fókuszban a nevelés

A kis herceg a Pedagógusnál
Allergia, erkölcs és nevelés
Evangélikus nevelés napjainkban

élő víz

Karácsony a pszichiátrián
Gyülekezeti fegyelmezés
Részvéttel a „duplán foglyok" iránt

híd

evangélikus missziói magazin

EVANGÉLIKUS MISSZIÓI KÖZPONT • MAGYAR EVANGÉLIKUS RÁDIÓMISSZIÓ

2018. IV. szám
http://misszio.lutheran.hu

Tartalom

fókuszban a nevelés

3 **A kertet gondozni kell** | *Szeverényi János*
4 **Mozaik** | *Balog Eszter*
6 **A kis herceg a Pedagógusnál** | *Helmut Zöpfl*
7 **Bizalom** | *Deli Eszter Kinga*
8 **Elek esete** | *Gyarmati Gábor*
9 **Életre nevelés** | *Szák Kocsis Pál*
10 **Anyuka emléke** | *Szigeti Jenő*
11 **Allergia, erkölcs és nevelés** | *Kis Ferenc Balázs*
12 **Evangélikus nevelés napjainkban** | *Stifner-Kőháti Dorottya*
14 **A Tanárnő és az egyházi iskola** | *Ittzés Szilvia*
15 **Szeresd a gyermeket!** | *Móra Ferenc*
16 **Üzenet Ferinek** | *Iancu Laura*
17 **Gyermekké kell lennetek** | *Csesznák Éva*
18 **Szeretetből kimondani: NEM!** | *Balog Eszter*
19 **Gyermeket nevelni Isten félelmében** | *Győriné dr. Drenyovszky Irén*
20 **A jól nevelt gyerekek szüleinek öt titka** | *Kercsó Dorottya*
21 **Hét bibliai tanács a gyermekneveléshez** | *Tóth-Simon Károly*
22 **Egyházi iskola – áldás vagy átok?** | *Herényi Márk Barnabás*
23 **Az atyai szív útja a gyermekek életében** | *Bödő Sándor*
24 **Hova lett a szülői tekintély?** | *Miklya-Luzsányi Mónika*
26 **A média divathullámai** | *Dr. Szalai András*
27 **Úgy megnőttél, szinte félek** | *Várnai Zseni*
28 **Nevelés az Ószövetségben** | *Dr. Varga Gyöngyi*
29 **Gyermekszületés** | *Gyurkovics Tibor*
29 **Donum** | *Puszta Sándor*
30 **Nevelés az Újszövetségben** | *Gerőfiné dr. Brebovszky Éva*
32 **Figyelmeztetők** | *Weltler Sándor*
33 **Rejtvények** | *A. L. és Meleg Dávid*
33 **Könyvajánló**
34 **Imádkozzunk!** | *A. L.*

élő víz

35 **TANÚSÁGTÉTEL – Karácsony a pszichiátrián** *Dechertné Ferenczy Erzsébet*
36 **BIZONYSÁGTÉTEL – Megszületett!** | *Somogyi Eszter*
37 **LUTHER – Luther Márton gondolataiból**
38 **BIZONYSÁGTÉTEL – Vallomás a pohárcseréről**
40 **20. SZÁZADI HITVALLÓINK – Wiczián Dezső, a Luther-kutató professzor** | *Id. Zászkaliczky Pál*
42 **BESZÉLGETÉS – Hitvédelem** | *Sz. J.*
44 **ÉLŐ IGE – „Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosaknak pedig kegyelmet ad.”** *Kondor Péter*
45 **TÁJOLÓ – Gyülekezeti fegyelmezés** | *Szabados Ádám*
46 **KÖVESSÉTEK HITÜKET – Billy Graham (1918–2018)** *Dr. Mészáros Kálmán*
48 **EMLÉKEZÉS – Hamvas Bélára emlékezünk halálának ötvenedik évfordulóján** | *Baranyai Judit*
51 **MISSZIÓ – Részvéttel a „duplán foglyok” iránt** *Erdészné Kárpáti Judit*
52 **KITEKINTÉS** | *Gémes István*
54 **SZÓRVÁNY – Hírek a szórványban élő evangélikusokról** *Tamásy Éva* | *Németh Kitti* | *Sz. J.*
56 **KÉPES HÍREK – Országos evangelizáció**
57 **BESZÉLŐ KÉPEK**
58 **DERŰ**
58 **HÍREK – Előzetes a 2019. év programjaiból**
58 **ÉNEKEM AZ ÚR – Nem láthat bár e földi szem**
59 **KÉPES HÍREK – Kárpátalja**

Címlapfotó: Révészné Bellai Csilla

Kedves Olvasó!

Magazinunkat a mellékelt csekken vagy átutalással fizetheti elő a következő évre.
Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft

Kérjük, hogy a közleményrovatban jelezze, hogy **előfizeti-e** az újságot, vagy **adománnyal** segíti a *Híd* és a missziói munka szolgálatát.

Adománya révén még többekhez juthat el a magazin és egyéb kiadványaink; például olyan határon túli és magyarországi testvéreinkhez, akik egyébként nem tehetik meg, hogy megvásárolják ezeket.

Az *Evangélikus Élet* magazin minden olvasója előfizetés nélkül megkapja a *Híd* magazint, de támogatást tőlük is örömmel fogadunk.
A *Híd* magazin nem az *Evangélikus Élet* melléklete, hanem önálló sajtótermék, megrendelése a hetilaptól függetlenül történhet.

Legyen Ön is a missziói munka rendszeres támogatója!

Az Evangélikus Missziói Központ számlaszáma:
11716008-20157087

A legfrissebb és a korábbi lapszámok külön is megrendelhetők a kiadónál:
Telefon: 06 1 400 3057 * E-mail: evmis@lutheran.hu

Impresszum

híd

Evangélikus missziói magazin
2018. IV. szám
Megjelenik negyedévente

HU ISSN 1787–5749

Kiadó és szerkesztőség:
Evangélikus Missziói Központ –
Magyar Evangélikus Rádiómisszió
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
tel./fax: 06 1 400 3057
e-mail: evmis@lutheran.hu
http://misszio.lutheran.hu
számlaszám: 11716008–20157087

Felelős szerkesztő:
Szeverényi János
tel.: 06 20 824 5463
e-mail: janos.szeverenyi@lutheran.hu
www.szeverenyijanos.hu

Munkatársak:
Balog Eszter, Erdészné Kárpáti Judit,
Kis Ferenc Balázs,
Stifner-Kőháti Dorottya,
Szeverényi Jánosné, ifj. Zászkaliczky Pál

Olvasószerkesztők:
Diószegi Rita, Miklósné Székács Judit

Layout, grafikai tervezés, tördelés:
Kreatív Flotta Stúdió
Perl Andrea, Perl János
www.kreativflotta.hu

Nyomdai kivitelezés:
Pauker Nyomdaipari Kft.
www.pauker.hu

Egy szám ára: 600 Ft
Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft
Megrendelhető a kiadónál.
Az *Evangélikus Élet* hetilapban elhelyezett
példányok ingyenesek.

Adományokat kérünk és elfogadunk.

magyar nyomdatermék
NYOMDA- ÉS PAPÍRIPARI SZÖVETSÉG

A kertet gondozni kell

Másfél éves gyermek apja öléből felmászik az ünnepi vacsoraasztalra, és a pohárban lévő üdítőt szétöntögeti az abroszon. Az édesapa zavarban van, az anya engedi az akciót. Én mint vendég nem szólok, de nem érzem jól magamat.

Keresztelői megbeszélés egy lelkészi hivatalban. Résztvevők a szülők, a keresztszülők, a keresztelendő kicsi és az idősebb testvére. A beszélgetést nem tudjuk elkezdeni, mert az apa nem találja azt a mesefilmet a mobiltelefonján, melyet a nagyobb gyermek nézni szeretne. A szülők szeretnék megoldani a helyzetet, egyezkednek a gyermekkel, aki egyre türelmetlenebbül követel. Mindenki feszeng, kellemetlenül érzi magát. Végül ki kell vinni a gyermeket az udvarra, és kezdődhet a beszélgetés – az apa nélkül.

Sok hasonló esettel találkozunk. Nyugtalan, követelőző, síró gyermekek, tehetetlen és az igényeket félreértelmezett szeretetből kiszolgáló felnőttek. Mindenki szenved, kimerül; a gyermek, a szülők és a környezetük.

Korjelenség a liberalizmus. Megadni, megengedni mindent a gyermeknek, amit csak kér, kíván, követel. Nyilván nem sírjuk vissza a zord, szigorközpontú, idomításjellegű nevelést, de ez a mai gyakorlat káros, veszélyes, és nem szolgálja a gyermek javát.

A kertészkedők tudják, mennyi munkával jár a gazzal és a kártevőkkel szembeni küzdelem. A kertet gondozni kell. A teremtéskor erre kaptunk mandátumot: gondozd, őrizd, gyarapítsd környezetedet, a világot. A fényt, nedvességet, teret kisajátító gazt szükséges irtani. Az értékes, gyümölcsöt hozó növényeket pedig táplálni, alakítani, nevelni kell.

A világ, a média, az internet tele van lelki-szellemi gazzal, értéktelen és káros jelenségekkel, dolgokkal. Ezek ellen küzdeni kell, mert ha hagyjuk, elnyomják, megfojtják az életet.

Az Isten szeretet. Szeretetből teremtett, szeretetből adta a döntés szabadságát az embernek, szeretetből küldte a törvényt, és szeretetből váltott meg minket a bűnből, a halálból, a gonosz hatalmából. A rend szeretet nélkül, a szeretet rend nélkül nem segít gyermekeinken.

SZEVERÉNYI JÁNOS

Fotó: Szeverényi Áron

Mozaik

„A nevelés eredeti értelmében az a céltudatos és tervszerű, családban, iskolában, ifjúsági szervezetekben folyó tevékenység, amely arra irányul, hogy a felnövekvő nemzedéket a társadalom hasznos, építő tagjává formálja. Antropológiai tény, mivel a nevelés az emberi élet egyik alapvető, csak rá jellemző tevékenysége." *(Forrás: Wikipédia)*

A nevelés történetéből
„A mai gyerekek zsarnokok. Ellentmondanak a szüleiknek, lecsöppentik az ételt, és idegesítik a tanáraikat." *(Szókratész)*

Az angol filozófus, *John Locke* (1632–1704) hozta be a neveléstörténetbe azt a gondolatot, hogy az ember a születésekor üres lap, amelyre először a nevelés által írnak.

A 19. század végén és a 20. század elején a reformpedagógia szembefordult a hatalmi alapú nevelési elvekkel. Az új irányzat képviselői: *Johann Heinrich Pestalozzi,* az olasz *Maria Montessori* és az angol *Alexander Sutherland Neill.*

Johann Heinrich Pestalozzi (1746–1827) svájci pedagógus a korszakban bevett állásponttól eltérően a gyermek fejlődésére mint egységre tekintett, és nem „minifelnőttként" nézett rájuk.

A 21. századi nevelés demokratikus alapokon nyugszik. Célja, hogy a gyermek megtanuljon szabadon gondolkodni, egyedül döntéseket hozni, másokkal együtt élni. Tanárok és szülők egyetértésben vallják, hogy határok és szabályok szükségesek a jó neveléshez.

Óvodák az erdőben
1993-ban valósult meg az első erdei óvoda Németországban, Flensburgban, dán példára. Az erdei óvodákban a gyermekek a természetben vannak, esőben, hóban és szélben is. Csak rossz idő esetén mennek védett helyre. Játékeszközeik: mohák, kövek, botok, gyökerek és falevelek. A legjobb tanító maga a természet – vallják. Több mint hétszáz erdei óvoda működik Németországban.

Az erdei óvodák és iskolák mottója: „Egyszer megtapasztalni jobb, mint százszor hallani."

A német nyelvben a szívtelen anyát vagy apát a *Rabenmutter* vagy *Rabenvater* szóval illetik. Ez a mondás a varjúanya magatartására utal, aki nem törődik vele, hogy repülésképtelen fiókája elhagyja a fészket, és lépeget az ágakon. Ez a kifejezés állítólag *Luther Mártoni*g vezethető vissza, és már a 16. századtól kezdve negatív fogalomként volt használatban. Egyes vélemények szerint a varjúfélék igenis gondoskodók, a fiókáik azok, akik túl messzire mennek el a fészektől vakon és csupaszon, segítségre szorulva – ellentétben a kakukkal, tyúkkal és kacsával. A varjúszülők – rossz esetben – így csak egy hétig tudnak gondoskodni a fiókáikról.

https://www.planet-wissen.de/gesellschaft/lernen/geschichte_der_erziehung/pwiewissensfrage496.html

Amit ma a nevelési szakemberek panaszként emlegetnek, az a *Wohlstandsvernachlässigung,* vagyis a jóléti társadalom okozta hanyagolás: a szülők bármit meg tudnak venni a gyermeknek (saját tévét stb.), fizetik a lovagló-, balett- vagy zongoraórákat... A materiális dolgok azonban sohasem tudják azt helyettesíteni, ami egy gyermeknek a legfontosabb: a szeretet és az idő.

https://www.planet-wissen.de/gesellschaft/lernen/geschichte_der_erziehung/pwieerziehungheute100.html

Hol a legboldogabbak a gyerekek?
A negyvennyolc országban készült felmérés szerint a holland gyerekek most még annál is boldogabbak, mint 2013-ban, amikor szintén a világ legelégedettebb gyerekei közé tartoztak az akkori vizsgálat szerint – írja a portál. Összesen hétezer tizenegy, tizenhárom és tizenöt éves holland gyerek töltötte ki a kérdőívet, amelyen nullától tízig kellett pontozniuk többek között, hogy milyen életre számítanak. Az eredmény a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) országai között is kiemelkedő, elsöprő többségük ugyanis boldog életre számít. Kiemelkedőek abban is, hogy nagyon sokan reggeliznek a hétköznapokon, osztálytársaikat általában kedvesnek és segítőkésznek tartják, kevés a túlsúlyos közöttük, kevesebben éltek át zaklatást a társaiktól, kevésbé stresszelnek az iskolában, és kevesebbet isznak és dohányoznak, mint hasonló korú társaik a fejlett világ többi országában.

https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/kiderult_hol_a_legboldogabbak_a_gyerekek.664503.html

„Vannak unokák, akik követelőzők, irányítók, esetleg zsarnokok próbálnak lenni. Ezek azok a gyerekek, akik megpróbálják elérni, hogy a nagymama vagy nagypapa az ő kiszolgálójuk legyen. Ezek az unokák meghatározzák, hogy mit vegyen fel a nagyi, kivel találkozhat a nagypapa, vagy mikor feküdjön le a család."

http://www.nagyszuloklapja.hu/gyermekneveles/208/a-neveles-buktatoi-ii-resz-a-tulzott-engedekenyseg.html

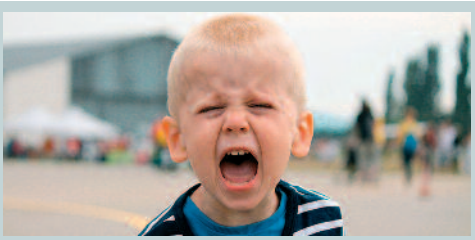

„Öleld, amíg kéri. Hallgasd, amíg mondja. Szeresd, amíg hagyja. Mert olyan gyorsan eljön a pillanat, amikor elindul, és te már nem kísérheted el. Amikor már a saját útját járja, talán vissza sem pillantva rád. Rád, aki aggódva figyeled, és csak remélni tudod, hogy nem téved el az úton."

„A világ a példád miatt változik meg, nem pedig a véleményed miatt."

„Lesz idő, amikor már nem mindig tudom, hogy merre jár, kivel van, és mit csinál a gyermekem. De míg élek, mindenkor számíthat rám, és én itt leszek neki, hiszen egy szülő a gyermeke kezét soha el nem engedi."

„Gyermeked nem attól lesz boldog, ha folyton megtöltöd a pénztárcáját zsebpénzzel! Számára az igazi boldogság az, ha a szívét rakod meg szeretettel, a lelkét törődéssel, az önbizalmát megerősítéssel, az életét pedig közös időtöltéssel." *(Lippai Marianna)*

„Ha meg akarod változtatni a világot, menj haza, és szeresd a családod." *(Teréz anya)*

„Bármennyire is szeretünk valakit, nem vívhatjuk meg a csatáit helyette. A legtöbb, amit tehetünk, hogy szeretetet, figyelmet, türelmet adunk, és átöleljük, amikor a legnagyobb szüksége van ránk."

„Az összevisszaságban találd meg az egyszerűséget, a hangzavarban a harmóniát. A nehézségek közt mindig ott van a lehetőség." *(Albert Einstein)*

„Higgyétek, hogy mindazt, amit imádságotokban kértek, megkapjátok, és megadatik nektek." (Mk 11,24)

„A legjobb dolgok nem jönnek könnyen. Küzdeni kell értük. És a világon semmi sem olyan fenséges, mint azok a dolgok, amelyekért a legkeményebb küzdésen át vezetett az út..."

„Az életünket pillanatok határozzák meg. Főként azok, amelyekre nem számítottunk."

***Iben Dissing Sandahl* dán pszichoterapeuta hét nevelési aranyszabálya**

Dánia rendszeresen ott szerepel a világ legboldogabb országainak dobogósai között, így érdemes megvizsgálni, hogyan is nevelik ők a gyerekeiket.

Hagyd a gyermeket játszani. A szabad játék az egyik legfontosabb eleme a dánok stratégiájának. Nem a felnőtt irányít, hanem ők élvezik a saját szabadidejüket, legfőképpen a levegőn. A gyermekek irányította játék fejleszti az önismeretet, és nagyon sokat tanulhatnak egymástól. A kirándulás nagyon jó példa, amely során szabadon lehet felfedezni a világot.

Légy őszinte a gyerekeddel. Ne dicsérd a tulajdonságait, kérdezd és bátorítsd, s az erőfeszítéseit értékeld. Légy őszinte akkor is, amikor kellemetlen dologról kell beszélni. Ha megismerik a világ folyását, az őszinte érzéseket, sokkal könnyebben boldogulnak később is. Ne csak vidám meséket olvassatok, keress eredeti Andersent, beszélgessetek a világról, a gondolatokról, érzésekről.

A meghitt együttlétek mindennaposak a dán családoknál. A *hygge* egy olyan szokás, mikor a család az ajtón kívül hagyja a problémákat, és minőségi időt tölt együtt. Zenét hallgatva, játszva vagy csak beszélgetve egy tea és gyertyafény mellett.

Újrakeretezés. A negatív szituációkat lehet más szemmel nézni, ami nagyon értékes a gyermekek számára. Egy probléma esetén meg kell keresni a jó dolgokat, és azokra kell fókuszálni. Ez nem rózsaszín szemüveget jelent, ez azt jelenti, hogy megtanultok pozitívabban gondolkodni és máshogy látni a világot. Ha a gyereknek problémája van az iskolával, említsd meg neki a kedvenc rajzóráját, a barátait vagy bármit, ami segíthet színesíteni a viharfelhőket. Abban kell segíteni a gyerekeket, hogy arra figyeljenek, amit meg tudnak csinálni, ne pedig arra, ami nem megy.

Nincs több ultimátum. Nincs fenyegetés, nincs feszült légkör. Úgy is lehet fegyelmet tartani, ha a szabályokat egymást tisztelve jelöljük ki. Ahelyett, hogy parancsra fogadnának szót, kérésre is reagálnak. A hatalmi játszmák elkerülése nagyon fontos a dánok számára. Tisztán kijelölik a határokat, és nagyon sok bizalmat adnak a gyerekeknek. Ha a szülő úgy érzi, türelme határán van, visszavonul, és tudatosan megpróbál figyelni arra, hogy lenyugodjon. Csak nyugodtan lehet észszerű döntéseket hozni, ez vonatkozik a felnőttre és gyerekekre egyaránt. Szófogadó, nem hisztiző gyereket szeretnénk, tehát nekünk is ilyen példát kell mutatnunk.

Az empátiára való nevelés. A mások iránti tisztelet, megértésük és helyzetük átérzése nagyon fontos szociális készségek. A gyerekek nem csak mások érzéseit ismerik meg, de fejlődik helyzetértékelő képességük is, és helyesen ismerik fel a saját érzéseiket. Már egészen kicsi korban lehet tanulmányozni az arckifejezéseket – képek, ábrák segíthetnek, s kérdezd meg a gyermeket, mit gondol, mit érez a képen látható személy.

Ne avatkozz bele. A gyereknek meg kell tanulnia érvényesülni különböző szituációkban, legyen az jó vagy akár rossz. Amennyiben nem fenyeget veszély, bízzunk annyira a gyerekben, hogy maga megoldja a helyzetet. Szeretnénk segíteni rajtuk, ez természetes, de jobbat teszünk, ha hagyjuk, hogy ő tanulja meg, hogyan kell megbirkóznia a kihívásokkal.

https://chilldren.blog.hu/2017/04/18/a_dan_neveles_7_aranyszabalya

TOVÁBBI OLDALAK BÖNGÉSZÉSRE:

http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/csalad-es-ifjusagugyert-felelos-allamtitkarsag

www.csaladilap.hu

Összeállította: Balog Eszter

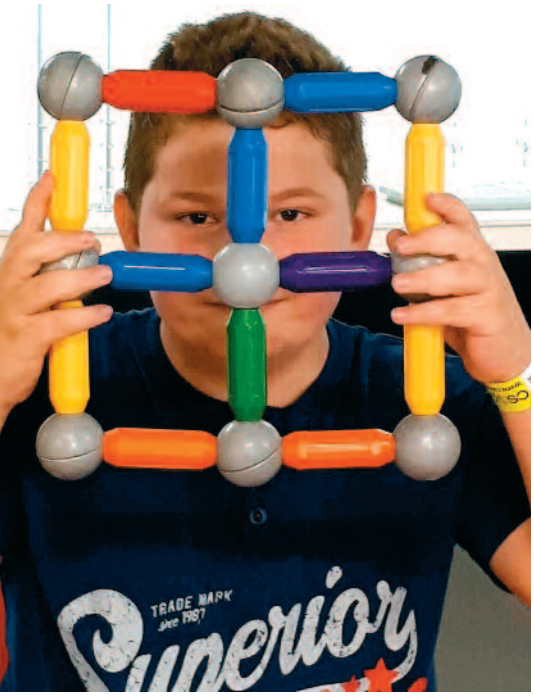

Fotók: Balog Eszter

Helmut Zöpfl

A kis herceg a Pedagógusnál

– Jó napot! – mondta a kis herceg.
– Egész mondatokban beszélj! – javította ki a Pedagógus. – Úgy mondják: Jó napot kívánok neked! Mondd lassan utánam!
– Jó napot kívánok neked! – mondta illedelmesen a kis herceg.
– Jól van! – nyugtázta a Pedagógus, majd elővett a zsebéből egy könyvecskét.
– Hát ez meg mi? – kérdezte a kis herceg.
– Beírok neked egy jó jegyet a jó magaviseletedért – válaszolta a Pedagógus. – Akarsz az iskolámba járni? – kérdezte aztán.
– Mit kell ott csinálnom? – kíváncsiskodott a kis herceg.
– Először is egy alkalmassági tesztet kell kitöltened.
– Alkalmassági tesztet? Mi az?
– Fel kell mérjem, milyenek a tanulási képességeid.
– Tanulási képességeim? Mihez? – kérdezett tovább a kis herceg.
– Ez nem olyan fontos – mondta a Pedagógus. – A lényeg, hogy könnyedén lehet őket vizsgálni.
– Jó! – egyezett bele a kis herceg. – Akkor kezdd el azt a vizsgálatot!
A Pedagógus átadott egy munkalapot a kis hercegnek.
– Olvasd el magadban a szöveget, aztán jelöld meg a helyes választ! – adta ki az utasítást.
– De hát – vetette közbe a kis herceg – én egyáltalán nem tudok olvasni!
A Pedagógus ezen felháborodott.
– Iskolába akarsz járni – kérdezte –, és még nem tudsz olvasni? Hát milyen iskolaelőkészítő foglalkozáson vettél te részt?
– Előkészítő foglalkozás? Mi az? – tudakolta a kis herceg.
– Iskola-előkészítő foglalkozás, ez annyit tesz – ahogy mi, pedagógusok ezt megállapítottuk –, hogy a gyerekeket feltétlenül szükséges még az iskolát megelőző időszakban megtanítani olvasni, írni, számolni, hogy ezzel aztán az iskolában már ne kelljen vesződni.
– És akkor mit tanul az ember az iskolában? – kérdezte a kis herceg.
– Az iskola az azt megelőző tanulási időszak fejlesztéseire épül, és tudományos dolgokkal foglalkozik, melyek aztán a következő iskolára készítenek fel. Így az ember egy csomó időt spórolhat. Nos, te mit csináltál eddig az iskolát előkészítő időszakban? – kérdezte a kis hercegtől.
– Játszottam.
– Játszani időpocsékolás – mondta a Pedagógus. – Legalább fejlesztő játékokat játszottál?
– Ezt nem tudom – mondta a kis herceg. – Például rajzoltam is. Akarod látni? – kérdezte, majd megmutatta rajzát a kígyóról, ami felfalt egy elefántot.
– Hm, na jó! – morfondírozott a Pedagógus. – Ez egy körülhatárolt, nulla elemű halmaz.
– Nulla elemű micsoda? – csodálkozott a kis herceg.
– Még soha nem hallottál a halmazelméletről? Így soha az életben nem fogsz numerus clausust szerezni!
A kis herceg kérdőn nézett rá.
– Na jó! – folytatta a Pedagógus. – Elmagyarázom neked. Az iskola-előkészítő az általános iskolára készít fel, az általános iskola a további tanulmányokra, ezek pedig az egyetemre. Az egyetemen aztán egy foglalkozásra kapsz felkészítést. Megértetted?
– És a foglalkozás mire készít fel? – kérdezte a kis herceg.
– A nyugdíjra, természetesen.
– És a nyugdíj? – kérdezett tovább a kis herceg.
– Te aztán tényleg elképesztő vagy! – háborgott a Pedagógus. – Ha valaki életében jól teljesített, és elért valamit, akkor nyugdíjaséveiben nyugodtan hátradőlhet abban a biztos tudatban, hogy az emberek a sírja körül állva azt fogják mondani: „Lám, neki milyen kiteljesedett élete volt!"
– Furcsa! – mondta a kis herceg – Nekem az a benyomásom, hogy ha valaki mindig csak készül valamire, akkor soha nem lesz ideje arra, hogy éljen.
– Ezt te nem érted! – vágta rá gorombán a Pedagógus. – Mondd meg inkább, milyen teljesítményt értél el eddig? Legalább biológiai ismereteket hoztál magaddal? Milyen növényeket és állatokat ismersz?
– Van egy rózsa a bolygómon! – mondta a kis herceg.
– Sokféle rózsafajta létezik – mondta a Pedagógus. – Itt van egy feladatlap a rózsákról. Mivel nem tudsz olvasni, felolvasom neked.

1. feladat

Az én rózsám:
a) pünkösdi rózsa
b) tavirózsa
c) csipkerózsa

d) tenyésztett rózsa
Karikázd be a megfelelő választ!

2. feladat

Milyen kémiai folyamatok játszódnak le a rózsa táplálékfelvételénél? Ismét több választási lehetőséged van.

3. feladat

Alkoss legalább öt összetett szót, melyben szerepel a rózsa! Pl.: rózsaolaj, rózsaillat.

– Az én rózsámnak nagyon jó illata van! – szakította félbe a kis herceg.
– A „jó illat" a kognitív percepció és megértés területén belül nem előre tervezhető, nehezen ellenőrizhető, ezért nem tartozik a tanítási célok közé – intette le a Pedagógus.
– Szeretem a rózsámat – mondta a kis herceg –, és mindig azon töröm a fejem, hogy hogyan óvhatnám meg a bolygómon élő bárányt.
– Növényvédőszerekről majd a kémia tantárgy keretében beszélgetünk. Meg fogod látni, milyen érdekes is az.
– És én minden egyes nap örülök a rózsámnak! – vetette közbe a kis herceg.
– Öröm, ez egy affektív tanítási cél. Nem olyan fontos, de tőlem aztán a tanítási óra végeztével érezhetsz örömet a rózsád felett. Majd találok egy módot, hogyan ellenőrizhetem, hogy az örömed a tanítási cél szempontjából specifikus volt-e.
– De én nem csak akkor akarok örülni, amikor az a te terved szerint helyénvaló – mondta a kis herceg.
– Állandó örömre sajnos nincs időnk, különben nem érjük el a kitűzött tanítási céljainkat – mondta a Pedagógus. – És ha nem érjük el ezeket, akkor nem leszel elég felkészült az életre. Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk!
– Igazad van! – mondta a kis herceg. – Éppen ezért azt gondolom, a te iskolád nem nekem való. – És ismét útra készülődött.
– Állj meg! Állj meg! – kiabált utána a Pedagógus. – Még egyáltalán nem hallottad, hogy a didaktikus analízisem hogyan folytatódik, és milyen tanítási egységeket ütemeztem be: számolás a rózsafüzér gyöngyszemeivel hittanórán, a *Két szál pünkösdrózsa* című népdal éneklése, mikroszkópos vizsgálatok rózsaszirmokkal, *Rózsa Sándor* személye köré épülő...

De mindezt a kis herceg már nem hallotta. Gyorsan továbbállt, mielőtt rózsás jókedve végképp elillanna.

Fordította: Járainé Felvidéki Szilvia

Bizalom

„Az Úr ezt mondta: Gyere ki, és állj a hegyre az Úr színe elé! És amikor elvonult az Úr, nagy és erős szél szaggatta a hegyeket, és tördelte a sziklákat az Úr előtt; de az Úr nem volt ott a szélben. A szél után földrengés következett; de az Úr nem volt ott a földrengésben. A földrengés után tűz támadt; de az Úr nem volt ott a tűzben. A tűz után halk és szelíd hang hallatszott. Amikor Illés ezt meghallotta, palástjával eltakarta az arcát, kiment, és megállt a barlang bejáratánál." (1Kir 19,11–13a)

Bizalom. Gyakorló gyermeknevelőként, azaz egy két és fél éves kisfiú anyukájaként ez az egyik legfontosabb dolog, melyre szükségem van. Bizalmat építeni, bizalmat adni és felelősen élni a belém vetett bizalommal. Az egyik legnagyobb kihívás, melyet napi szinten tapasztalok a fentiek gyakorlása közben, az a kipihent és a folytonosan ingereknek kitett énem reakciója közti nagy különbség. Észrevenni, hogy mikor lehet és kell hagyni, hogy a fiam logikája szerint haladjanak a dolgok, és mikor lehet, és hogyan kell közbeavatkoznom.

Joseph Francis Nollekens saját gyermekeiről készült képe nagyon találóan ábrázolja ezt a kihívást, ezt az állandóan mozgásban lévő, törékeny egyensúlyt a felnőttek és a gyermekek világa között.

Az a tapasztalatom, hogy akár az én, akár a fiam viharosabb pillanatai után a halk és szelíd hangban tényleg ott van az Isten. Szükségem van rá nekem is, hogy meghalljam a bátorítását, mert van, hogy nem vagyok biztos benne, melyik a helyes út, merre tereljem a rám bízott gyermeket. De szüksége van rá a fiamnak is, hogy megérezze egy-egy nagyobb érzelmi felindulás után a békét, az elfogadást. Remélem, hogy ezeken a helyzeteken keresztül Isten szerető jelenlétét is megtapasztalja, azt, hogy az ő pici élete mennyire fontos az Atyának.

DELI ESZTER KINGA
A szerző képzőművész.

Elek esete

Hatvanas éveket írtunk. A Gellért-hegy lábánál lévő általános iskola 5/b osztályába valahogy nem olyan társaság verődött össze, amely egy efféle polgári környéken elvárható lett volna. Bár voltak „úri gyerekek" köztük, de akadtak többen munkás, segédmunkás felmenőkkel is, s ugyan nagy elkülönülés nem volt, azért kétségkívül nem játszott együtt az izmos, mackónadrágos, vadóc parasztgyerek a fehér blúzt, rakott szoknyát, fehér térdharisnyát, hajában masnit viselő nádszálkisasszony leánykával.

*Elek*et azonban mindenki szerette. Ők is nemrég érkeztek a fővárosba. Édesapja szénhordóként dolgozott, ami abból állt, hogy kézikocsin kiszállítottak néhány mázsa tüzelőt a megrendelőnek, melyet, ha kellett, puttonyban fel is hordtak az emeletre. Rendkívül nehéz, durva és piszkos munka volt, noha viszonylag jól fizetett, hiszen olykor akár ötven forint borravaló is ütötte a markukat. (Igaz, ezt bizonyos rezsi terhelte, hiszen műszak után le kellett öblíteni a szénport néhány korsóval.)

Egy dohos pincelakásban éltek, a hegyre felfutó utcák egyikében, tisztes szegénységben. Elek csendes, visszahúzódó, hatalmas erejű fiú volt. Inkább csak akkor jött közénk, ha valamilyen erőt igénylő vagy ügyességi játékot játszottunk, olyankor viszont sokszor győzött is. Meg persze tornaórán a kötelező birkózások alkalmával. Ha pedig megdicsérték, azonnal elpirult. Igaz, nem volt sem jó felfogású, sem különösebben okos, de a szorgalma sok mindent pótolt. **Soha nem hiányzott házi feladata, girbegurba írással, de mindig elkészítette.** Hogyisne! Papája szíjat hasított volna a hátából, ha kiderül, hogy fia lusta, hanyag vagy trehány volt.

Sehogy nem tudta kezelni a kudarcokat. Ha nem sikerült egy felelet – szókincse sem volt igazán –, nagyobbacska fiú létére is előfordult, hogy eltörött a mécses. Ilyenkor arcát hatalmas tenyerébe temette, állva maradt, s mérgesen rántotta el a vállát, ha valaki hozzáért, legfeljebb két évfolyammal feljebb járó nővérének volt hajlandó szót fogadni.

Az osztály zsiványai gyakran boszszantották, gúnyolták, s ki akarták provokálni, hogy verekedjen, biztosan rá fogadva bárkivel szemben is. De Eleket nem lehetett rávenni ilyesmire, csak rázta a fejét, átszellemülten mosolygott, s ez még akkor sem változott, ha piszkálni kezdték. Igaz, nemigen akadt közöttük olyan, aki egészen közel mert volna merészkedni hozzá ilyenkor.

Aztán egyszer fény derült angyali szelídsége okára. Nővére elszólta magát, mikor Elek a szünetben összepiszkolta ünneplő ruháját. Tanítás végeztével jött érte, s mikor meglátta a koszos, foltos nadrágot és inget, felkiáltott: „Öcsi, hogy nézel ki! Miben fogsz így vasárnap templomba jönni?" Egy pillanatra csend lett, majd harsány nevetés fogadta a váratlan bejelentést. Aztán hosszú ideig céltábla is maradt Elek pap, Szentfazék Elek, Elek atya és egyéb rendkívül szellemesnek tartott nyelvi lelemények tárgyaként.

Aztán véget ért az általános iskola, szétszéledt az osztály, feledésbe merültek a kisdiákévek. Mígnem ötvenéves korunk tájékán valakinek eszébe jutott osztálytalálkozót szervezni. Nem volt egyszerű dolog csaknem negyven év után összeszedni a társaságot, ám végül meglepően sokan gyűltünk ösz-sze. Javában folyt már a „hát veled mi van", amikor megjelent Elek. Kifogástalan öltönyben, kicsit elhízva – mint a többiek –, pirospozsgásan, mosolyogva. Úri szabó lett. Gyönyörűen él feleségével és két nagy gyerekével, már útban van egy unoka is – mesélte büszkén.

Miután tisztességgel kitanulta a mesterséget, egy ruhaipari szövetkezetnél helyezkedett el, de addig-addig hajtotta a vágy és a szorgalom, míg lett egy saját műhelye. S folyt belőle a szó, hogy öröm volt hallgatni. Összenéztünk. Lám, mi lett az osztály szegényéből, a kis szerencsétlen Elekből, aki naponta egy pincéből indult iskolába dohszagú ruhájában, egy zsíros kenyérrel, s akinek a szülei akkor sem tudtak volna neki segíteni a tanulásban, ha nagy nehezen sikerült volna kisilabizálniuk a tankönyv szövegét. **Jó volt látni az élete delén járó, kiegyensúlyozott embert.** Pedig egy lyukas garast nem tett volna senki arra, hogy Elek így „kivakarózik". Miközben – noha példás családi életet élő énekest, mérnököt, bölcsészt is tudhattunk magunk között – az osztály nagy reménységei rendre elváltak, akadt köztük munkanélküli, néhányan pedig az alkohol foglyaivá váltak.

A háttér, mondogatták. Ugye a háttér mennyit számít? – bólogattak többen. Azt nem sikerült megfejtenem, hogy ezzel pontosan mire gondolhattak, s egyáltalán nem vagyok biztos benne, hogy emlékeztek-e Elek gyerekkorára, de valahol máshol kellene keresni a megoldást, mert könnyű kezdetet, tanult szülők támogatását vagy gáláns pártfogó révén elért, olcsó sikert aligha lehet a szemére vetni.

GYARMATI GÁBOR

Életre nevelés

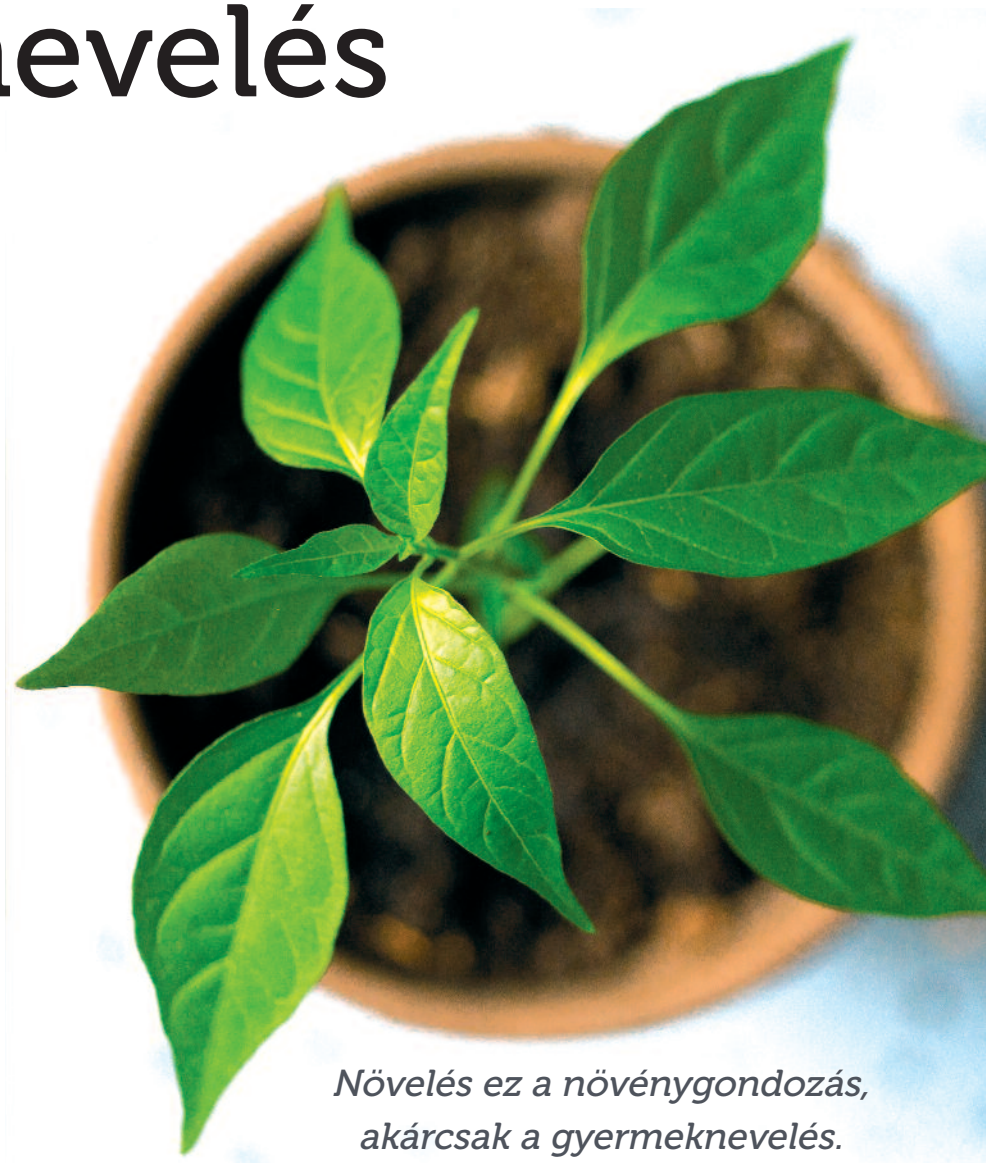

Növelés ez a növénygondozás, akárcsak a gyermeknevelés.

„Gyere, fiam, mutatok valamit!" – szólt apám a gangon guggolva. Én a ház előtt egy sárga rózsát szagoltam éppen, de elhagytam, és négykézláb másztam fel hamar a lépcsőn. Leguggoltam én is, mert jobban láttam, ahogy nagy, csontos, napsütötte markából kicsúszott valami a szürke-vörös mintás mozaiklapra, és önálló életre kelve pörgött, pörgött. Egy szappandarabból, drótból és befőttes gumiból készítette azt a szerkentyűt, de engem elkáprázatott vele. Sokáig néztem, ahogy ideoda forog a sima padozaton, s amint leállt, kértem, hogy indítsa újra; kértem egész sötétedésig. Alig egyéves lehettem ekkor.

Később, amikor már iskolába jártam, a szigorúságára emlékszem. „Tanulj, neked most ez a dolgod!" – mondták anyámmal együtt, s keményen számon is kérték. Ők akkor azt gondolták, hogy ez a szigor, a számonkérés, az elcsattanó pofon vagy a bot a nevelés. Pedig az adott számomra inspirációt, hogy apám a kézügyességével és elszánt bátorságával mindent megcsinált, ami elromlott, s hogy szegénységünkben is készített nekünk a maradék téglából fürdőmedencét, tüzifából és farostlemezből csónakot. Ezekben vált példaképemmé.

„Te azonban követőjévé lettél az én tanításomnak, életmódomnak, szándékomnak, hitemnek, türelmemnek, szeretetemnek, állhatatosságomnak. (...) Milyen nagy üldöztetéseket viseltem el, és mindegyikből megszabadított az Úr!" Ezeket Pál apostol írja lélekben gyermekének, Timóteusnak (2Tim 3,10–11).

Nagyapám metszette meg minden márciusban azt a néhány gyümölcsfát meg a szőlőt, amely a kertünkben termett: „Látod, három szemre kell metszeni, akkor ha el is fagy, marad elég hajtás." Később a kipattanó rügyeket mutatta. Csodálatos, ahogy az élet utat tör akár a fák hajtásain, akár a földből előtörő növényekből. *Növelés* ez a növénygondozás, akárcsak a gyermeknevelés. Látni kell, mivé akar lenni, és abban kell segíteni. De nyesegetni is kell a vízhajtásokat és a túlnövéseket, amelyek nem jó irányba mennek, melyekből nem lesz gyümölcs. „Ugyanígy van a vetemény is" – mesélte nagyanyám, – „azt meg mindig gazolni kell." Mert a gaz elnyomja a kultúrnövényt.

„Ahogy a bűn is elnyomja az emberben növekvő jót" – emlékszem lelkészem szavaira. „A gonosz emberek és ámítók pedig még tovább mennek a rosszban, tévelyegve és másokat is megtévesztve. De te maradj meg abban, amit tanultál, és amiről megbizonyosodtál, tudván, kiktől tanultad, mivel gyermekségedtől ismered a szent írásokat, amelyek bölcscsé tehetnek téged az üdvösségre a Krisztus Jézusba vetett hit által." (2Tim 3,13–15)

Középiskolásként a városi kultúrházba jártam rajzszakkörre. Tanárom ismert festőművész volt. Tonettszékeket rajzoltunk és gipszszobrokat. Csak néztünk, ő látni tanított. De az igazán motiváló idők az esti hazakísérések voltak, amikor a házához vezető alig száz méteren elröpített minket Nagybányára vagy Párizsba, Barbizonba, és mesélt a plein air festészet technikájáról és szépségeiről. Ő is egy késői nagybányai impresszionista volt. Egész életemre meghatározó, inspiratív élménnyel ajándékozott meg.

A szépség csodálatához kapcsolódott számomra az istenkeresés, a szellemi-lelki kirándulások a Biblia nyitotta világba, egy új életdimenzióba. „A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; hogy az Isten embere tökéletes és minden jó cselekedetre felkészített legyen." (2Tim 3,16–17) – fejezte be gondolatait Pál apostol.

SZÁK KOCSIS PÁL

Anyuka emléke

Anyuka csaknem négy évtizede itthagyott minket, beköltözött az emlékezetünkbe. Mégis, ha nevelésről van szó, ő jut az eszembe. Hangját most is hallom.

– Csak szépen, okosan, kicsi fiam.

Anyukának titka volt. Egyszerre ismerte és gyakorolta a szeretet fegyelmét és kegyelmét. Szigorúan tudott szeretni, kegyelemmel fegyelmezni. Így lett ő a biztos pont az életünkben. **Tudta, hogy hitre nem lehet nevelni, csak hittel lehet nevelni.**

Anyuka szigorú asszony volt, elsősorban magához. Négy férfi volt a családban, apám és mi hárman, fiúgyerekek. Apám a fél ország kis szórványait járta télen, nyáron, fagyban, esőben. Mi meg szaladgáltunk ezer dolgunk, játékunk vagy tanulnivalónk után. Anyuka volt a biztos pont. Ő nevelt, mindenről megkérdezett, és a jónak mosolyogva örült. Gondoskodott az élelmünkről, ami az ötvenes évek padláslesöprögető idején nem volt könnyű dolog. Minden dolgunkról tudott, hiszen sokat beszélgettünk, együtt tudott velünk örülni, és útbaigazítást nyújtott, ha valami nem sikerült. Tennivalóink háttere volt, az élethez szükséges rend őre, akihez mindig mehettünk.

Sokszor gondolkoztam azon, hogy miért is volt jó hazamenni? Talán azért, mert anyuka mindig mosolygott, ha beléptünk az ajtón. Rám nézett szeretettel vizsgáló szemekkel, és így fogadott:

– Örülök, hogy megjöttél, kicsi fiam.

Hát hogy is volt ő szigorú? – faggatom emlékezetemet. Nevelésének voltak egyezményes jelei. Volt, amikor mások előtt követtünk el valami gaztettet. Ilyenkor magához hívott, megfogta a kezünket, és csak annyit mondott:

– Kisfiam, ezért este számolunk.

Tudtuk, hogy ez a családi matematika nem verést jelent. Rosszabbat. Este, vacsora után, amikor a sok szaladgálástól és csínytevéstől fáradtan az ágyba rogytunk, anyu számolt velünk. Ez a különös művelet abból állt, hogy mielőtt imádkozott volna értünk és velünk, számonkérte az elmúlt napunkat. Nem szidott, és nem korholt, nem is prédikált, csak kérdezett. **Hogy is volt? Mit csináltunk? Miért történt ez? És csendben végighallgatott.** Nem lehetett magyarázkodni, mellébeszélni, csak vállalni. A legkisebb álnok szándéknál, hazug magyarázkodásnál félbeszakított, és újra kérdezett. Nekünk kellett emlékezni és elmondani azt, ami történt. Az elmondottakra sem ő adott büntetést.

– Mit érdemelsz ezért, kisfiam? – kérdezte tőlünk. S ha mégis döntött valamiben, megkérdezte:

– Igazságosnak tartod? – Vagy: – Mit tennél, ha a te gyereked tette volna ezt?

Egyetlen megfellebbezhetetlen érve volt:

– Tudod, kisfiam, én a jó Istentől kaptalak ajándékba, nekem el kell számolnom veled. Mit mondok majd neki ama napon?

Nem nagyon emlékszem, hogy haragból vagy felindulásból büntetett volna anyuka. Nevelésének szabálya ez volt: tilos haragból büntetni, ütni, kiabálni, fenyíteni. És ha ezt a maga állította szabályt netán megszegte, este, mikor „számoltunk", ő is bocsánatot kért tőlünk, úgy, ahogyan azt tőlünk is elvárta. **Nála a bocsánatkérés a megtört szeretetközösség helyreállítása volt.**

Anyuka nevelésének, szeretetének titka az volt, hogy nem volt benne kényszer. Nem volt kötelező imádkozni, énekelni, Bibliát olvasni. Még a tanulás lehetősége is jutalom volt. Mert anyuka minden valós eredményünkért megdicsért. Reggel, amikor iskolába mentünk, ő imádkozott velünk, mint ahogyan este is. Még egyetemi hallgató korombban sem tudtam úgy kilépni az ajtón, hogy anyuka ne mondott volna velem egy rövid imát. **Minden mondatával azt tanította, hogy Isten tenyerébe simul az életünk.**

Miért lett számunkra életformáló a hit? – kérdezgetem magamat. Anyuka tudott egy titkot: hinni csak az tud, akiben hisznek. Ezért Istenről nekünk mindig úgy beszélt, hogy Jézus hisz, bízik bennünk. Tőle azt tanultuk, hogy a család védettséget jelent, mert otthon bíznak, hisznek bennem, mert bennünk mint családban is bízik a jó Isten.

SZIGETI JENŐ

Allergia, erkölcs és nevelés

Nemrég a kezembe került egy tudományos cikk*, amely az allergia kialakulásának okával foglalkozott. Az allergia lényegét tekintve az immunrendszer túlzott reakciója, és világszerte növekvő probléma. A tudományos cikk néhány óvatos kijelentést fogalmaz meg a korai fertőzések és az allergia kapcsolatáról. Nézzük hát a megállapításokat és a hozzájuk vezető utat!

Az emberi emésztőrendszerben milliárdnyi különböző fajta baktérium található, melyeknek egy része az egészséges emésztés előfeltétele. Ennek a baktériumtenyészetnek természetesen ki kell alakulnia, ezen kora gyermekkorunkban mindannyian átesünk. A kutatók svéd és észt csecsemőket megvizsgálva azt találták, hogy az észt csecsemők bélflórájának összetétele gazdagabb, dúsabb, mint a mai svéd csecsemőké, de nagyjából hasonlít az ő szüleik csecsemőkori bélflórájára. Természetesen helyi szinten is tapasztalhatók eltérések.

Nos, ez még csak egy egyszerű megállapítás. Ennél érdekesebb az, hogy azok a csecsemők, akik kétéves korukra asztmás vagy ekcémás tüneteket produkálnak, tipikusan szegényesebb bélflórával rendelkeznek. Ezen felbuzdulva a kutatók egy kísérletet is végeztek, melynek során néhány hónapos csecsemők emésztőrendszerét tejsavbaktériummal oltották be, aminek következtében **kétéves korukig már csak feleannyian kezdtek allergiás tüneteket tapasztalni.**

Vagyis a mai trendeknek megfelelő folyamatos fertőtlenítéssel a környezetünkben található baktériumokat nagyrészt elpusztítjuk, és puszta jószándékból ezzel számos fertőzéstől ugyan megóvjuk gyermekeinket, de közben valamitől mégis megfosztjuk őket: annak a lehetőségétől, hogy az egész testet, így az emésztőrendszert is behálózó immunrendszerük sok-sok baktériummal megismerkedve megtanulja felismerni őket, és kialakítsa az immunválasz pontos szabályozásának képességét. Mert akkor jó az immunrendszer, ha egy adott külső behatásra a megfelelő választ nyújtja, se nem túl erőset, se nem túl gyengét. Megfelelő szabályozási képesség nélkül pedig az allergiára jellemző túlzott, tipikusan kényelmetlen, esetleg kifejezetten kínzó immunreakciók jelennek meg.

A tudományos cikk megállapításai eddig tartanak.

Talán nem csak én látom a párhuzamot, hogy az erkölcsi rendszerünk is egyfajta immunrendszer. A világban történő eseményekre bennünk is kialakulnak válaszok. Ez a válasz lehet túl heves, esetleg épp apatikus, de persze lehet pont helyénvaló is. Gyermekként a szülőkkel, kortársakkal, rokonokkal, egyszóval a társadalommal való találkozásaink során tanuljuk meg a megfelelő és helyénvaló reakciókat, bár ez a fejlődés felnőttkorban is folytatódik. Van, hogy nem sikerül megfelelően reagálni. Ez származhat abból, hogy lelkiismeretünk kínzóan merev vagy éppen túl laza volt az adott helyzetben: ilyenkor lehetőségünk nyílik erkölcsi értékrendszerünk hangolására. Természetesen létezik egy velünk született erkölcsi értékrendszer is, ahogy az immunrendszerünk egy része már születésünkkor is használatra kész, de az adott korra és társadalomra jellemző finomságokat fejlődésünk során sajátítjuk el.

Ahogy nem jó az, ha a gyermekeink immunrendszere elkerüli a fertőzéseket, az sem jó, ha nem kerülnek szembe megfelelő erkölcsi kihívásokkal. Az sem baj, ha egy fertőzés eredményeként a gyermek megbetegszik, mert ezzel is tanul az immunrendszere, de persze ott kell lennünk, hogy a betegségből meggyógyuljon. **És így nem baj az sem, ha egy-egy erkölcsi ítéletet a gyermek nem helyesen hoz meg,** mert ez közben lehetőséget teremt a kialakult helyzet megbeszélésére, erkölcsi értékrendszerének finomítására, hogy legközelebb már ebből tanulva, saját tapasztalatából helyesen és tiszta lelkiismerettel cselekedjen.

KIS FERENC BALÁZS

* Marko Kalliomäki és Erika Isolauri cikke, amely megjelent: *Curr Opin Allergy Clin Immunol 3* (1): 15–20, 2003, Lippincott Williams & Wilkins.

Evangélikus nevelés napjainkban

*Majorosné Lasányi Ágnes*sel, az Evangélikus Pedagógiai Intézet (EPSZTI) igazgatójával működő válaszokat kerestünk az állandó „standby-ban" lévő tabletes generáció igényeire.

Igazgatónő, a nevelés vagy az oktatás a helyes kifejezés arra, ami a gyermekeket háromtól tizennyolc éves korukig útbaigazítja és felkészíti az életre?

Az egyik nem létezik a másik nélkül. Van egyrészt az ismeretátadás, másrészt viszont ma már pontosan tudjuk, hogy mekkora szerepe van az érzelmi intelligenciának a társadalomban való boldogulás, az önbizalom, a kommunikációs készség tekintetében. Ezek nem az oktatás részei – a két fogalom együttesét, komplexitását hangsúlyoznám.

Ki neveli ma a gyermekeket? A „poroszos" iskolarendszer? Az elfoglalt szülő? A mozaikcsalád? A nagyi? Az esti szappanopera és a nulla–huszonnégy órában elérhető internet...?

Ez sokszereplős történet! Akinek nagy családja van, az szerencsés gyerek, mert sokféle impulzus éri. Nehéz helyzetben vannak, ahol szűk a család, és támogató vallási közösség sincs. Természetesen az iskola is nevel, s nem csak az órán: a légköre, a szokásrend, a morál, a tanárok és a diákok közötti kommunikációs stílus, az, hogy mi megengedett, mind közrejátszik majd abban, hogy sikeres lesz-e a gyermek.

De valóban: nevel a társadalom, a tévé, az internet. Látom a szélsőségeket is: kikiáltjuk „patás ördögnek" az internetet amellett, hogy hihetetlenül sokat lehet általa tanulni, és nagyon jó eszközként működik. Feltéve, ha megtanuljuk megvédeni magunkat, és erre megtanítjuk a gyerekeinket is. Az információk szűrésének elsajátítása ma minden korosztálynak alapvető feladata kell, hogy legyen.

A család pedig? Ma egy kicsit „elhanyagoltuk" ezt a dolgot: a kutatások szerint napi öt-hét percet (!) beszélgetnek a szülők a gyerekekkel. A meseolvasás ereje, a közös társasjátékozás rengeteg mindenre megtaníthatja a gyermeket, utóbbi például a szabálykövetéstől a veszteni tudásig.

Milyen többletet adhat a gyülekezeti közösség a gyerekeknek?

Az, hogy megélheti az iskola mellett egy más helyen is a kortárskapcsolatait, óriási jelentőséggel bír. Más értékrendet sajátít el, másképp fog teljesíteni az iskolában is, ha egy olyan támogató közeget érezhet maga mögött, mint egy gyülekezet. A mai iskolarendszer nem feltétlenül képes azt a sokszínűséget, a minden gyerekben ott rejlő valamilyen tehetséget kibontakoztatni, mert a teljesítmény, a rohanás a lényeg. Elvész a személyiség, elvész a gyerek...

A gyülekezeti háttér, az otthoni harmónia, szeretet, elfogadás, a „bízom benned" éreztetése hatással lesz a gyerek iskolai teljesítményére. Jó gyerekké még soha nem vertek senkit!

Ma heti negyvenegy tanítási órája van egy középiskolásnak. Egy felnőtt negyven munkaórát dolgozik. Csodálkozom, hogy a szülők még nem lázadtak fel. S a gyerek nem ettől válik majd remek munkaerővé a munkaerőpiacon... A szabad játék mint fejlesztőeszköz ma már nem is fér bele a tanrendbe, illetve alig.

Tapasztalata és országos rálátása alapján mit gondol, nehezebben kezelhetők ma a gyerekek? Összezavarja őket – velünk, felnőttekkel együtt – ez a rettentően kuszává vált világ?

Tény, hogy a külső környezet nem segít, sőt rendkívüli módon ártalmas. Az, hogy kezelhetetlenek-e, inkább így mondanám: mi nem találjuk a kulcsot. Évtizedes távlatban pedig tényleg teljesen másfajták, ez egészen biztos. Az én korosztályom dinoszaurusznak számít az Y és Z generációk között. Hogy mit fog jelenteni húsz év múlva az, hogy a gyerekek egész pici koruktól telefonnal, tablettel nőnek fel, még felmérni sem tudjuk. Azt viszont látjuk, hogy elmaradnak a beszéddel, a mozgással, ugyanakkor a képi megjelenítés a tévén, a mobilokon, a neten a gyerekek agyának feldolgozhatatlan. Sok és gyors, csak pörög-pörög, nem is érti, nem is tudja kezelni. Mindezek hatására pedig az agresszivitás jobban megjelenik. A felsős gyerekek már folyamatosan online vannak, konkrétan a telefonnal alszanak. Nincs idő arra, hogy az agyuk „lemenjen standby-ba", és kikapcsoljon. Egyfajta flow-állapotban vannak, állandó készenlétben. A mostani társadalom sajnos nem segíti a gyerekek nyugodt felnövekedését, pihenését. A mai ovisok nem tudnak rágni! Mindent pépesítenek nekik. Rohanunk, de hova...?

Van néhány, még a laikusok által is ismert nevelési elmélet, amely kiállta az idő próbáját, például a *Montessori* és a *Waldorf*. Vajon ma ezek és az évtizedeken át működő elméletek egyáltalán túlélik a korunkat?

Túlélik. Persze vannak divatok, felkapják, majd elfelejtik őket, de szükségesek,

mert a gyerekek nem egyformák. Mindig lesznek, akiknek alternatív módszerekre lesz igényük. A Waldorf és más módszerek kínálta sokszínűséget ugyanakkor a normál intézményrendszerben is meg kellene találniuk a gyerekeknek. „Hadd beszéljek haza": evangélikus oktatási intézményeinkben ez sokkal nagyobb számban jelenik meg. A kollégák nagyobb figyelmet fordítanak erre, hogy segítsék őket, s ki-ki a saját tempójában, szintjén, a neki megfelelő módszerrel sajátítsa el az ismereteket. A boldog gyerek a saját ütemében halad, úgy, ahogy ő fel tudja venni az információkat. Erre a módszertani gazdagságra tudatosan törekszünk az evangélikus iskolákban.

Miért válasszon egy szülő a gyermekének egyházi iskolát, ha minden szempontot komolyan mérlegel?

Egyrészt értékválasztásra ad lehetőséget: ha az adott értékek szerint él, nyilván a gyermekének is ezt szeretné biztosítani. Ez a lelki háttér és a gyülekezettel közös megtartó erő az egyik érv. De ugyanilyen fontos az oktatás színvonala. Látszik az intézményeinken, hogy a tehetséggondozástól kezdve – amelyben országos szinten élen járunk – az egyéni felzárkóztatásig sok energiát és szakmai munkát tesznek bele évről évre. Belső iskolai versenyek és szakkörök segítik a gyerekeket megtalálni, hogy mi az, amiben ők a legjobbak. Az EPSZTI épp azért jött létre 2014-ben, hogy képzéseken, kiadványokon, módszertani anyagokon keresztül „hétfő reggeltől" alkalmazható fejlesztéseket kínáljon az intézményeinknek, ami mindezt a szakmai sokszínűséget megtámogatja. A digitális kompetenciától a pályaorientációig, az élménypedagógiától a szülőkkel való kapcsolattartásig minden igényre igyekszünk válaszokkal szolgálni. Persze már óvodáskortól. Ez nem megy másképp, mint lépést tartva a kihívásokkal, és ebben mi, evangélikusok, szerénytelenség nélkül mondhatom, jók vagyunk.

Igen, hiszen itt felsorolni sem tudnám, hány érmet hoznak el országos versenyeken a diákjaink, illetve a száz legjobb iskola között is fix helyük van az evangélikusoknak. A tavalyi, nagyszabású, a köztévében sugárzott *Reformáció 500*-as vetélkedőn is „taroltak". Lenyűgöző tudással, felkészültséggel, derűsen, hitelesen, vagányan, kedvesen – öröm volt látni a fiatalok sikerét! Interjút készítve velük erről első kézből nyilatkozhatok...

Valóban, a belső erőforrásunk hatalmas. Pedagógusaink és diákjaink nagy kincset jelentenek, akikre méltán büszkék vagyunk. Hangsúlyoznám a saját hálózatunkon belüli tanulás fontosságát: van, ahol zseniálisan működik a legórobot. Van, ahol játékos matekóra van. Kiemelkedő a retorikai oktatás és az úgynevezett szabad beszéd több iskolánkban. Másutt a *Polgár Judit*-féle sakkjátszótér működik. Ismét másutt a sportban járnak élen. A tanévnyitón arról beszéltünk, hogy ezeket milyen jó egymással megosztani. Szabad egymástól kérdezni, egymáshoz átjárni tanulni. Annyi kincs van ebben a negyvennyolc intézményben! Ezt az erősségünket használjuk ki, és lássuk meg, hogy ez többlet a magyar közoktatáshoz képest. Ismétlem: már az óvodásokkal kezdjük, hiszen minden ott dől el.

Szintén egyházi iskolai plusz: az iskolalelkész jelenléte! Ugye ő is hatással van a gyermek fejlődésére lelki-szellemi téren?

Nagymértékben! Amellett, hogy lelkigondozóként ott tud állni mellettük, ha igénylik, segít eligazodni a morális kérdésekben. Lehet, hogy csak vele osztja meg a gyerek a gondjait, kétségeit, a hit nagy kérdéseit, ráadásul egy olyan fogékony korban, amikor eleve minden érték megkérdőjeleződik. Ha ezekre egy hiteles ember tud válaszolni, akire fel tud nézni, és kialakul egy interaktív beszélgetés, akkor az nagy előrelépés, és a gyerek fejlődésére mindenestül pozitív hatással van. Erősíti az egyházhoz való kötődését is.

Mit üzen a szülőknek, hogyan segítsék *ők* a pedagógusok munkáját?

Üljenek le, és beszélgessenek a gyerekkel! Teremtsenek a szülők minőségi időt! Én mindig középiskolásokkal foglalkoztam. Ha egy kamasztól megkérdezzük, hogy hogy van, azt feleli, jól. Ha a második kérdést is feltesszük, akkor két és fél órát tud beszélni. Mert senki nem hallgatja meg őt. Csak akkor segíthetünk neki, ha tudjuk, mi történik vele. Ez pedig másképp nem fog kiderülni...

STIFNER-KŐHÁTI DOROTTYA

A Tanárnő és az egyházi iskola

Vasárnap délután van, a deszszert utáni kávét már türelmetlenül iszom, és az utolsó kortynál már véget ér a hétvége. Fél négy körül beáll a fordulat, és addig nem nyugszom, amíg át nincs gondolva az utolsó óráig, dolgozatig, pénzbefizetésig, szülői levélig, beíratlan jegyig minden, amitől újra kezdődik a hét, a Tanárnőnek legalábbis.

Az egyházi iskolában tanító Tanárnőnek azonban még ennél is több iskolaspecifikus feladata van, amelyre nem készítették fel feltétlenül az egyetemen, ahol a szakmát tanulta. Persze ott sok minden másra sem készítették fel, ami később, a terepen hirtelen nagyon kellett volna, de mivel képzése idején egyházi iskola nem is létezett – vagy csak egészen elvétve –, ezen a területen végképp készületlenül indult. De mire is?

Semmiképp sem arra, hogy esetleg itt jobban szeresse felebarát-kollégáját, mert ez nem intézményspecifikus. Hasonló a helyzet a felebarátdiákjával: itt sem tett Jézus különbséget fenntartótól függően. **Megbocsátás? Kegyelem? Irgalom? Tízparancsolat?** Mind nagyon fontos, de nincs iskolafüggő célközönsége. Kereszt lóg a falon? Áhítat a hét elején? Vízkereszti istentisztelet? Feltétlen velejárói az iskolatípusnak, de nekem, mezei angoltanárnak általában nem jelentenek aktív feladatot, bár persze a keresztet megigazítom, az áhítaton és istentiszteleten pedig részt veszek, éneklek, figyelek, fegyelmezek, imádkozom, rászólok, igény szerint papírzsebkendőt osztok, de főleg figyelek. Áhítat, vízkereszt, karácsony, húsvét – ezek mind megtörténnek akkor is, ha én mint a negyven kolléga közül egy személyesen esetleg nem is készülök fel rájuk. Akár ráhangolom a szívemet, akár nem, az alkalom lezajlik. És belső, személyes odaadásomtól függően jövök ki jobban vagy rosszabbul belőle.

Miatyánk? Zsoltár? Luther-reggeli?

Amikor azonban nyolc órakor becsöngetnek egy átlagos kedd reggel, és a Tanárnő besétál az első órára, akkor ott az a bizonyos napkezdő imádság – mely benne van a házirendben, mivel egyházi iskola vagyunk –, az bizony csak akkor fog elhangozni, ha a Tanárnő, vagyis én személyesen ezt erőltetem. És ez nem is annyira magától értetődő. És nem is tanultunk róla semmit a pedagógia szakon. De végül aztán ennek is lett egy története, ez is vitt – engem legalábbis mindenképpen – valahonnan valahova. Ettől is léptem egyet, méghozzá reménység szerint előre, a tanárnőség útján.

Mert először a sok eldöntendő kérdés: Miatyánk? Zsoltár? Luther-reggeli? És ha angolóra lesz, akkor angolul? És állva? Ülve? És forduljunk a kereszt felé?

Aztán jön a technika: fej lehajt, nagy levegő, gyors összpontosítás. (Édes Istenem, csak éppen Téged ne felejtselek ki belőle! Ne felejtsem el, hogy ez most tényleg egy imádság!) De ha csak nekem kéne összpontosítanom! **Hiszen ott a sok gyerek is – mitől lesz ez közös ügyünk?** Így marad itt is az elmaradhatatlan fegyelmezés. (Rékám, megteszed, hogy becsukod az uzsonnásdobozodat? Nehéz kolbászosszendvics-illatban az Úristenre koncentrálni.) No meg a kéretlen visszajelzések elviselése, sőt esetleges felhasználása. (Tanárnő, lassabban tessék mondani! Így lemaradok!) És végül az ökumenikus ráhangolódás, melytől végre észreveszem, hogy néhányan kétségbeesve próbálnak rohamtempóban keresztet vetni, mielőtt kinyitom a számat. Vagy nem veszem észre, csak mert már rég leszoktak róla szegények. Amikor viszont végre hagyok rá időt, és magam is megpróbálom, boldogan tanítgatnak. (Nem jó, Tanárnő, nem úgy kell! A másik oldalra! Úgy, igen, most már jól tetszik csinálni!)

Majd a hosszúnak és bonyolultnak tűnő előkészület után úgy kilenc másodperc alatt elhangzik végre az imádság, amivel talán sikerül – többünknek is az osztályteremben – az Úristennel kezdeni a tanítást és tanulást egyaránt.

ITTZÉS SZILVIA

Móra Ferenc

Szeresd a gyermeket!

Szeresd a gyermeket! A sivatag hegyen,
Hol villámok között vala az Úr jelen,
E legszentebb parancs nincs kőtáblára írva –
Mosolygó kedviben, pirosló hajnalon
Aranybetűkkel ezt az örök Irgalom
Az emberszívbe írta.

Szeresd a gyermeket! Még néki szárnya van,
A csillagok közé ő még el-elsuhan,
S kitárja vidoran a mennyek ajtaját:
Hiába könyveid, hiába lángeszed,
Az Isten titkait ki nem kémlelheted,
Csak gyermeklelken át.

Szeresd a gyermeket! A lét napfénye ő,
Estellik, hogyha megy, hajnallik, hogyha jő,
Csöpp lábai nyomán az öröm kertje zsendül,
Bimbónyi kis keze áldással van tele,
S melyik szeráf-zene érhetne föl vele,
Ha víg kacaja zendül?

Szeresd a gyermeket! Hisz oly hálás szegény,
Egyszerre könny, mosoly ragyog csillagszemén,
Ártatlan kis szívét az öröm megteli,
S köszönetét, akár az esti fuvalom,
Mely félve játszadoz a harmatos gallyon,
Oly halkan rebegi.

Szeresd a gyermeket, öleld szívedre őt,
Ringasd el lágyan a szegény kis szenvedőt,
Lehunyt pilláinak töröld le könnyeit:
S míg te a gyermekek könnyét törölgeted,
Egy láthatatlan kéz a csillagok felett
Letörli vétkeid.

Üzenet Ferinek

Összesen három autó, legalább félzsáknyi dió, és tudja Isten, mennyi elhalt levél járta meg a murvás Malom utcát, míg kifele bámultam valamiféle „felvilágosodott" magyarázat után kutakodva arra vonatkozóan, hogy miért okoz fejfájást a *nevelés* szócska. Hogy a *hagyomány*, de még inkább a *hagyományőrzés* kifejezéseket ne is említsem, amelyek – néprajzkutató létemre – a szakmai problémákon túl szívelégtelenségi panaszokat okoznak. Ugyan miért? – kérdezem magamtól, hiszen a nevelési intézmények fogantatását és felvirágzását megelőzően, az „egyszer volt, hol nem volt" hagyomány roppant jó szolgálatot tett az emberiségnek, merő véletlenségből nem is kevesebbet, mint a fennmaradását biztosította. Éppen ezért! – folytatom a párbeszédes monológomat. **Valahogy úgy vagyok hát a *nevelés*, a *hagyomány* és *hagyományőrzés* kifejezésekkel, mint magával Istennel.** Valamennyinek (fogalmaknak, Istennek) elsősorban a róluk alkotott elgondolásainkat kell „megbocsátaniuk". Ezért hát át is adom magam a vezeklésnek, a folytatást pedig a magyarfalusi *Luca néni*re bízom, aki – egyebek mellett – a szavak finomhangolásának is jeles mestere.

Az eset 2016 nyarán történt. Luca néni hozzászokott rendszeres látogatásaimhoz, de ezúttal nem a „hagyományőrzés kedvéért" várt otthonában. Kerek egy esztendeje kínozta a tudásvágy, egy bizonyos kíváncsiság. Előző esztendőben történt, hogy meglátogatta őt egy úriember, becses nevén: *Feri* Budapestről, és azt találta mondani, hogy: „Magyarország azért szereti és tartja nagyra a moldvai magyarokat, mert őrzik archaikus nyelvüket, ápolják hagyományaikat." A Moldvában élő magyar ember nem csak az *archaikus*, de a *hagyomány* és az *ápol* kifejezéseket sem ismeri, és nem volt ezzel másként Luca néni sem. Ugyanis a helyi nyelvjárás szerint nem ápolnak, hanem ügyelnek, és nincs hagyomány, hanem rendtartás. Amikor Luca néninek lefordítottam „helyi magyarra" a budapesti magyar mondatot, arra kért, ha találkozom Ferivel, adjam át üzenetét, miszerint a dolog éppen fordítva áll: „Nem mi őrizzük a hagyományokat, hanem a hagyományok tartanak meg minket."

Alighanem nevelés dolgában is hasonló (ugyanez?) a helyzet. Magyarfaluból nézve tehát a dolog szórendcserét követel. Szépen szól ugyan a hagyományőrzés, de nem mutatkozik benne élet. A hamisan búgó őrzőhagyomány az igaz. Szépen szól a nevelés, de gyümölcsöt a szeretet képes hozni, teremni, emberből embert faragni. Elképzelem, hogy hagyományőrzés módjára őrizzük a Szentírást. Mintha jólneveltségünk és jófejségünk, nem pedig az üdvösségünk múlna azon, ami benne foglaltatik.

TA-NÍ-TÁS

Be irigyeltem, Gyermekjézus,
makulátlan talpadat!
Enyém bocskort növesztett
és '91 tele is ráfogyott!
Szád végéből
nem hullott
morzsa,
és ruha takarta pocakodat,
amikor vad hajjal énekeltem
hozzád
oláhul egyszer,
máskor
csak úgy, magyar szavakat.
Tanítottam:
É-des-a-nya! Gyere, és mondd utánam!
Szótagolva még szebb, mint
egybemondva!
Szád járását tisztán
látom,
de a hangod ma is
néma.

IANCU LAURA
A szerző József Attila-díjas író, költő, néprajzkutató.

Gyermekké kell lennetek

„Az én óvodámban ilyen soha nem történhetett volna meg!" – vonta le a konklúziót felháborodottan egyik kis óvodásunk, miután elmesélte édesanyjának, hogy végigsírta az úszótábor első napját, és a táborvezető meg sem vigasztalta, csak annyit mondott: „Hagyd már abba!"

Igen, az ő óvodájában ilyen esetben megvigasztaltuk volna. Elmondtuk volna, hogy szeretjük, hogy Isten is vele van, s hogy anyukája gondol rá, és siet érte. Mert tudjuk, hogy ilyenkor elég egy kis simogatás, babusgatás, és a záporozó felhők mögül egykettőre kisüt a nap.

Nevelésről kellene írnom, de akkor itt most egy szakmai, száraz anyag következne, melyben definiálom, hogy a nevelés valójában értékközvetítés vagy értékteremtés.

Milyen értékeket közvetítünk manapság?

Az erkölcsi vagy akár a kulturális értékek „...olyan alapelvek, amelyek kifejezik, hogy az adott társadalomban mit tartanak kívánatosnak és fontosnak".*

Bizonyára hallottuk már mindannyian, hogy társadalmunk értékválságban van. Eltolódtak a hangsúlyok, háttérbe szorultak az olyan keresztyén értékek, mint a haza, a család, a gyermekek, az értük való önfeláldozás. Előtérbe kerültek az önös érdekek, az értékek tárgyiasult formáinak istenítése. Az intézményrendszer pedig mindent megtesz, hogy erre felkészítse a következő generációkat.

A neveléssel/oktatással foglalkozó szakirodalom ontja magából a hangzatos nevelési cél-, és feladatrendszereket, újabb és újabb módszereket tanulunk arra vonatkozóan, hogyan keltsük fel a tömény ingerekkel bombázott kisgyermekek érdeklődését, hogyan fejlesszük kompetenciáit, hogyan adjunk át nekik olyan ismereteket, amelyekkel majd meg tudnak felelni az új kor kihívásainak.

Gyerek = darab, darab. Kódolt állapotok, fejlesztési területek, elvárások, teljesítmény, megfelelés, statisztikák... és kérdések: hová tűnt mindezek között maga a kisgyermek? Ki az, aki megérti őt? Hol vannak a példaképek, akiket követni tud?

Az óvodai beíratások előtt érződik a szülők nagy dilemmája: egyházi, állami, magán? Latolgatnak, mérlegelnek, mi lenne a legjobb. Mert minden szülő a legjobbat szeretné a gyermekének. Az állandó jót akarásban, nevelésben azonban sokan megfeledkeznek arról, hogy a legfontosabb az őszinte, meghitt kapcsolat a gyermekükkel.

Nyugdíjhoz közel álló, nagymamai státuszban lévő óvodapedagógusként figyelem a mai óvodáskorú gyermekeket. Próbálom őket megfejteni. Viselkedésük, társas kapcsolataik, játékaik során nyílik meg személyiségük. Ahány gyermek, annyiféle temperamentum, erős akarat, de van egy közös vonásuk: mindannyian vágynak az őszinte, érdeklődő figyelemre, megértésre, a szeretet különféle megnyilvánulási formáira.

Országomba senki mást, csak gyermekeket engedek!

Az „én óvodámban" egyet biztosan tudunk ígérni: Istennek és nekünk is ők a legfontosabbak. **A feltétel nélküli szeretet és elfogadás, melyet egymás iránt is tanúsítunk, segít megtalálni Jézust.** Ez a legnagyobb különbség a keresztyén szemléletű és a teljesítményorientált nevelés között.

Arra törekszünk, hogy Isten kegyelméből harmonikus, kiegyensúlyozott lelkületű gyermekeket neveljünk. Ez azonban nem sikerülhet a szülők együttműködése, a közös hitbéli meggyőződés nélkül. Ha a szülők még csak keresik a krisztusi utat, a gyermekeken keresztül akkor lehetünk a segítségükre, ha nyitott szívvel fordulnak Krisztus felé.

A beszoktatás a háromévesek és szüleik első nagy közös traumája. Talán a szülőt jobban megviseli, mint a gyermeket. A kölcsönös bizalom és a hit azonban átsegít mindannyiunkat az első nehézségeken, és az alábbiakhoz hasonló, kedves pillanatképek szem- és fültanúi lehetünk:

Keresztelő játék az óvodában

Anyukája után síró kislánnyal zajlott párbeszédem:

– Nézd, milyen szép képek vannak ebben a mesekönyvben! Gyere, elmesélem neked!

– Jó... – majd kisvártatva, ujját felemelve, nyomatékkal hozzáteszi: – De utána sírok!

Másik kislány:

– Gyere, helyére pakoljuk a játékokat!

– Csak akkor fogadok szót, ha kapok abból a cukorból! – Mutat a szekrényen nyugvó zacskó felé.

Amint látjuk, előfordulnak szülői tévesztések az értékrend területén, a miértek és a hogyanok sokszor válasz nélkül maradhatnak, ha nem segítünk egymásnak újra kicsit gyermekké válni. „És azt mondta a felnőtteknek: gyermekké kell lennetek! / Mert országomba senki mást, csak gyermekeket engedek!" (Sillye Jenő: *A mennyei Atya*)

Kívánom tehát az útkereső fiatal szülőknek, hogy ne féljenek rálépni arra az ösvényre, amelyen Isten országába juthatnak. Mert ő itt van közöttünk, bármit is teszünk az ő nevében, egyedül övé a dicsőség. Soli Deo gloria!

CSESZNÁK ÉVA
A szerző a Szentendrei Evangélikus Zenei Óvoda vezetője.

* Bábosik István: *A nevelés elmélete és gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2007.

Szeretetből kimondani: NEM!

„Anya, hadd maradjak még fent, elég nagy vagyok!" Hallotta már a kedves Olvasó ezt a mondatot késő este a gyermekétől? Talán előfordult az is, hogy gyermeke egy hűvös tavaszi napon ötgombócos fagyiért könyörgött? Vagy éppen egy tetoválásra vágyott, de azonnal? *Jesper Juul* dán származású családterapeuta sokatmondó könyvet írt arról (2008-ban jelent meg Németországban), hogy mennyire szükséges olykor-olykor a gyerekeknek szépen, kedvesen, szeretettel nemet mondani.

A nyugati társadalomban óriási veszélyforrás, hogy bárki bármikor bármit megvehet, így a gyermekek abban a tudatban nőnek fel, hogy amit kérnek, szinte azonnal megkapják. Jól van ez így? – kérdezhetjük.

Jesper Juul könyve legelején azt írja, hogy a szeretet mindig igent mond a másikra, minden élethelyzetben, hiszen az igazi szeretet mindig a másikat igenlő, a másikat segítő alapérzés, amely a tetteket meghatározza. A legszebb igenek életünk meghatározó állomásain mondatnak ki, melyek éltetnek, erőt adnak, továbblendítenek életutunkon. Mindent megteszünk azért, hogy ezeket az igeneket megkapjuk, olykor kemény munka által. Rossz irány, ha ezeket az igeneket csak kötelességből mondjuk ki, hiszen akkor szeretet nélkül kimondott szavakká válnak.

Gyakran megijedünk, amikor nem az igent, hanem a nemet kell kimondani. Jesper Juul utal arra (2008-ban!), hogy az utolsó tizenöt év legnagyobb nevelési vitái akörül forogtak, hogy egészen biztosan kell-e a gyermeknek az a bizonyos korlát, és ha igen, mennyiben. Ugyanis felelőtlenség és lustaság ütötte fel a fejét a gyermekek köreiben, valamint olyan közvetlenség a felnőttekkel szemben, amelyre korábbi generációknál még nem volt példa. Jesper Juul azt hangsúlyozza könyvében, hogy olyan kapcsolatra kell törekedni a szülőnek a gyermekkel, amelyben a szülő a gyermek érdekében olykor nemet tud mondani, szituációtól függően. Ezekben a helyzetekben valójában példát mutat, saját szerepét erősíti meg, és így a gyermeknek kell a szülőhöz igazodnia, nem pedig fordítva. Mert szükséges, hogy a szülő anélkül, hogy bárkit is megsebezne, saját magát szülőként definiálja, és adott esetben el tudja magát határolni egy problémától annyira, hogy azt józanul lássa, és kimondja a nemet, ha úgy tartja helyesnek, illetve hogy maga is jó példát mutasson gyermekének. **Ezért meg kell tanulni minden szülőnek a nem kimondásának művészetét, hogy igent tudjon mondani gyermekére.**

Mondd azt, amit gondolsz, és gondold azt, amit mondasz!

Sokan konfliktuskerülésből félnek, hogy kimondják a nemet; nem akarnak vitát, vagy csak a szeretet érzését kívánják fenntartani a családban. De akármennyire igyekszünk is mindent rendben tartani, a gyermekek nemcsak a szavainkat figyelik, hanem azt is, hogy hogyan „énekeljük" a mondandónkat, azaz milyen hangszínnel mondjuk el a gondolatainkat. Ezekből és a mimikánkból, arcrezdüléseinkből is olvasnak. Hamar rájönnek, ha valamivel nem értünk egyet, de az ellenkezőjét sugalljuk, csak azért, hogy a harmónia megmaradjon. A gyerekek hamar kijátsszák, és saját javukra fordítják ezeket a szülői bizonytalanságokat, kikövetelve akaratukat. Ezzel azonban sok esetben csak a magányuknak és boldogtalanságuknak ágyazunk meg és annak, hogy ők is kihasználjanak majd másokat. A gyerekek számára az egyértelműség az irányt adó, azaz hogy tisztán lássák, azt mondja-e a szülő, amit gondol, és egyértelművé teszi-e, hogy mit szabad és mit nem.

A gyermek egyre több szabadidőt igényel, egyre több dolgot kipróbál, kutat, felfedez. A szülő akkor tesz jót, ha engedi fejlődni a gyermekét, és ha ebben támogatja személyes, egyéni nyelvezetet használva, a szülői-vezetői szerepet megtartva.

A demokratikus gyermekparadicsom gyakran ahhoz vezet, hogy a tizenévesek a szülőt már egyáltalán nem veszik komolyan. Pedig a családi élet akkor van jó hatással mindenkire, ha abban mindenki megkapja az őt építő, feltöltő dolgokból a lehető legtöbbet. Ha a szülő minél inkább összhangba tudja hozni a szavait saját személyiségével, akkor a gyermeke annál inkább el tud igazodni rajta. A szeretet nyelve nem negatív és nem pozitív, hanem személyes. Ezért olykor a nem az igenlés szava, és olykor a kimondott nem az úton való továbbsegítés iránytűje. Amit el kell kerülnie a szülőknek: a nem világosan és egyértelműen kimondott szavak, a hazugság és az érdektelenség (rezignáció). Végtére is a gyermek rajtunk tájékozódik, és a neveléssel az a célunk, hogy gyermekünk jó lelkiismerettel nézzen mindenkor a tükörbe.

Végezetül: a legnagyobb ajándék, melyet a gyermeknek adhatunk, így szól: Mondd azt, amit gondolsz, és gondold azt, amit mondasz! Mert a hitelességben tud a gyermek odáig fejlődni, hogy ő is nemet tudjon majd mondani arra, amire majd szükséges lesz.

BALOG ESZTER
A szerző evangélikus lelkész.

„…a törvény nevelőnk volt Krisztusig, hogy hit által igazuljunk meg.” (Gal 3,24)

Gyermeket nevelni Isten félelmében

A nevelési elvek korszakonként változnak. *Benjamin Spock* gyermekgyógyász, pszichoanalitikus, aki a 20. század nagy nevelési szakértője volt, hosszú élete (1903–1998) során maga is változtatott nézetein. *Csecsemő- és gyermekgondozás* című könyve harminckilenc nyelvre lefordítva a Biblia után a második legtöbbet vásárolt könyv lett. Okos tanácsok mellett számos téves, ártó nézetet is terjesztett. (Például szorgalmazta az abortusz, a homoszexualitás és a marihuána legalizálását, melyek akkor még Amerikában tiltottak voltak.)

Ha ítélkezni kell, mindenki szakértő. Sokan ismerjük *A molnár, a fia meg a szamár* című mesét (*La Fontaine*-től és népmeseként). Eladni viszik a csacsit, először lábainál összekötve, rúdra függesztve, majd előbb csak az apa, utána csak a fia, majd mindketten ráülnek, végül elengedik. A külső szemlélők minden változatnál hangos nemtetszést nyilvánítanak. A molnár rájön: ,,Nem érdekel ezután senki fecsegése, mától nem adok, csak a magam eszére!”

Hogyan igazodjunk el például a testi fenyítés vagy a szobatisztaságra nevelés kérdésében? Két kirívó példát hozok fel gyermekorvosi gyakorlatomból.

A szomszédos iskolából egy fehér bőrű, kék foltokkal tarkított kisfiút kísértek át a rendelőnkbe. Apja verte meg. Látleletre volt szükség. Évekkel ezelőtti újszülött-látogatásom náluk emlékezetes maradt. Az édesapa gondosan beöltözve, nagy szeretettel éppen fürösztötte a kicsit. Azután is gondosan nevelték. Megkértem az igazgatónőt, gondoljuk végig, a gyermeknek javára válna-e, ha kiemelnék őt vagy apját a családból. Kiderült, hogy a fiú hazudott, és apja felháborodásában verte meg. Ma már elítélne minket a bíróság, hogy nem jelentettük a gyermekbántalmazást. Rendes ember lett a fiúból.

Emlékezetes egy tízéves kislány esete, aki az iskolában rendszeresen bekakilt. A felháborodott szülők kérésére értekezletet szerveztek, engem is meghívtak. Céljuk az amúgy okos, szervileg egészséges kislány iskolából való elhelyezése volt. Kiderült, hogy a kislány az őt egyedül nevelő édesanyjával és a béna, ágyban fekvő, nem szobatiszta nagymamával lakott egy szobában. Hála Istennek, hamarosan kaptak egy kis szükséglakást, és a gyermek ,,meggyógyult”. Ismernünk kell a gyermekeket, hogy számukra a legjobb segítséget tudjuk nyújtani.

Mennyei jó Atyánk a Szentírásban elévülhetetlen igéket adott életünkhöz, nevelésünkhöz, hogy megóvjon. **„A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre.”** (2Tim 3,16)

A kőbe vésett Tízparancsolat a természet változatlan törvényeivel is harmonizál. Fontos, hogy mindenki megismerje. Fontos, hogy megőrizzük gyermekeinket a testi-lelki veszélyektől. Jól járnak, ha nem az intenzív osztályon tudják meg, milyen veszélyes a tűz vagy az ismeretlen vízbe való fejesugrás. A pornográf képeket egyszer se nézzék, mert még kilencvenéves korukban sem felejtik el. Óvjuk a ránk bízottakat perverz felnőttektől, rossz társaságtól, okkult sportoktól és gyógymódoktól, mert ezek hamis vágányra terelhetik egész életüket. Vegyünk részt örömteli és nehéz életeseményeikben, igyekezzünk őket a tehetségükhöz való tanulmányokhoz juttatni.

Jó, ha a gyermekek a családban meglátják, hogy Isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk, ha feladataink nem is azonosak. Meg lehet bánni és bocsátani, amit vétettünk egymás ellen. A rossz felismerésében segítenek a törvények, és a Megváltóhoz vezetnek. Jézus Krisztus az egyetlen, aki minden egyes ember személyes megmentője. Fontos tanúsítani, hogy felnőtt és gyermek egyaránt csakis az Úr Jézus értünk keresztfán kiontott véréért válhat Isten gyermekévé. Nevelésünknek nem lehet kisebb célja, mint **segíteni a ránk bízottakat abban, hogy megtalálják és járják a boldog, örök élet felé vezető utat.**

Tiszteljük őszintén az egy, igaz Istent, és bizalommal, hálaadással forduljunk hozzá együtt is a családban és a gyülekezetben. Ha gyermekeink megismerték és befogadták az Úr Jézus Krisztust személyes Megváltójukként, hálával, imával támogatva őket bízhatunk benne, hogy kis és nagy döntéseikben az Úr az ő Szentlelkével vezetni fogja őket.

Ha életünkből kezd hiányozni a Szentlélek gyümölcse: a szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás (Gal 5,22–23), keressük újra a Megváltónkkal való szoros kapcsolatot. Ő vezessen mindnyájunkat, míg majd együtt magasztaljuk kegyelmes, szerető Istenünket az ő országában.

DR. GYŐRI JÓZSEFNÉ
DR. DRENYOVSZKY IRÉN

A jól nevelt gyerekek szüleinek öt titka

A Harvard Egyetem pszichológusai megvizsgálták, mi az az öt dolog, amelyet betartva garantáltan jól nevelt lesz a gyermekünk. A gyereknevelés egyben önnevelés is. Soha nem fogom tudni a gyermekemet rászoktatni az egészséges táplálkozásra, ha én magam suttyomban kapkodom be az édességet. Valami hasonlót állapítottak meg a neves pszichológusok is.

TÖLTS VELE MINŐSÉGI IDŐT!

Ezt mindenki tudja, de a hétköznapi rohanásban legfeljebb a matekleckéről van időd társalogni vele – és arról se túl szívesen. Pedig egy rövid, de annál mélyebb beszélgetést mindenki be tud illeszteni a napjába. Kérdezz az élményeiről, beszélgetés közben kifejtő kérdéseket tegyél fel: mi volt a legjobb élménye aznap, mi a legrosszabb; ki volt kedves hozzá, ki undok stb. Mesélj esti mesét! Tanuld meg a kedvenc játékát, és játszd vele együtt!

LEGYÉL JÓ PÉLDAKÉP!

Minden direkt tanításnál és erkölcsi leckénél többet számít, mit lát a gyerek maga körül. Légy nagylelkű, igazságos, becsületes, türelmes, és biztos lehetsz benne, hogy ezek a jellemvonások az ő személyiségébe is be fognak épülni. Ha hibáztál, ne félj bocsánatot kérni, ha haragszol, kezeld kulturált módon – ezekkel mutatsz példát a gyermeknek arról, hogy ő hogyan viselkedjen hasonló szituációkban. Tiszteletre is csak úgy tudod nevelni, ha te magad is tisztelsz másokat. Ehhez hozzátartoznak olyan dolgok is, hogy ne a gyerek füle hallatára szidd a férjedet, az anyósodat, a főnöködet és a tanító nénit. (De legjobb, ha nem szidod őket, bár a világ nem fekete-fehér.)

TANÍTSD ÖNZETLENSÉGRE!

Sajnos majdnem minden évben van lehetőség például árvízkárosultakon segíteni, ilyenkor a gyerekkel együtt pakolj össze néhány tárgyat, melyet el tudtok küldeni. Meséld el neki, hogy mennyire örülnek majd más gyerekek az ő kinőtt ruháinak, és bátorítsd, hogy a saját játékaiból is ajánljon fel néhány darabot (de ha nem akarja, ne erőltesd!). Az önzetlenség a mindennapokban is gyakorolható egyszerű udvariassági formulákkal, az elesett osztálytárs felsegítésével, a tízórai megosztásával. Ne küldj vele az oviba-iskolába drága játékot, amelyet félteni kell másoktól. Az osztozkodásra kiváló terep a játszótér, ahol megtanulják, hogy nem féltjük egymástól a homokozó lapátot és a rollert.

TANÍTSD HÁLÁRA!

Egy gyereknek tisztában kell lennie azzal, hogy a körülötte élők mennyi jót tesznek vele, és ezt értékelnie kell. A hálára képes emberek önzetlenebbek, segítőkészebbek, sőt egészségesebbek és boldogabbak is. Tanítsuk hát meg nekik, hogyan értékeljék mások cselekedeteit! Ebben is a példamutatás a legjobb módszer. Ne felejtsd el megköszönni neki, ha valamiben a segítségedre volt. Különösen hangsúlyozd ki, hogy számodra mit jelentett a segítsége. De vigyázz, csak a valódi cselekedeteket értékeld! Felesleges különösebben megdicsérni mindennapi feladatok rutinszerű teljesítéséért.

TANÍTSD MEG KITEKINTENI A VILÁGRA!

Fontos tudatosítani bennük, hogy a belső körön kívül is van élet. Foglalkozzanak az osztályba érkezett új gyerekkel, ne csak a barátaikkal. Beszélgessetek arról, hogy vannak szegény emberek, szegény országok, beteg gyerekek – senki nem lesz lelki sérült attól, ha ezekkel a dolgokkal tisztába kerül, viszont megtanulja, hogy a világ nem annyiból áll, amennyit maga körül lát. A gyerekkor feladata, hogy kialakuljon a teljes személyiség, és erre a folyamatra a szülői ház van a legnagyobb hatással.

KERCSÓ DOROTTYA
www.csaladinet.hu

Hét bibliai tanács a gyermekneveléshez

A református óvodában, ahová a kislányom jár, megkértek, hogy egy csoportbeszélgetést vezessek a keresztény gyermeknevelés témájában. Hét szempontot fogalmaztam meg, melyet tapasztalataim és bibliaismeretem alapján fontosnak tartok.

Fotó: Szeverényi

Tekints a gyermekedre úgy, mint Istentől kapott ajándékra, ne pedig úgy, mint saját tulajdonodra! Ha úgy látod gyermekedet, mint Isten ajándékát, érezni fogod a felelősséged, hogy jól sáfárkodj vele. „Bizony, az Úr ajándéka a gyermek, az anyaméh gyümölcse jutalom." (Zsolt 127,3)

Ahelyett, hogy a legmodernebb nevelési tanácsokra hallgatnál, a saját fejed után mennél, vagy követnéd azt a mintát, amelyet otthon a szüleidtől láttál, támaszkodj inkább Istenre! Kérj tőle segítséget gyermeked neveléséhez, és bízz benne, hogy az ő igéje, a Biblia jó szülővé tesz! „Bízzál az Úrban teljes szívből, és ne a magad eszére támaszkodj! Minden utadon gondolj rá, és ő egyengetni fogja ösvényeidet." (Péld 3,5–6)

Ügyelj arra, hogy ne a gyermek legyen a családfő! A szülők feladata az, hogy vezessék a gyermeket. Nem egészséges az a családmodell, amelyben a gyermek „kiskirályként" uralkodik, és kénye-kedve szerint irányítja a szülőket. „Ti, gyermekek, engedelmeskedjetek szüleiteknek minden tekintetben, mert ez kedves az Úrban." (Kol 3,20)

Apák, fogadjátok el, hogy a Szentírás szerint a gyermek nevelése elsősorban a ti feladatotok! Ne a munka, a hobbi és a haverok foglalják le minden időtöket – figyeljetek inkább gyermeketek és családotok vezetésére! Szülők, az óvoda nem pótolja azt, amit ti otthon elmulasztotok a gyermeknevelésben, csak kiegészíti a munkátokat! „Szeresd azért az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből! Maradjanak a szívedben azok az igék, amelyeket ma parancsolok neked. Ismételgesd azokat fiaid előtt, és beszélj azokról, akár a házadban vagy, akár úton jársz, akár lefekszel, akár fölkelsz!" (5Móz 6,5–7)

A fegyelmezés a gyermeknevelés fontos és hatékony eszköze – amennyiben a szülő jól él vele. Célja soha nem az, hogy az ingerült szülő levezesse a gyermekén a feszültséget, hanem az, hogy a megjobbítás szándékával nevelje őt a jó jellemvonásokra. „Fenyítsd meg fiadat, míg van remény, de ne vigyen odáig indulatod, hogy kárát/halálát okozd!" (Péld 19,18) A fegyelmezés nem feltétlenül az „elverést" jelenti. Találjátok meg, hogy a ti gyermeketeknél mi működik!

A következetesség a szülők részéről nélkülözhetetlen a gyermeknevelésben. Ne legyen közöttetek „jó zsaru" és „rossz zsaru" – a gyermek ne tudjon titeket kijátszani egymás ellen! Ha valamit elhatároztatok, tartsatok ki benne, legyetek következetesek, különben gyermeketek összezavarodik, és nem fogja tudni, mit vegyen komolyan részetekről! „…Legyen az igenetek igen, és a nemetek nem…" (Jak 5,12)

Ne sablonokat keress és alkalmazz, hanem ismerd meg a gyermeked! Ami más szülőnél működik, amit egy gyermeknevelési tanácsadókönyvben olvasol, nem biztos, hogy a te gyermeked esetében is működni fog. Találd meg a nálatok leginkább működő módszereket a helyes bibliai alapelvek alkalmazásához! „Ismerd meg juhaidat egyenként, törődj gondosan a nyájakkal…!" (Péld 27,23)

TÓTH-SIMON KÁROLY
A szerző blogja: infaustus 2.0

Egyházi iskola – áldás vagy átok?

Az elmúlt fél évben sok olyan fiatallal találkoztam, akik elkeseredve mondták, hogy teljesen kiábrándultak a kereszténységből, az egyházból meg úgy általában a vallásosságból. A leggyakrabban előkerülő ok elég meglepő volt: elegük van a sok értelmetlen kötelességből és elvárásból, melyet az (egyházi) iskolában vagy éppen otthon állítanak velük szemben. Úgy érzik, hogy képmutató emberek várják el tőlük, hogy ők is álszentek legyenek… Mi történik itt?

Merthogy baj van, az nyilvánvaló. Az okokat én is csak keresem; talán néhányan a többi blogger közül szintén szívesen leírják majd a véleményüket a dologról, én most a sajátomat szeretném Veletek megosztani.

Mi is lenne a küldetésünk keresztényként a világban? „Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek…" (Mt 28,19–20) Éppen ezért nagyon fontosnak tartom azt, hogy a gyerekeket a hitre neveljük; segítve nekik, hogy már gyermekkorban kialakuljon bennük a keresztény értékrend és erkölcsösség.

Fontos, hogy megismerjék az egyházat, az egyház tanítását és hagyományait. És azt gondolom, hogy a keresztény szülőket és egyházi iskolákat pontosan ez a cél hajtja. De ha a célok rendben vannak, akkor mivel van a baj?

„AZ TUD TÜZET GYÚJTANI, AKI MAGA IS ÉG"

Azt látom, hogy a gyerekek és a fiatalok ki vannak éhezve a hiteles emberekre. Keresik azokat, akiken látszik, hogy amit mondanak, kommunikálnak mások felé, amellett maguk is kitartanak, és hisznek is benne. Ezek azok az emberek, akik igazán hatással tudnak lenni a fiatalokra, akikre példaképként tekinthetnek, akikhez hasonlóvá szeretnének válni.

Azt hiszem, hogy a fent vázolt probléma központi kérdése ez: a szülők, a papok, a tanárok betöltik-e ezt a szerepet? Azért különösen fontos kérdés ez, mert ezek azok a foglalkozások, amelyeknek hivatásszerűen is ez lenne a dolga.

Képzeljünk el egy egyházi iskolában tanító tanárt, aki nincs igazán kapcsolatban Istennel, nem is ismeri őt igazán, és tele van érthetetlennek tűnő, 19. századi erkölcsi elvárásokkal, vallásos elvárásokkal; aki a tanórák idejére hirtelen nagy kereszténnyé válik, **de mihelyt kicsengetnek, leveti ezt az álarcot, és éli tovább a világiaknál világibb életét.** Vagy éppen egyszerűen azoknak az elvárásoknak, amelyeket keresztény címszóval képvisel, köze sincs Jézus tanításához.

Képzeljünk el egy szülőt, aki otthon a legkülönfélébb vallásos külsőségeket erőlteti a gyerekeire; aki kiakad, ha a gyermeke nem vet keresztet ima előtt, aki elvárja a vasárnapi templomba járást, holott ő maga is egy lelki roncs, és talán sok éve nincs élő kapcsolata Istennel.

Képzeljünk el egy papot, aki minden istentiszteleten hirdeti Isten igéjét, akinek a feladata, hogy hétről hétre Istent képviselje az emberek előtt, de hetek óta nem volt kettesben Istennel imában…

Ezek az emberek éppen az ellenkezőjét érik el annak, mint amit szeretnének. Nemcsak hogy nem hozzák közelebb a fiatalokat Istenhez, hanem éppen ők építik a falat közte és köztük. És ez szerintem nagyon elszomorító.

Nem csoda, hogy álszentnek és képmutatónak érzik őket a fiatalok, és elmegy a kedvük mindattól, amit erőltetetten képviselni akarnak, hiszen ezek az emberek egyszerűen nem hitelesek.

Szülőnek, papnak, tanárnak lenni hatalmas felelősség.

AZÉRT NINCS MINDEN VESZVE

Hála Istennek: lehet ezt jól is csinálni. Én magam tizenkét évet jártam egyházi iskolákba, és a tanáraim nagy része kiemelkedően jó volt. Bár hitbeli téren olyan nagyon sokat nem kaptam tőlük, a maguk módján nagyon hitelesek voltak. Elfogadók, szeretők, megértők; inspiráltak arra, hogy jobb ember legyek, és hogy hozzam ki magamból a maximumot.

Vannak olyan papok és lelkészek, akiknek a prédikációit hallgatva és akikkel személyesen beszélgetve szinte ugrálok felfelé a hitbeli fejlődés lépcsőjén. Ők olyan emberek, akiken egyszerűen átsugárzik az, hogy mennyire fontos az Istennel való kapcsolatuk, és hogy mindennap belőle töltődnek, táplálkoznak.

Ha majd egyszer édesapa leszek, szeretném úgy élni a hitemet, hogy a gyermekeim lássák azt, hogy ez mennyire fontos nekem. Amikor elmegyek egyedül imádkozni, tudják, hogy akkor épp az én menynyei Atyámmal beszélek, és hogy ebben

nincs semmilyen irreális elvárás vagy kötelesség, ez az én vágyam, és azért csinálom, mert fontosnak tartom, és szeretem ezt tenni. Azt szeretném, hogy azzal, ahogyan én az életemet Istennel élem, és ahogyan képviselem őt a világban, **kedvet kapjanak megismerni őt, kérdezzenek róla, vágyjanak a közelségére.** És ezt nem különleges elvárásokkal és büntetéssel, hanem példamutatással és szeretettel szeretném elérni.

NAGY RAJTUNK A FELELŐSSÉG

Annyira nagy szükség van manapság az olyan szülőkre, pedagógusokra és papokra, akik hitelesek! Akiknek valóban élő kapcsolatuk van Istennel, és nem csak hagyományból keresztények. Akik valóban lángolnak, akikre a gyerekek felnézhetnek, példaképként tekinthetnek. Akik belátják, ha hibáztak, és tudnak bocsánatot kérni. Akik minden körülmények között tudnak szeretettel és tisztelettel tekinteni a másikra. **Akiken látszik az, hogy valóban mennyire fontos nekik mindaz, amiről beszélnek.**

És kedves Olvasók, mindannyiunkon, így Rajtatok is nagy a felelősség. Ha magunkat keresztségnek mondjuk, de nem is ismerjük Istent, akkor hajlamosak lehetünk olyan dolgokat tenni, hirdetni, képviselni, amelyekkel hamis apostolok leszünk, és nem csak hogy nem építjük Isten országát, de éppen eltávolítjuk tőle az embereket. *Kötelességünk* építeni a kapcsolatot Istennel, kutatni, keresni őt, olvasni a szavát, beengedni őt az életünk minél több területébe, sőt művelni magunkat az egyház *valódi* tanításából. *Kötelességünk* törekedni a szeretetre.

Isten ennek is a forrása. Ha belőle nem táplálkozunk, másokat hogyan akarunk táplálni? Imádkozzunk a papjainkért, a szülőkért, a tanárokért, és imádkozzunk egymásért is!

HERÉNYI MÁRK BARNABÁS

Forrás: 777blog.hu

Az atyai szív útja a gyermekek életében

„Az atyák szívét a gyermekekhez téríti, a gyermekek szívét az atyákhoz, hogy pusztulással ne sújtsam a földet, amikor eljövök." (Mal 3,24)

Prófétai szavak ezek az atyák szívének Isten szerinti útjáról. Elgondolkodtam azon, hogy a nevelésről sokszor úgy beszélünk, mintha mi, felnőttek már rendben volnánk, és már csak az van hátra, hogy gyermekeink felzárkózzanak, és kövessenek bennünket a hitben, a szeretetben, a szolgálatban.

Az atyai szívről az jut eszembe, hogy vajon Isten atyai szíve hogyan érez irántunk? Látja a botlásainkat, látja a rendezetlen gondolatainkat, a vakon tapogatódzásainkat, miközben őt keressük. Ez az atyai szív szeretetből küldte el Jézust, egyszülött Fiát, hogy az ő világosságában élhessünk. Feláldozta a tökéletesen tisztát a bűnös emberért, hogy Jézus vérében megtisztulva, a bűnbocsánat felszabadító erejében az újjászületett ember új távlatok felé indulhasson el.

Jézus ezt élte meg, ítélethozatalaiban is az Atya értelmezése szerint járt el, egészen másképpen, ahogy mi azt „zsigerből" tesszük. A házasságtörésen kapott nő számára radikális változást indított el a felszólítás: „Aki bűntelen közületek, az vessen rá először követ." Majd Jézus így zárta le ezt az ügyet mint egyetlen bűntelen személy: „Én sem ítéllek el téged, menj el, és mostantól fogva többé ne vétkezz!"

Bárcsak a mi szívünk is kész lenne mindig ezen az életet megerősítő úton járni! Az ítélkezés a kapcsolatok megszakítását, míg a megbocsátás a kapcsolatok megerősödését szolgálja. A környezetünkben, talán még saját családunkban is láthatunk példát az ítélkezésre, kárhoztatásra, megbocsátatlanságra. Az ilyen példák a következő nemzedék számára nagyon könnyen megtanulható viselkedési mintákká válnak, hiszen emberi jellemzőink között ott van az Ádámtól örökölt bűnre való hajlamunk. Sokszor több nemzedéken keresztül is jelen lehet ez a lelkület, és egy ilyen családban felnövekvő gyermek számára nincs példa a megbocsátás gyakorlati megtapasztalására, csak elvárások tornyosulnak felette, és nincs kegyelem. Vajon milyen felnőttekké válnak? Milyen forrásból merítik majd az irgalmasságukat?

Egyedül Isten atyai szíve tudja feltétel nélkül befogadni és megerősíteni a földi atyák szívét és visszaadni számukra az ellenség által ellopott emberi méltóságot. Malakiás idézetéből is az derül ki, hogy a mi mennyei Atyánk téríti meg az atyák szívét az ő kegyelme által, és a kegyelmet nyert szív tud kegyelmet adni. És talán ez a legtöbb, amit gyermekeinknek megadhatunk. Sok tudás és ismeret van a világon, mely nem változtatja meg az ember jellemét, de a kegyelmet adó, szeretetteljes és egyben őszinte lelkületű, jó irányba való bátorítás akár „ezerízig" is hatással lehet a jövő nemzedékeire. Atyaként az ilyen jellemfejlődés eredményeképpen megerősödő gyermekkel tudunk igazi testvéri kapcsolatban lenni, és ez a mi Atyánk akarata is.

BÖDŐ SÁNDOR
http://nyitottsziv.hu

Hova lett a szülői tekintély?

Szülők, pedagógusok döbbenten tapasztalják, hogy manapság már óvodás- vagy kisiskoláskorban is kamaszos tüneteket produkálnak a gyerekek. Azt megszoktuk, hogy egy kamasz gyerek visszaszájal, megy a saját feje után, és nem hallgat a szüleire, de egy ovis vagy egy alsó tagozatos? Az teljesen szokatlan. Akkor miért viselkednek így?

Azért, mert félnek.

Kicsit furcsának tűnhet a kijelentés, hiszen ezek a gyerekek mindennek tűnnek, csak félősnek vagy ijedtnek nem. Sőt! Kifejezetten magabiztosak vagy akár agresszívek. De ez csak a külső, a látszat.

Tari Annamária „félnőttség"-nek fordította a nemzetközi szakirodalomban „mini adult"-ként, „kis felnőtt"-ként forgó szakkifejezést. Szép magyarítás ez, ugyanis kifejezi a jelenség kettős lényegét: egyrészt ezek a gyerekek úgy viselkednek, mintha *fél*ig felnőttek lennének, valójában viszont *fél*nek, szoronganak.

No de mitől félnek, amikor mindent megkapnak, amit csak akarnak? És mitől szoronganak, amikor láthatóan ők uralkodnak a családban, és ha valaki frusztrálódik ebben a viszonyban, akkor az inkább apa és anya?

Éppen ettől a viszonytól félnek. Pontosabban: ezek között a viszonyok között félnek. A gyerekek ugyanis biztonságra vágynak. Olyan szülőkre, akik mértékadók tudnak lenni, akik irányítják, vezetgetik őket, akik adott esetben megmondják nekik, hogy mi a jó, és mi a rossz. És igen, olyan szülőkre, akik szabályokat hoznak, és be is tartják/tartatják őket. Olyan szülőkre, akik megértők, kedvesek, akik nagyon szeretik a gyerekeiket, odafigyelnek rájuk, de képesek irányítani is őket.

Igazság szerint a gyerekek nagyon konformisták: nem szeretik a változásokat, mert akkor érzik magukat biztonságban, ha minden a megszokott rendben működik. Ám ha nincs megszokott rend, ha egyik nap reggel hétkor kelünk, máskor meg délig alszunk, ha egyik nap szabad valamit, másnap pedig már nem, vagy ha a szülő jót nevet valami nyilvánvaló rosszaságon, sőt esetleg még le is videózza azt, hogy kiposztolhassa a Facebookra, akkor a gyerek összezavarodik. Nem tudja, hogyan kellene viselkednie, hiszen a szülei nem adnak neki támpontot, ám ha valamit nem úgy csinál, ahogy (gondolatban) elvárják tőle, akkor számonkérik rajta a dolgot. Egyébként meg azt csinál, amit akar, és ha nem akar valamit megcsinálni, abból sincs különösebb baj.

A mai szülők többsége irtózik az autoriter szülői szereptől, inkább csak haverja, barátja akar lenni a gyerekének, és így nem tud tekintélyszeméllyé válni. Ám ha a szülő nem vállalja fel a tekintélyszerepet, akkor a gyerek elveszíti a biztonságérzetét, és félni kezd. Annál rosszabb pedig nincsen, így hát le akarja ellenőrizni, hogy a szülő valóban képes-e a vezetésre. A kamaszos viselkedések, a visszabeszélések, engedetlenségek valójában provokációk, hogy a szülő végre felálljon, és bebizonyítsa, hogy képes vezetni a családot.

Ezt a helyzetet *Konrad Lorenz* alfahímelméletével szokták párhuzamba állítani. A farkascsapatban mindig van egy alfa hím és egy domi-

náns nőstény, akik a csapat vezetői, ők felelnek a csapattagok biztonságáért is. Amikor a falka vezetője valamiért meggyengül, akkor a többi hím elkezdi őt provokálni, és ezt mindaddig teszik, amíg a régi alfa be nem bizonyítja, hogy képes a csapat vezetésére, vagy meg nem adja magát, és akkor a legerősebb hím veszi át a vezető pozíciót.

Ha a szülő nem akarja felvállalni a klasszikus, biztonságot adó szülői szerepet, hanem inkább haverja akar lenni a gyerekének, akkor hamarosan beindul a családban az alfaeffektus: a gyerek ott provokálja a szülőt, ahol csak tudja. De nem azért, mert rossz vagy tiszteletlen, hanem hogy végre bebizonyítsa neki a szülő, hogy ő az erősebb. Hogy számíthat rá, ha bajban van. **Hogy erős és nyugodt, megbízható és szeretetteljes akkor is, amikor a gyerek undok és kiállhatatlan.** Hogy igazi apa vagy anya.

Nyomja a vészjelzőt: üvölt és hisztizik.

Ha a szülő behódol a gyerek provokációinak, akkor a gyerek pánikba esik. Fél, ahogy Tari Annamária mondja. Fél, hiszen, ha apa vagy anya egy ovissal szemben is gyengének bizonyul, akkor mi lesz, ha jönnek a szörnyek, vagy bármi más veszedelem éri a családot? Tehát valakinek fel kell állnia, valakinek falkavezérnek kell lennie. Ha a szülő ezt nem teszi meg, akkor rövid úton a gyerek lesz a családban az alfa, és minden úgy fog menni, ahogy ő akarja. Ennek ellenére nem szűnnek meg a kamaszos provokációi, az elviselhetetlen akaratkitörései. Mert a gyerek nem akar alfa lenni. Fél ebben a szerepben, és nyomja a vészjelzőt. Üvölt és hisztizik, megpróbál mindent, hogy a szülők észrevegyék: fél és retteg, mert nem érzi magát biztonságban a szülei mellett.

Az a szülő tehát, aki irtózik az autoritternek mondott, klasszikus szülői szereptől, a legjobbat akarja a gyerekének, de igen sokat árt vele. Az egyik legfontosabbat veszi el a gyerektől: az alapot, mely a kiegyensúlyozott személyiségfejlődéshez elengedhetetlen: az elemi biztonságérzetet és -tudatot, hogy bármi történjék is, a szüleimben megbízhatok.

MIKLYA-LUZSÁNYI MÓNIKA

Fotó: Szeverényi

A média divathullámai

A média folyamatosan gondoskodik újabb és újabb divathullámokról. Sikerregények, -filmek hosszú sorát termeli, amelyek a fiatalokat szinte a végtelenségig képesek lekötni – a Biblia olvasása helyett. Kérdés, hogy a hívő szülő és pedagógus vajon milyen stratégiát választ ebben a helyzetben?

A HELYZET

A legtöbb keresztyén szülő és hitoktató nyilván annak örülne, ha a fiatalok a sztárvorszos, mátrixos, gyűrűkurás, potteres, alkonyatos, pörszi dzsekszonos és más könyvek, filmek helyett inkább a Bibliát olvasnák. E filmek és könyvek világképe ugyanis vagy nyilvánvalóan nem keresztyén, vagy nem nyilvánvalóan keresztyén. Ezért sok szülő, hitoktató és evangélista kizárólag fenyegetést vagy akadályt lát bennük, amelyektől a fiatalokat óvni vagy tiltani kell. A legtöbb fiatal, ha el is tiltják tőle, másoktól hall róla, és ha nem akar kimaradni (kor)osztálytársainak beszélgetéseiből, előbb-utóbb valahol úgyis megnézi vagy elolvassa. Az a kérdés tehát, hogy mit tegyen a szülő vagy hitoktató korunk kulturális divathullámaival? Gátat emeljen ellenük, vagy meglovagolja őket?

A PROBLÉMA

Pedagógiai szempontból az a kérdés, hogy a keresztyén fiatalok „elszigetelése" a jövőben jó „szigetelést" jelent-e nekik? Ha a „világtól" teljesen elszakadva csak egyre mélyebbre süppednek saját gyülekezeti szubkultúrájukba, vajon mikor tanulják meg a kultúra jelenségeit önállóan értékelni? Mennyire lehet tudatos és stabil az értékrendszerük, ha mindig mások mondják meg, és csupán tekintélyi alapon, mi jó, és mi rossz? **Ha kiábrándulnak egyházi szubkultúrájukból, miért ne dobnák ki a rosszal együtt a jót is?**

Evangelizációs szempontból az a kérdés, hogy ezek a filmek és könyvek valóban csak egy-egy rivális világnézetet (pl. okkultizmust) propagáló médiumok-e, és valóban csak az evangélium elfogadásának akadályai-e?

Az Alkonyat *vámpíros lávsztorijaiban felfedezik az önuralom romantikáját…*

A NEGATÍV HOZZÁÁLLÁS

A szülő vagy hitoktató rendszerint két hozzáállás közül választ. Az egyik megközelítés egyoldalúan negatív: csak ördögi fenyegetést lát a divathullámokban, és egyetlen eszközéül a tiltást, illetve ijesztést választja. Azonban ha eltiltja a fiatalokat a körükben népszerű filmtől vagy könyvtől anélkül, hogy ő maga is látta vagy elolvasta volna, pontosan az ellenkezőjét váltja ki annak, amit el akar érni. Egyrészt nem tudja, miről beszél, így mind véleménye, mind véleményalkotási módszere hiteltelenné válik a fiatalok szemében, másrészt csak közli a saját ítéletét ahelyett, hogy az ítéletalkotás folyamatába a fiatalokat is bevonná, és így őket az ítéletalkotás megtanulásában segítené.

A POZITÍV HOZZÁÁLLÁS

Ez nem kritikátlan elfogadást jelent, hanem olyan megközelítést, amely a hullámokat meglovagolja: átlátja, hogy ezek a filmek és könyvek (néhány kivétellel) negatív és pozitív, elutasítandó és elfogadható elemek keverékei. Felismeri, hogy nem védeni kell tőlük a fiatalt, hanem fel lehet használni őket a fiatalok felkészítésére, a mai kultúrában való talpon maradásra. Veszi magának a fáradságot, és a fiatalok körében népszerű filmeket és könyveket megnézi, elolvassa, hogy a felmerülő kérdéseket a fiatalokkal együtt megbeszélje, így kérdéseivel és élettapasztalataival segíti őket a gondolkodásban, a saját vélemény kialakításában és annak megvédésében.

EGY ESET KÉT MEGOLDÁSA

A két mentalitás összehasonlítására a legjobb példa a *Jézus Krisztus utolsó megkísértése* című film esete. A film megjelenésekor egyes amerikai keresztyének tiltakoztak, de nem értek el sokat. Mások viszont a film megjelenése után felkészült emberekkel showműsort készítettek, amelyben szakszerűen összehasonlították *Nikosz Kazantzakisz* regényét és *Martin Scorsese* filmjét egymással és a valódi evangéliumi történettel. Elemezték a művészi szabadság kérdését, meghúzták a történelem és a fikció határvonalát, végül pedig elmondták, hogy mi az, amit a kedves néző biztosan tudhat Jézus életéről és honnan (Újszövetség).

A BIBLIAI MÓDSZERTAN

Sok szülő és hitoktató látja úgy, hogy csak a Biblia „tiszta" könyv, és hogy más, „tisztátalan" forrást nem szabad és nem is lehet felhasználni a fiatalok hitre és életre való nevelésében. Ezt az elvet azonban nyilván ők sem alkalmazzák következetesen, hiszen tudják, milyen **sokat lehet tanulni a magyar népmesékből vagy *Radnóti*tól.**

De a Biblia talán nem tartalmaz magyarázatra szoruló történeteket kommentár nélkül? És nem azért teszi ezt, hogy mi magunk vonjuk le a megfelelő tanulságot? Mivel ehhez elengedhetetlen a Biblia teljes tanításának az ismerete, ezek a történetek megrázzák az ember kegyes kliséit, istenképét, az összefüggések keresésére indítanak, egyszóval gondolkodni tanítanak. Éppen azért, mert hiszünk, merhetünk gondolkodni.

Ez a módszertan jól alkalmazható azokra a filmekre és könyvekre is, amelyeket tudhatóan nem keresztyének alkottak. Ezek is az élet alapvető kérdéseivel birkóznak, sok tanulságot nyújtanak, így sok ember életfelfogására hatnak pozitívan. Az emberek többsége szereti az értékes dolgokat, és azokat a legmeglepőbb helyeken is megtalálja (pl. az *Alkonyat* vámpíros lávsztorijaiban felfedezik az önuralom romantikáját, boldogan lázadva az egyszer használatos kapcsolatok ellen).

Félreértés ne essék: nem arról van szó, hogy a fiatalokkal mindent el kell olvastatni, és minden filmet meg kell velük nézetni, hanem arról, hogy ha már úgyis elolvasták vagy megnézték, akkor lehetséges és szükséges is beszélgetni róluk. Ehhez persze fel kell készülni. A szülőnek és a hitoktatónak időt, energiát és pénzt kell rászánni, hogy ő maga tisztán láthasson, és a rábízott fiatalokkal bizonyos dolgokat meg tudjon láttatni.

MEGKÖZELÍTÉSI ALAPELVEK

A fiatalokat sok mindentől meg kell védeni, ugyanakkor fel is kell őket készíteni arra, hogy kultúrájukban hívőként talpon maradjanak, hogy ebben a világban ne e világ szerint éljenek. A felkészítés része, hogy megismerjék kultúrájukat, annak pozitív és negatív oldalait, termékeit, és megtanuljanak ellenállni a negatív nyomásnak, illetve helytállva, sóként és világosságként pozitívan tudjanak hatni a környezetükre.

Ha gondolkodásra és mások elgondolkodtatására képessé válva nőnek fel, akkor saját maguktól is megfelelően fogják tudni értékelni a saját nemzedékük újabb és újabb kihívó kulturális jelenségeit, sőt keresztyén értékrendjüket a kortársaiknak, illetve saját gyermekeiknek is megfelelően tovább tudják adni.

Azok az ifjúsági lelkipásztorok és evangélisták, akik felismerték, hogy az örök evangéliumot a mai fiatalok számára érthetően kell elmondani, kapcsolódási pontként, illusztrációként vagy kontrasztként jól fel tudják használni az éppen divatos filmek, könyvek egy-egy jelenetét, érdekes tanulságát, híres mondatát, szókincsét stb. Hirdethetik az evangéliumot a fiataloknak felismerve azokat a lelki szükségeket, amelyeket ezek a filmek és könyvek kielégíteni igyekeznek, tudva mindeközben, hogy mi az, ami a Bibliában mindennél ezerszer fantasztikusabb, mert IGAZ.

DR. SZALAI ANDRÁS
www.apologia.hu

Várnai Zseni

Úgy megnőttél, szinte félek

Amikor még piciny voltál,
olyan nagyon enyém voltál,
engem ettél, engem ittál,
rám nevettél, nekem ríttál.

Mikor később nagyobb lettél,
mindig messzebb, messzebb mentél,
először csak a kiskertbe,
aztán a nagy idegenbe.

Ha itt vagy is, csak elnézel,
akkor is nem engem érzel,
nem anyádat, nem apádat,
valami más csillagtájat.

Úgy megnőttél, szinte félek,
már a válladig sem érek.
Alig-alig hihetem már,
hogy ölbéli bubám voltál.

Én voltam-e óriási,
vagy Te lehettél parányi?
Sosem voltál nehéz nékem,
nem éreztem gyöngeségem.

Melletted most kicsiny lettem,
ágaskodik hát a lelkem,
nőni akar, hogy elérjen,
homlokodig, hogy felérjen.

Húzol engem Te fölfelé
mint a napfény maga felé
fát, virágot, lombos ágat –
fölemeled az anyádat.

Nevelés az Ószövetségben

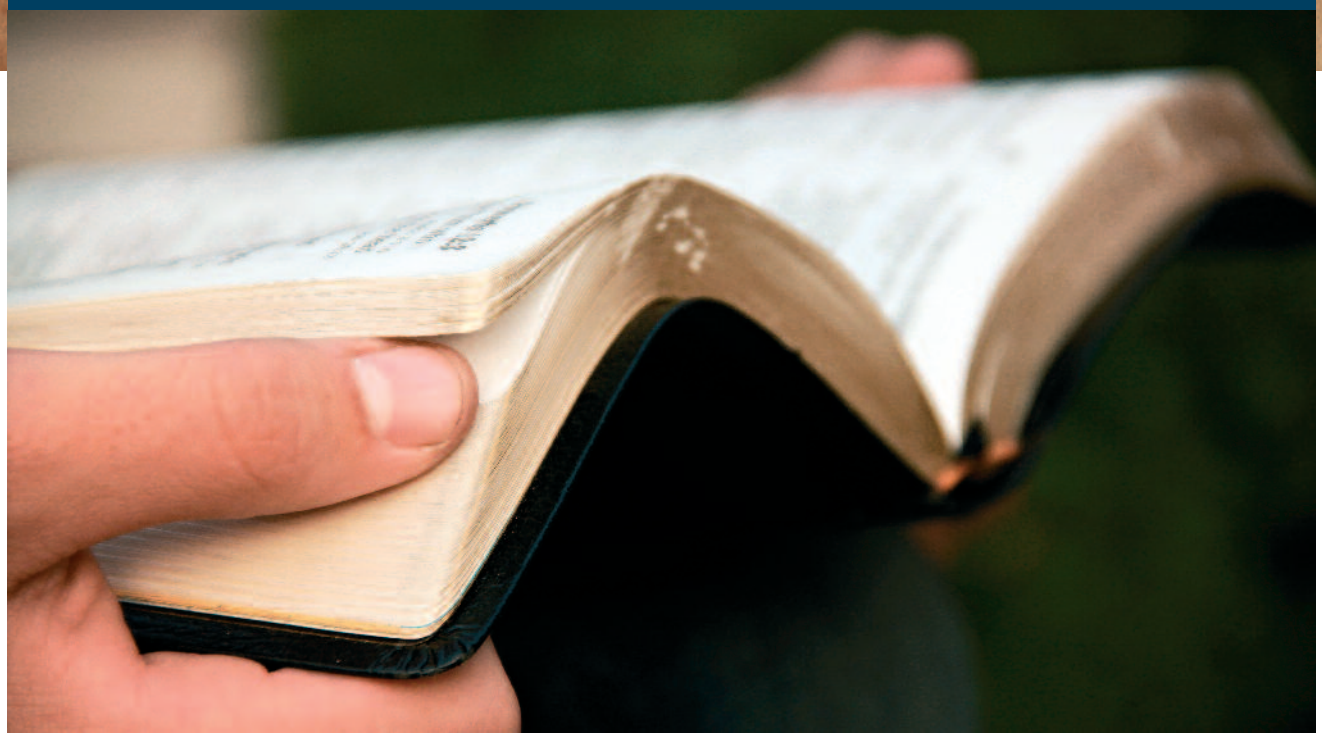

A bibliai Izrael mint tanuló közösség

Az Ószövetség gazdag tárháza annak a sokféle ismeretnek, tapasztalatnak és felismerésnek, amelyeket hosszú évszázadok alatt a bibliai emberek Istenről és a vele való kapcsolatról, a természeti környezetről és a társadalmi-közösségi lét sajátosságairól szereztek.

Ezekben a szövegekben kifejezésre jut az a meggyőződés, mely szerint **a tanítás és nevelés az a „királyi út", amely egy élhető közösségi jövő felé vezet.** A tudás hatalom: a rend és a megmaradás feltétele. E rend iránti érzékenység kibontakoztatása pedig a nevelés feladata. Szellemi értékeinek, tudás- és ismeretanyagának továbbadása révén biztosíthatja egy nép, egy társadalmi csoport térben és időben való folytonosságát.

Azok a szövegek, amelyeket a bibliai Izrael hátrahagyott, azt a látásmódot tükrözik, hogy e nép megmaradása és társadalmi-szellemi-spirituális fejlődése kizárólag Istenéhez való hűséges ragaszkodásához kötött. Ezt az Istennel szövetségben való létezést tanulja és adja tovább nemzedékről nemzedékre.

Az Ótestamentum korában élő emberek is tisztában voltak azzal, hogy a közösségi és személyes lét elképzelhetetlen és értelmezhetetlen a tudás elsajátításának és továbbadásának szüntelenül zajló, dinamikus folyamata nélkül. E nevelés, tanítás alapvető irányultsága és végső célja Izráelben a JHWH *(Jahve, azaz Isten – a szerk.)* színe előtti élet – megannyi kihívásával, tanulságával és személyiségfejlesztő tapasztalatával. Izrael népe úgy tekint önmagára, mint aki szüntelenül egyetlen Istene és az ő útmutatásainak égisze alatt él – tanuló közösségként.

Nevelés és növelés

A latin *educo ('nevel')* szó jelentésmezőjébe beletartozik a *'nagyra növel', 'fölemel', 'nyújt', 'húz', 'mozgásba hoz'*, de az *'időt eltölt'* értelem is. Ezt azt jelenti, hogy aki nevel, az növel: hosszú távra tekint előre. Erőfeszítése tér és idő távlatában fejti ki hatását.

A nevelés feladata az Ószövetség korában elsősorban a családi közösségben valósult meg. Az Ószövetség tanúsága szerint a gyermekek Isten ajándékai, adományai. A család jóléte és jövője a gyermekeknek biztosított jó nevelésen alapszik: „Mint a hős kezében a nyilak, olyanok a serdülő ifjak. Boldog az az ember, aki ilyenekkel tölti meg a tegzét: nem szégyenül meg, ha ellenségeivel van szóváltása a kapuban." (Zsolt 127,4–5) „...Gyermekeid olyanok asztalod körül, mint az olajfacsemeték. Ilyen áldásban részesül az az ember, aki féli az Urat." (Zsolt 128,3–4)

> *„Mint a hős kezében a nyilak, olyanok a serdülő ifjak."*

Az apa és anya nevelő tevékenységére a *jszr* igét használja az Ószövetség: ez a kifejezés tanítást, útmutatást, tanácsolást jelent, de a fegyelmezést is magában foglalja (l. 5Móz 8,5; Péld 31,1; Jób 4,3; 1Kir 12,11). A szülők nevelői, tanítói felelősségét hangsúlyozza A példabeszédek könyvének szerzője: „Hallgass, fiam, apád intésére, és ne hagyd el anyád tanítását, mert ékes koszorú ez fejeden és ékszer a nyakadon!" (Péld 1,8–9)

Kisgyermekkorban az anya szerepe elengedhetetlen, de később sem mellékes (Péld 4,3, illetve 31,1–9). Ez utóbbi szövegrészben a Lemúél masszái királynak szóló anyai jótanácsokkal találkozunk. A kisgyermekeket hároméves korukig, az elválasztás idejéig az édesanyjuk látja el: több textusban találhatunk erre vonatkozó utalást, így például a nővére által megmentett és édes-

anyjához visszakerült Mózessel és a kis Sámuellel kapcsolatban (2Móz 2,3–9; 1Sám 1,21–28).

Ahogyan nőtt a gyermek, az apa is egyre jobban bekapcsolódott a nevelés feladatába. Elsősorban a fiúk tanítását, vallási nevelését vállalta föl. A leányokat az anya, illetve más női családtagok segítették a női szerepek elsajátításában. A lányok is megtanulhattak írni-olvasni, és a vallási hagyományokat is alaposan megismertették velük, hiszen később az ő felelősségük volt azok ápolása és továbbadása.

A szülők és gyermekek kapcsolatát alapvetően meghatározta a nagycsalád közössége, ahol három-négy generáció élt együtt. Az idősebbek élettapasztalatai, a vallási hagyományok, rítusok, szokások, a társadalmi érintkezés szabályai természetes módon ivódtak be a fiatal nemzedék mindennapjaiba.

Az a sokat idézett mondat, miszerint Isten megbünteti az atyák bűnét a fiakon harmad- és negyedízig, nem csupán a generációk egymást követő folyamatában értelmezhető, hanem a nagycsaládban térben és időben együtt élő három-négy nemzedék összefüggésében is. Ha valaki a családi közösségből bűnt követett el, az a tett kihatott az egész család életére.

Hit és közösségi nevelés

A vallási közösségek vezetői fontosnak tartották a hagyományok továbbadását, és erre ösztönözték a családi közösségeket. A gyülekezeti közösség a gyermekek számára a második családot jelentette. A hozzátartozóktól otthon elsajátított vallási, teológiai ismeretek a szombati és a nagyünnepi istentiszteleteken szerzett tapasztalataikkal bővültek. A liturgikus szövegek, imák, áldások megtanulásával kezdtek egyre otthonosabban mozogni az istentiszteleti közösségben.

A gyülekezet vezetői – a fogság előtti időszakban a papok, léviták – nem csupán rituális szerepet töltöttek be, hanem kezdettől fogva fontosnak tartották a tanítást, a vallási szokások, teológiai ismeretek közvetítését is. Ezt a szolgálatot az ünnepi igehirdetésekben, vallási disputákon, de a tanácsot, lelkivezetést kérők pásztorolásában is komolyan végezték.

A babiloni fogság időszakában, a jeruzsálemi kultusz megszűnésével a rabbik (tanítók) lesznek a zsidó közösségek elöljárói. A templom épületét a zsinagógák pótolják: a zsidó imaház neve az *összegyülekezés* görög szavából ered. A fogság után a vallási élet irányítását újra a papok, léviták vették kézbe, de a rabbik mint spirituális és szellemi vezetők tekintélye nem csökkent. A Kr. u. 2–6. század között kialakult Talmud anyaga ilyen bölcs rabbik szentírásmagyarázataiból és a hétköznapi kérdésekre adott útmutatásaiból állt össze.

A hit továbbadásának felelősségteljes feladata a templomhoz és a zsinagógákhoz kötődő tanházakban valósult meg a legszervezettebb formában. A *bét hámidrás,* a *kutatás/keresés háza* sajátos zsidó „találmány"; a Tóra-szellemiség ébren tartójának és a hagyományok továbbörökítőjének tekintették ezt az intézményt. A tanházak a család modelljére építettek: **a bölcs „atya" tanította, nevelte itt „fiait", és adta át nekik az életről való helyes tudást.** A szent szövegek tanulmányozása nyomán a tanulók megismerték a zsidóság hitének alappilléreit: Isten az egyetlen Úr, Izrael az ő népe, amelyet szövetségével jegyzett el, és elkötelezte a törvények és rendelkezések betartására. Izrael hálás Isten neki adott sokféle ajándékáért, ezért az istentiszteleti közösségben és a mindennapok „istentiszteletei" során is ápolja ezt a kapcsolatot.

DR. VARGA GYÖNGYI
Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetségi Teológia Tanszékének docense

Gyurkovics Tibor

Gyermekszületés

Azt mondta a zöldkabátos:
Tudod, hogy születik a gyermek?
A nap süt át a fákon. A lombokon
keresztül süt a nap, keresztül tör rajtuk.
És aki szereti egymást, két ember, azokra süt.
Az asszony szemébe süt, és az asszony szemében
születik meg a gyermek, s a férfi szemében nézi őt.
Ott ahol annyira nézte, keletkezik egy fény-pötty,
egy kis fény, embernyi fény.
És tűz és víz keletkezik ott és gömbölyödik.
S amikor megvan, egy könny hullik ki az asszony
szeméből, egy könny, s ahogy lehullik,
emberré válik, mire földre ér.
Így születik a gyermek.

Puszta Sándor

Donum

Kaptál egy arcot
apád anyád arca

kaptál egy nevet
hordozd becsülettel

kaptál egy kezet
ne ereszd el ne ereszd el

kaptál egy szívet
igazíts rajta ha tudsz

kaptál egy világot
javíts rajta ha tudsz

kaptál egy életet
viseld el ha tudod

kaptál egy napot
még mindent jóvátehetsz

Nevelés az Újszövetségben

„Nevelj igaz hitben, munkás szeretetben!"
(*Evangélikus énekeskönyv*, 422. ének)

A FOGALOM TISZTÁZÁSA

A görög *paideia* (latinul *educatio, eruditio*) általános értelemben a személyre gyakorolt pozitív hatások összessége, szoros értelemben a szülő és az iskola tudatos tevékenysége a gyermek felnőtté válásának folyamatában. A *paideüó* jelenti a fenyítést, nevelést. Az *edukáció* szóban benne van a felemelés, egy teljesebb perspektíva láttatása. A nevelés célja elsősorban nem a teljesítmény, az ismeret átadása, hanem Krisztusban kapott új létformánk megélése. A keresztyén nevelés lényege az Isten szeretetét emberközelivé tevő Jézus Krisztuson keresztül ragadható meg.

JÉZUS NEVELTETÉSE

Lukács evangélista elbeszélései őrizték meg számunkra mindazt, amit Jézus gyermekkoráról, neveltetéséről tudunk. Jézus nevelése ott kezdődik, ahol a miénk: amikor Mária tudatosan igent mond a születendő gyermekre: „Íme, az Úr szolgálóleánya: történjék velem a te beszéded szerint!" (Lk 1,38)

Ettől kezdve *elfogadja őt* olyannak, amilyennek Istentől kapta, tudja, gyermeke Isten ajándéka, nem az ő tulajdona. Hálát ad érte, így hordozza méhében. Születésekor pedig Lukács szerint Mária mindazt, amit a pásztorok elmondtak a gyermekről, megjegyezte és szívében forgatta, azaz *foglalkozott a gyermeke jövőjével* a kijelentés, az ige fényében.

A Simeon és Anna által kapott próféciák is (Lk 2,21–38) Mária emlékezetében maradhattak meg. Jézus szülei a hit gyakorlásában és a törvény megtartásában jó példával jártak elöl (Lk 2,41), **nem csak küldték a templomba Jézust, de együtt is mentek vele,** ahogy ezt a Lk 2,41–52 jól ismert története is bizonyítja.

A tizenkét éves Jézus története még azért is érdekes, mert reális képet ad a kamaszkorú Jézusról, aki lázad a szülei ellen. De az engedetlen, visszafeleselő, szüleit kiosztó Jézus nem kap verést viselkedéséért. Nem értik gyermeküket, mégis elfogadják különös válaszát. Mária ezt is megjegyzi és megőrzi. A tizenkét évesen felnőtté avatott Jézus pedig engedelmeskedik szülei akaratának. Azt is mondhatnánk: *kölcsönösen nevelik egymást,* tiszteletben tartva a másik akaratát.

JÉZUS NEVELI A TANÍTVÁNYOKAT

1. *Neveli őket élete példájával:* húsvét után tanítványai hiteles élettel, a szenvedéseket és a mártíromságot is vállalva járnak nyomdokában.

2. *Neveli őket tanításával* és a csodákkal, jelekkel, melyeket tesz: ezeket az apostolok megőrzik emlékezetükben, továbbhagyományozzák nekünk (vö.: Zsid 2,3). Így születnek meg az evangéliumok.

3. *Neveli őket asztalközösségeivel:* a bűnösökkel, kirekesztettekkel, asszonyokkal, idegenekkel felvállalt közösség az alapja

a tanítványok által alapított egyháznak, ahol az úrvacsorai közösségben átélhetjük mi is Jézus nevelését magunkon: szeret, elfogad, megbocsát, erőt ad, közösségbe állít. Jézus nevelésének egyedi példája a legjobban ismert tanítvány, Péter esete, mely egy külön tanulmányt megérne.

Milyen módszerekkel nem él Jézus a nevelés során? Nem kényszerít senkit a követésére. Nem alkalmaz fizikai vagy lelki erőszakot azért, hogy akarata teljesüljön. Egyetlen erőszakos tette, a templom megtisztítása prófétai tett, jel, nem pedagógiai céllal történik.

PÁL ÉS A NEVELÉS KÉRDÉSE

A keresztyén nevelés célja Pál szerint a krisztusi nagykorúságra való eljutás (vö.: Ef 4,11–13). Ehhez ad az Úr tanítókat, akik segítenek, hogy ne váljunk különféle tévtanítások áldozatává. Pálnál a nevelés kérdése összefonódik a gyülekezetekben megjelenő tévtanítókkal, akik elferdítik az evangélium igazságát (vö.: Gal 1,6–9). A hitben való felnőttség *szellemi érettséget* jelent, a megkülönböztetés képességét. Ez a látás és hit a próbák során erősödik és megszilárdul (vö.: 1Kor 10,1–13). Maga a kapott kegyelem nevel minket, hogy józanul, a világi kívánságokat megtagadva, igazságosan éljünk, a Titusznak megírtak szerint (Tit 2,12). A Szentlélek az igazi pedagógus, aki Róm 8,14–17 szerint vezérel, bizonyságot tesz istengyermeki voltunkról, és mellettünk áll szenvedéseinkben.

A hitbeli, szellemi nevelődésen kívül persze Pál is beszél a szülő–gyermek kapcsolatról. Ezek a jól ismert „házi táblák": Ef 6,1–3; Kol 3,18–21; 1Tim 3,4–5.12. A gyermekek részére bennük meghatározó irányelvként jelenik meg a Tízparancsolat és a mögöttes zsidó/ószövetségi elvárás a szülők iránti tiszteletre, valamint az engedelmesség. Jellemző, hogy az apákat emeli ki mindegyik szöveg mint a neveléssel megbízott felelős személyt. Az ókor szemlélete tükröződik ezekben az intelmekben. Ugyanakkor az apáknak adott nevelési instrukciók óva intenek a felelőtlen magatartástól: a gyermekek provokálásától, megkeserítésétől, ingerlésétől, mert ezek lázadást váltanak ki, és a gyermek lelkében maradandó kárt okoznak: félénkséget, önbizalomhiányt, rossz önértékelést. **Az Úr tanítása szerinti nevelés a fegyelem és az intés** (Ef 6,4). Ezek nem azonosak a veréssel, az ok és cél nélküli korlátozásokkal, bosszantásokkal. Az újszövetségi fegyelem és intés a krisztusi értelemben vett következetes és szeretetteljes figyelmet, törődést, irányadást jelenti.

Az apáknak adott nevelési instrukciók óva intenek a felelőtlen magatartástól.

NEVELÉS A ZSIDÓKHOZ ÍRT LEVÉLBEN

A Zsid 12,5 idézi a Péld 3,11–12-t. A fenyítés Isten szeretetének a jele, ezért nincs ok a kétségbeesésre. Ehhez csatlakozik a 12,7–11 magyarázata. Isten népének nevelője, a fegyelmezésében benne van a szeretete. Hasonlattal világítja meg a szenvedés értelmét: ahogy az apa sem hagyja, hogy gyermeke rossz úton járjon, hanem megfenyíti, úgy Isten fenyítése sem látszik örömtelinek, mégis annak a jele, hogy őhozzá tartozunk.

Hasonlóképpen beszéltek ebben a korban a sztoikusok is, azzal a különbséggel, hogy ők a fenyítés és nevelés célját a tökéletes ember kialakításában látták. A levél írója ellenben az Ószövetség alapján a kapcsolat, az istengyermekség bizonyítékát látja a szenvedésekben. A példa emberi oldala már nem aktuális, a fizikai fenyítés ma már egyáltalán nem vezet célra. A hasonlat másik fele azonban most is igaz: **a bajok, a nyomorúság Isten kopogtatása szívünkön,** hogy meglássuk őszintén magunkat és Istent életünk mélységeiben.

GERŐFINÉ DR. BREBOVSZKY ÉVA
biblikus teológus

Figyelmeztetők

TIZENKÉT MONDAT A NEVELÉSRŐL

„A sok köszörülés nemcsak élesíti, hanem gyengíti is a kardot." *(Eötvös József)*

„Mindenkinek önmagát kell nevelnie." *(Ivan Szergejevics Turgenyev)*

„A modern nevelés legnagyobb részben arra képesít, hogy helytelenül gondolkozzunk." *(John Ruskin)*

„Minden a nevelés: az őszibarack egykor keserű mandula volt; a kelvirág nem egyéb, mint diplomás kelkáposzta." *(Mark Twain)*

„A gyermek azt képes szeretni, aki őt szereti, ezért csak szeretettel lehet nevelni." *(Thomas Hardy)*

„A szülőkre nézve szégyen, ha gyermekeiket tudatlanságban nevelik." *(Friedrich Nietzsche)*

„Legbiztosabban azzal ronthatunk el egy ifjút, ha arra tanítjuk, hogy többre becsülje a vele egyformán gondolkodókat a másképpen gondolkodóknál." *(Auguste Émile Faguet)*

„A középszerűségből a lehető legtöbbet kihozni, az eredetiséget pedig tisztelni." *(Mahátma Gandhi)*

„A szülők gondosan ügyeljenek arra, nehogy a gyermekeiket a helytelenül alkalmazott szeretetükkel elrontsák." *(André Gide)*

„Nevelődni annyi, mint megtalálni a rokonainkat." *(Winston Churchill)*

„Ne pénzt adjatok a fiataloknak, hanem lovat." *(Kodály Zoltán)*

„Minden kisgyermek okos, a legtöbb ember mégis ostoba: ezt teszi a nevelés." *(Móra Ferenc)*

LUTHER

„Ha rosszak a gyerekek, s kárt okoznak, kópéságokat művelnek, meg kell őket büntetni. Különösen, ha lopni vagy hazudni kezdenek. Mértéket kell azonban tartanunk a büntetésben, mert ami gyerekesség, mint alma, körte, cseresznye, dió eltulajdonítása, nem szükséges szigorúan büntetni, mintha pénzre, erszényre tennék rá a kezüket. Akkor már valóban komoly büntetésre van szükség. Engem a szüleim nagyon szigorúan fogtak, annyira, hogy egészen ijedős lettem.

Cudar dolog, amikor a túl kemény büntetés miatt a gyermekek a szüleikre, a tanulók a tanáraikra megharagszanak. Sok iskolamester elrontja a jó tehetségűeket üvöltözéssel, csapkodással, vesszőzéssel, amikor a tanulókkal úgy bánik, mint egy hóhér vagy vallató a tolvajokkal. A gyermeket meg kell büntetni, ha rászolgált, de szeretni is, mégpedig Isten igéjének útmutatása szerint. »Ti, apák, ne ingereljétek gyermekeiteket, nehogy bátortalanokká legyenek.« (Kol 3,21) Hasonlóan Ef 6,4 szerint is: »Ti, apák, neveljétek gyermekeiteket az Úr tanítása szerint.«"

MARX

„Nem a kommunisták találták ki a társadalom hatását a nevelésre: ők csupán megváltoztatják a hatás jellegét, kiragadják a nevelést az uralkodó osztály befolyása alól."

Abban igaza van Marxnak, hogy nincs, soha nem is volt világnézetileg semleges nevelés, mivel az oktatás politikum, a politika pedig hatalomgyakorlás. A mindenkori hatalomnak nemcsak joga, hanem kötelessége az ifjúságot oktatni, nevelni. Ha elmulasztja ezt a kötelességét, olyan erdőt hoz létre, amelyben a fák csak tűzifának valók.

Az azonban elképesztő, hogy éppen azok, akik a tegnapot vörösre festették, miután legyőzettek, megtiltanák, hogy az utánuk jövők a saját hitük és meggyőződésük szerintire színezzék a mát.

Ami pedig a jelenkort illeti: nincs keresztyén kultúra! Ha kultúra, akkor már nem keresztyénség!

NEVELŐESZKÖZ AZ ÖTVENES ÉVEKBŐL

Felsős tanárunk úgynevezett „figyelmeztetőt" használt oktatói-nevelői munkájában: egy harminc centiméter hosszú és két milliméter széles gumi ütőeszközt, amellyel egy-két szóbeli figyelmeztetés után a kézfejünkre csapott. Nem hagyott nyomot, de csípős fájdalmat okozott. Soha senkit nem kellett orvoshoz vinni miatta, ellentétben a rendetlenséget megengedő tanárok eseteivel, akiknek szabadjára engedett diákjai különböző testi sérüléseket okoztak egymásnak. Fegyelmezetlen és fegyelmezhetetlen lett a világ.

LUTHER FIGYELMEZTETŐJE:

„Kedves Gyermek!
Hogyha jó tanuló leszel,
akkor finom tyúkhúst eszel,
de ha tanuláshoz nem állsz,
disznókkal moslékot zabálsz."

WELTLER SÁNDOR

Rejtvény

A. L.

A Biblia egy bizonyos könyvéből válogattunk igéket. Ez a könyv Salamonnak, Izrael királyának bölcs mondásait tartalmazza. Érdemes végigböngészni az egész könyvet és közben megkeresni az alábbi idézeteket. Beküldendő a hat pontos igehely.

„Mint az aranyfüggő és a színarany ékszer, olyan a bölcs feddés a szófogadó fülnek."

„Hallgass, fiam, apád intésére, és ne hagyd el anyád tanítását, mert ékes koszorú ez a fejeden és ékszer a nyakadon!"

„Aki gyermekkorától fogva kényezteti szolgáját, a végén nem bír vele."

„Hallgassatok, fiaim, az atyai intésre, és figyeljetek az okos tudományra!"

„Magas a bolondnak a bölcsesség."

„Tartsd meg parancsaimat, hogy élj, tanításomat őrizd, mint a szemed fényét!"

Keresztrejtvény

A keresztrejtvény **vízszintes 1., függőleges 35., vízszintes 89. és függőleges 7.** soraiban egy igevers válik olvashatóvá helyes kitöltés után. Segítségül, a meghatározások után, *Súgó* címszóval megadtunk néhány ritkábban előforduló megfejtést.

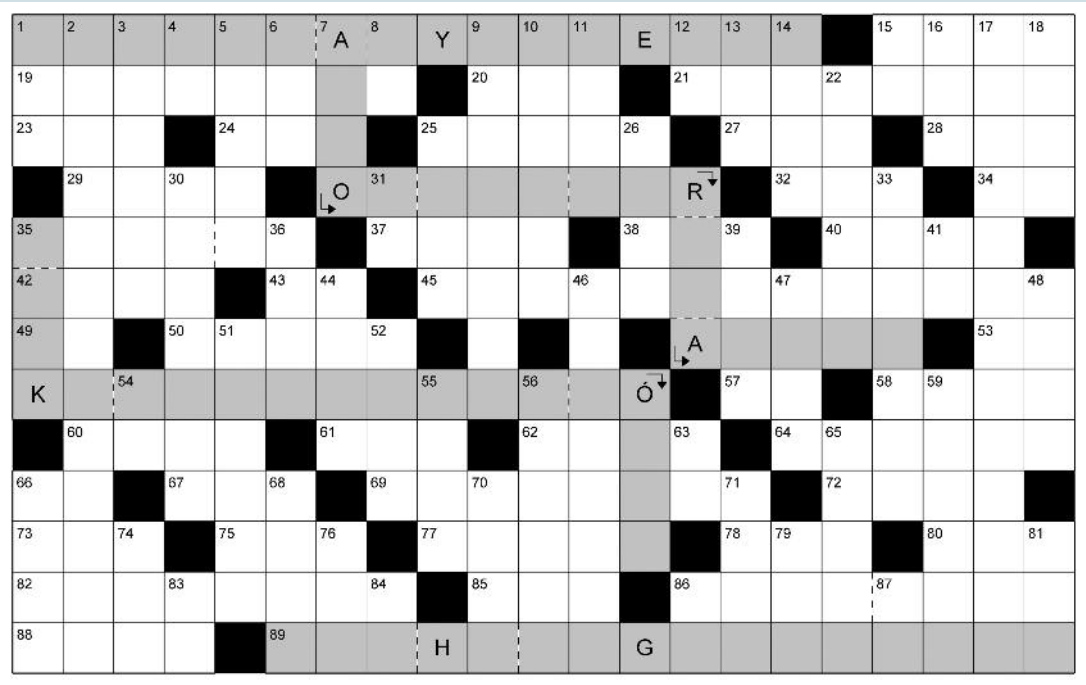

VÍZSZINTES

1. Az igevers első része. 15. Robin ..., a Bee Gees zenekar egykori tagja (1949–2012). **19.** Kedélyes borozgatás baráti társaságban. **20.** Becézőből önállósult női név. **21.** Gognies-..., kis település Franciaország Nord megyéjében. **23.** Klub egyede. **24.** ... Kunhje, dél-koreai politikus, 2013 és 2016 között az ország első női államfője. **25.** Ten Years ..., angol blues-rock formáció. **27.** Hely németül. **28.** Női hangfaj. **29.** Meleg évszak. **32.** A languszta is ez. **34.** Részben odaúz! **35.** Felbátorít, felhatalmaz (két szó). **37.** Gergely, becézve. **38.** Kenyeret vajaz. **40.** Kis értékű porcelántárgy, csecsebecse. **42.** Loch ..., „szörnyen" híres skóciai tó. **43.** Aloészirmok! **45.** Arra a helyre navigálás. **49.** A fordítottja is igekötő. **50.** Börtöncella. **53.** Magtalan tűz! **57.** Olympic Air (görög légitársaság) röviden. **58.** Londoni élet! **60.** Dunántúli megye, község és folyó. **61.** Láncolat. **62.** Lovaglás, kocsikázás angolul. **64.** A tenor is ez. **66.** Sátor eleje! **67.** ... Áron, Jászai Mari-díjas színész, rendező, színházigazgató. **69.** Egyfajta gabonából készített felfújt. **72.** Győr-Moson-Sopron megyei község. **73.** Olivér és Olívia közös beceneve. **75.** Pale ..., 18. századi angol sörfajta. **77.** Elia ..., háromszoros Oscar-díjas amerikai filmrendező (1909–2003). **78.** Cseh helyeslés. **80.** Állami Védőnőképző Intézet röviden. **82.** Ilyen a Krisztusban örvendező ember szíve. **85.** Pince-..., orrcsíptető francia szóval. **86.** Tajvani politikus (1935–). **88.** Tokaj kincse. **89. Az igevers harmadik része.**

FÜGGŐLEGES

1. Nemzeti Konzultációs Testület röviden. **2.** Az örömüzenet hirdetése, hittérítés. **3.** Más szóval, azaz. **4.** Klasszikus kötőszó. **5.** Régi magyar nevén: bélpoklosság. **6.** A Sárkány (Draco) csillagkép rövidítése. **7. Az igevers negyedik, befejező része. 8.** Galga-partok! **9.** Kissé meghajlik. **10.** Utótagként ütemmel való kapcsolatot jelöl. **11.** Aletta van der ..., Apáczai Csere Jánosné. **12.** Akció része! **13.** Egészségügyi hozzájárulás röviden. **14.** ... Béla, *A torinói ló* című, 2011-es film rendezője. **15.** Páros égés! **16.** Bizony, ősi szóval. **17.** Heves megyei város lakosa. **18.** A szó alkotórésze. **22.** Mímelő. **25.** Tisztaság spanyolul. **26.** November 10-én ünnepli a névnapját. **30.** Keresztülvágó. **31.** Ritmikus gimnasztika röviden. **33.** Újságból vág. **35. Az igevers második része. 36.** Falu, község németül. **39.** Észak-atlanti Szerződés Szervezete idegen rövidítéssel. **41.** Lengyel autójelzés. **44.** Díszes. **46.** Öngyilkos japán pilóta a második világháborúban. **47.** ... *és holdvilág*, Szerb Antal 1937-ben megjelent regénye. **48.** A test lámpása! **51.** Gazdasági szektor. **52.** ... Setar, Malajzia Kedah államának fővárosa. **54.** Ebben a 24 órában. **55.** Majtényi ..., erdélyi magyar költő, író, szerkesztő, műfordító (1922–1982). **56.** Silbak, strázsa. **59.** Homérosz világhírű eposza. **63.** Ecet fele! **65.** Lágyan, halkan zümmögő hangot ad. **66.** Semmikor. **68.** Alkotórész. **70.** ... József, magyar színész, tanár (1938–). **71.** Miloš Forman cseh filmrendező 1979-ben bemutatott, világhírű alkotása. **74.** Passau egyik folyója. **76.** A lábaihoz. **79.** Watchman ..., kínai evangelista, tanár, író, eredeti nevén Ni Tuosheng (1903–1972). **81.** Tinta angolul. **83.** Hazaút része! **84.** A tangens jele. **86.** Löveg eleje! **87.** Kettős betű.

Súgó: ALOR, ASEO, DORF, INK, KAZAN, NEE, NESS, NEZ, ORT, PAK, RIDE, ZANA

Készítette: Meleg Dávid

A megfejtéseket a szerkesztőség címére várjuk: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Könyvajánló

Ágostonné Szőcs Anna: *A szeretet születése – Gyermek a keresztyén családban*
Luther Kiadó, 2013
A szerző hitét megélő, hétgyermekes anya, háziasszony, szoptatási tanácsadó. Önvallomásokat ötvöz szakmaisággal, mindvégig vezérfonalként követve a keresztyén értékrendet és felvállalva a tévedéseket is, melyek nélkül elképzelhetetlen az anyává válás folyamata. Összekapcsolja az anya nyújtotta feltétel nélküli elfogadást az istenhit megalapozásával, hangsúlyozza a hitre nevelés fontosságát. Gyakorlati tanácsokkal látja el a szülőket, és kiemeli az apák szerepét. Megérdemelt szintjére emeli az anyaságot, az otthonteremtést, az emberré nevelést, ami rendkívül fontos a mai karrier- és teljesítményorientált világban.

Kevin Leman: *Péntekre új gyerek – Hogyan változtasson gyermeke hozzáállásán és viselkedésén 5 nap alatt*
Harmat Kiadó, 2013
Józan ész, humor és néhány egyszerű stratégia – ezt kínálja az előadóként is népszerű pszichológus szerző a szülőknek. Ötnapos akcióterve segít a mindennapos hatalmi játszmák és csatározások kiküszöbölésében. A könyv második része praktikus nevelési tanácsokat nyújt mintegy száz égető kérdésben.

Kevin Leman: *Gyereknevelés egyedülálló módon – Egyszülős családban is boldogan*
Harmat Kiadó, 2013
A könyv hat kulcslépést ajánl a gyermekeiket egyedül nevelő szülők figyelmébe. Könnyed hangvételben és gyakorlatias megközelítéssel mutatja be, hogy melyek azok a szarvashibák, amelyeket az egyedülálló szülők hajlamosak elkövetni, hogyan alapozhatják meg gyermekük egészséges önbecsülését, hogyan találhatják meg az egyensúlyt a szabályok, a szeretet és a korlátok között – és még számos, az egyszülős családokat foglalkoztató kérdésben ad útmutatást.

Pulay Gyula: *Tekintély és szabadság a nevelésben és a vezetésben*
Harmat Kiadó, 2011
Mindenkinek szól ez a könyv, aki vezet vagy nevel. Még inkább azoknak, akik vezető beosztásban dolgoznak, és emellett gyermeket nevelnek. Vajon egy ötlet, egy módszer, amely beválik a gyermeknevelésben, sikeresnek bizonyulhat-e a vezetői munkában is – és fordítva? „Akkor adjuk a legtöbbet gyermekünknek és beosztottunknak, ha eljuttatjuk a szabadság szeretetéhez és a szeretet szabadságához."

A könyvek megvásárolhatók, megrendelhetők a kiadók könyvesboltjaiban.

Imádkozzunk!

A. L.

„A Jézus nevében mondott imádságnak megrendíthetetlen meghallgatásígérete van."
(Ordass Lajos)

Dicsérjük Istent,
– mert ránk bízza a kicsinyek nevelését, tanítását, és alkalmasnak tart bennünket erre;
– mert nem hagy magunkra, amikor úgy érezzük, hogy csődöt mondtunk szülőként, nevelőként;
– mert nincs olyan kérdés, amellyel ne fordulhatnánk hozzá!

Valljuk meg:
– mégis gyakran döntünk Isten nélkül, azt gondoljuk, hogy nélküle is tudjuk, mire van szüksége a ránk bízottaknak;
– sokszor türelmetlenek vagyunk, nincs időnk, nincs erőnk, hogy gyermekeinkkel minőségi időt töltsünk;
– keveset foglalkozunk az igével, imádsággal, pedig tudjuk, hogy csak az tud Istenhez vezetni másokat, aki maga is nála keresi a biztonságot!

Könyörögjünk
– bölcsességért, hitért, hogy a tőlünk telhető legjobbat nyújtsuk szülőként, nevelőként;
– erőért, hogy tudjunk magunknak megbocsátani és újrakezdeni, ha valamit nyilvánvalóan elrontottunk;
– a gyermekekért, hogy a korszellem ellenére megismerjék az evangélium tiszta üzenetét!

Adjunk hálát,
– mert Isten nagyobb a mi szívünknél, nálunk is jobban szereti gyermekeinket, és gondja van rájuk;
– mert az Úr elrontott dolgainkból is tud valami jót kihozni, újat teremteni;
– mert az Úr tartja kezében életünket, és bármi történjék is, övé az utolsó szó!

A szerző fotója

Karácsony a pszichiátrián

A pelsőci pszichiátriai intézetnek van egy osztálya, ahol idős, mozgásukban korlátozott, ápolásra szoruló betegek vannak. Néhányan közülük csak arra várnak, hogy helyet kapjanak valahol egy idősotthonban. Ezen a karácsonyon különös módon gondoskodott Isten arról, hogy az örömhír hozzájuk is eljusson.

Először is a bennem levő akadályokat kellett legyőznie a Léleknek. Megszólalt ugyan bennem egy hang, hogy meg kellene látogatni őket, de a másik hang majdnem erősebb volt. Esett a hó, csúszós és veszélyes az út. Fájós derékkal, régóta küszködve a megfázással, jobban esne bebújni az ágyba, és kúrálni magamat. Végül is nem kockáztathatom a sok ünnepi istentiszteletet, úgyis eleget leszek úton ezekben a napokban... De Istennek legyen hála, a másik hang mégis győzött: „Ha te nem mész el hozzájuk, nincs, aki elvigye az üzenetemet..." És mint minden alkalommal, amikor engedek a Hangnak, most is csodákat éltem át. Meghallgatta Isten a kérésemet, hogy mutassa meg: van értelme ennek az útnak.

Összepakoltam az úrvacsorai készletet, néhány papírbetlehemet, amit a szüleimtől örökölt minta alapján egy hosszúszói hittestvérünk készített, és elindultam. A különös, csöppnyi gyülekezetben nem számított már felekezeti, állapotbeli, sőt nyelvi különbség sem. Volt, aki sírva fakadt, amikor elkezdtük a *Mennyből az angyal*t. Karácsony volt, mert szólt az ige, néhányan éltek a szentséggel, és mindebben az isteni szeretet öltött testet. Számomra a legmegrendítőbb egy értelmében, felfogóképességében erősen meggyengült – valószínűleg katolikus – szlovák asszony volt. Mondták, hogy egyetlen szót sem ért magyarul. De látni látott. Látta a kitett keresztet, a szentséget. És mikor beszélni kezdtem, mintha kitisztult volna az értelme, bólogatott, figyelt, szemmel láthatólag itta a szavakat. A megfelelő helyen felállt, keresztet vetett, látszott rajta, hogy imádkozik, és jelezte, hogy kéri az ostyát... Utána lelkesen magyarázott nekem szlovákul, kár, hogy én egy szót sem értettem... (Mikor az elején kértem a nővért, hogy tolmácsoljon, úgy megijedt, hogy eltűnt valahol...)

Ha te nem mész el hozzájuk, nincs, aki elvigye az üzenetemet...

Néhány nappal ezelőtt Rozsnyóra kellett mennem, mert meghívtak a református iskolába a tantestületnek rendezett ünnepi vacsorára. Igyekeztem udvariasan elhárítani a meghívást, de láttam, hogy ez roszszulesik az igazgatóhelyettesnek. Valójában semmi kedvem nem volt ötven kilométert autózni „illendőségből". Amikor két hittanóra és egy házi úrvacsora után az esti sötétben nekivágtam az útnak, akkor is azt kértem: legyen valami értelme ennek, akkor is, ha ezt én most nem látom. Kétszeres választ kaptam, két olyan lelki beszélgetésre nyílt alkalmam, amelyekről tudtam: ezért kellett elmennem.

A felidézett karácsonyon a 111. zsoltárt kaptuk igehirdetési alapigének. Arra biztat az ige, hogy dicsérjük őt „nagy tetteiért", „fenséges és ékes munkájáért". Ő, aki „gondoskodott népe megváltásáról, aki örökre elrendelte szövetségét", arról is csodálatosan gondoskodik, hogy ez a hír ma is eljusson mindenkihez. Dicsérjük együtt ezért az Urat!

DECHERTNÉ FERENCZY ERZSÉBET

Megszületett!

...Él, köztünk van. Pedig az orvosom szerint meg sem foganhatott volna.

Tavaly október végén méhen kívüli terhesség miatt életmentő műtétem volt. Két órán múlt az életem. Végül az egyik petevezetékemet el kellett távolítani, mert a baba ott ágyazódott be, és szétroncsolta azt. Ennek következtében annak az esélye, hogy még egyszer gyermekem foganjon, ötven százalékkal lecsökkent. Tovább rontotta az esélyeket, hogy a méhen kívüli terhesség után megsokszorozódik annak a valószínűsége, hogy a következő terhesség is méhen kívül ágyazódik be. Ráadásul egy ilyen helyzetben az egyik petevezeték eltávolítása annyira megviseli egy nő szervezetét, hogy utána sokan soha többé nem fogannak meg. A statisztikák lehangolóak. Ha a statisztikákat nézzük, alig volt esélye annak, hogy valaha is újra életet adjak egy gyermeknek. Ha még lehetett is valami távoli reményünk az újabb gyermekáldásra, a műtétet végző orvos azt mondta, hogy egy évig ne is próbálkozzak teherbe esni.

Ez a baba orvosi szempontból nem létezhetne.

De Isten mást mondott! Mást tartogatott a mi számunkra!

A műtét után rettegtem. Megannyi megválaszolatlan kérdés cikázott át az agyamon. De nem volt kinek feltenni őket. Ismertem az orvosok álláspontját a lehetőségeimről. A vágy a szívemben viszont mindennél erősebb volt: Szeretnék még egy kisbabát! De csak akkor, ha valaki, bárki garantálja, hogy jó helyre fog beágyazódni... Ezt azonban az orvosok nem tudják garantálni. Nincsen vizsgálat, nincsen semmiféle orvosi beavatkozás, amellyel megelőzhető lenne a méhen kívüli terhesség. Valójában az okát sem ismerik, hogy miért téved el a megfogant kis élet az édesanyja testében.

Álmatlan éjszaka álmatlan éjszakát követett. Nem tudtam nem észrevenni, hogy a lelkemben tomboló vihar nem hagy nyugtot, és felébreszt újra és újra, miközben ugyanazok a kérdések zsongják be a fejemet, és a válasz újra és újra elmarad, és a félelem egyre erősebben kerít a hatalmába, amelynek a súlya alatt lassan összeroppanok.

Haragudtam Istenre. Miért engedte ezt megtörténni? Minden remény, minden elképzelés, ami a jövőnkről szövögetett álom volt, ott, a műtőasztalon ezernyi darabra tört! Szertefoszlott, és csak könnyek és mardosó fájdalom maradt utána.

Aztán lassan változni kezdtek a dolgok. A hathetes kontroll után a nőgyógyászom mindent a legnagyobb rendben talált. Peteérés továbbra is van. Ő már azzal engedett el, hogy ha egy év múlva sem leszek újra terhes, akkor csinálunk egy teljes körű kivizsgálást és egy petevezeték-átjárhatósági vizsgálatot a megmaradt petevezetékben. És persze próbálkozzunk, de tudjuk, hogy csak minden második hónapban van esélye annak, hogy megfoganjon az új élet.

Teltek-múltak a napok. Elgyászoltuk, akit nem ismertünk. Mindenszentekkor gyertyát gyújtottunk a temetőben, és átjárta a lelkemet az elmúlás fájdalma. De közben Isten munkálkodott. Megláttatta velem, hogy ő milyen hatalmas Úr. Valóságossá vált számomra, hogy Isten valóban élet és halál Ura. Míg az én életemet megmentette, a gyermekünk életéről más döntést hozott. Miután ezt megértettem, elkezdett újjáéledni bennem a remény. Ha Isten az Úr élet és halál felett, számára nem lehetetlen az sem, hogy újra élet induljon el bennem.

Elérkezett advent. A várakozás ideje. Számomra újfent új értelmet nyert a várakozás. Várni Istenre, az ő tervére, az új életre, és hinni, hogy Istennek hatalma van életre hívni azt bennem. Azonban a félelem attól, hogy ez az egész újra megtörténhet, nem engedte fellélegezni a szívemet.

Bizonyosságot kértem, sőt követeltem Istentől. Kellett, hogy tudjam, hogy Isten megőriz attól, hogy még egyszer át kelljen esnem egy méhen kívüli terhességen.

A kétéves kisfiam miatt már egy ideje nem tudtam részt venni a vasárnapi istentiszteleteken. De Isten számára még ez sem volt akadály, hogy szólni tudjon hozzám. A férjem, miután hazajött, elmondta, miről prédikált aznap. És ott, akkor, abban a csendes beszélgetésben Isten megadta a választ a kérdésemre. Az ő számára nem lehetetlen, hogy gyermeket adjon nekünk, annak ellenére, hogy a körülmények földi értelemben egyértelműen azt támasztják alá, hogy erre nincs mód. **Ő minden földi lehetetlen felett Úr. Az ő számára nincsen lehetetlen!** Aznap teljes békességgel és a legnagyobb meggyőződéssel, amit csak Isten adhat meg egy összetört szívnek, azt tudtam mondani a férjemnek, hogy vágjunk bele. Adjuk meg az esélyt a születendő gyermekünknek arra, hogy megfoganjon, és Isten akaratából megszülethessen. Valami titokzatos csoda folytán ott és akkor nyoma veszett a félelmemnek...

Amikor december 31-én terhességi tesztet csináltam, a teszt pozitív lett. Amikor felhívtam az orvosomat telefonon, hogy megosszam vele a jó hírt, egy pillanatig nem jutott szóhoz a döbbenettől. A terhesgondozás kilenc hónapja alatt nem múlt el egy találkozás sem úgy, hogy ne hangsúlyozta volna, hogy ez a baba orvosi szempontból nem létezhetne. És mindig hozzátette: Isten nagyon szeret benneteket! Problémamentes várandósság után a szülés is maga volt a csoda. A fájások megindulásától számítva kevesebb mint négy óra múlva a kezemben tarthattam a kisfiamat, Donát Benjámint. Aki valóban Istentől kapott ajándék!

SOMOGYI ESZTER

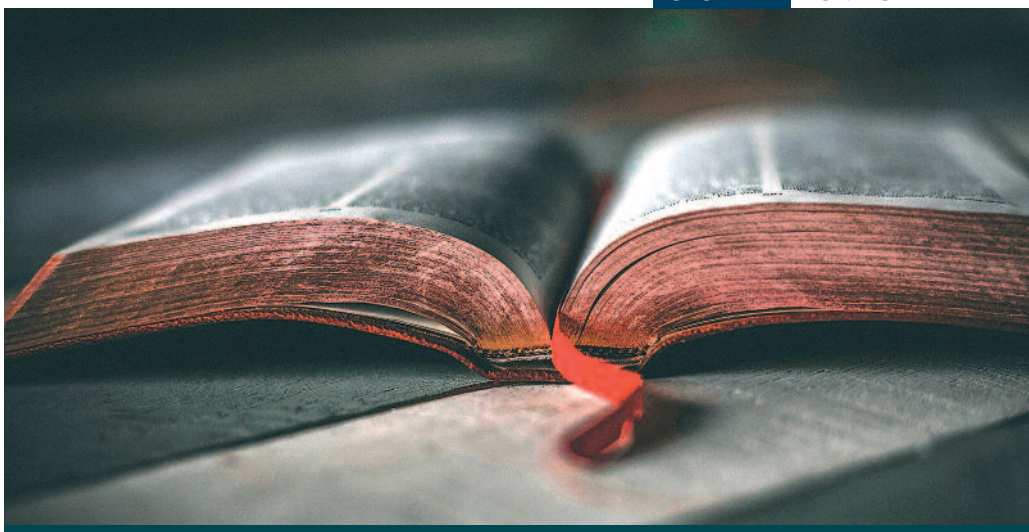

Luther Márton gondolataiból

A Szentírás Isten igéje, amelyet megírtak és betűk által szavakba foglaltak, Krisztushoz hasonlóan, aki pedig az örök emberi természetbe burkolózott isteni Ige. Nos, ahogyan a világban Krisztust tisztelték, és ahogy vele bántak, úgy megy sorsa az írott Igének is. A többi könyvhöz mérve nem könyv, hanem féreg. Mert az a tisztelet, amely az emberi irományok iránt tanulmányozásban, olvasásban, szemlélésben, megtartásban és cselekedetre váltásban megmutatkozik, neki nem jár ki. Legjobb esetben a pad alatt tartják. Máshol széttépik, megfeszítik, megkorbácsolják, minden módon megkínozzák, eretnekségük, értelmük és bolondozásuk szerint magyarázzák, önkényesen értelmezik, végül elpusztítják, megölik és eltemetik, hogy a világból kiűzzék, és az emberek elfelejtsék. De újra fel fog támadni, ezt lehetetlen megakadályozni. Ezért jó jel az, ha valaki ajándékba kapta azt a drága jó adományt, hogy az Írást szereti, és benne kedvét leli, azt szívesen olvassa, tiszteli és becsüli. Őt bizonyosan Isten is meg fogja becsülni.

A keresztet készakarva keresni szükségtelen. Valld a hit általi megigazulást, és azután hamar jelentkezni fog a kereszt, ahogyan Krisztus az evangélium hirdetése után magára vette. Mivel azonban a képmutatók a hit által történő megigazulást kárhoztatják, és a cselekedeteik általi igazságot védelmezik, ezért ők nemcsak keresztet nem vesznek magukra, hanem megfeszítik és megölik azokat a kegyeseket, akik az evangéliumért hordozzák a keresztet.

A kegyelem ellen kétféleképpen vétkezhetünk. Az egyik, ha vétkezem Isten parancsolata ellen, és hozzáteszem az ördög adalékát, a kétségbeesést. A másik, ha jót cselekszem, és hozzáteszem az ördög adalékát, az elbizakodottságot.

Furfangos ördög ez, amely elszakít minket az imádságtól. Gyakran bevetette ellenem azt a cselt, hogy amikor lelki vagy világi dolgokban kísértés és szomorúság ér, gondolataimat eltereli, és rávesz, hogy saját magamat mardossam. Mert jól tudja, mire képes az imádság, azért akadályoz és zavar abban.

Mikor az igazság zsarnokai és ellenségei azt látják, hogy ők szerencsések, a kegyesek pedig szerencsétlenek, gyakran szólnak így: „Hol van hát a te Krisztusod? Segítsen neked!" Hát nem így gúnyolták Krisztust a keresztfán? „Bízott az Istenben; mentse meg most ő!"

Amilyen messze van az ég a földtől, olyan távol kell tartani a törvényt az evangéliumtól. A törvény, ahol azt igazán megértik, elcsüggeszt és kétségbe ejt. Hasonlóan az evangélium: ha nem értik meg helyesen, magabiztos embereket szül. Ha megértik és hisznek benne, akkor kegyessé és istenessé teszi az embereket.

Vallomás a pohárcseréről *

Amikor hosszú-hosszú idő után újra meghallgattam a Bergendy Együttes *Ma lesz a holnap tegnapja* című számát, két dolog foglalkoztatott. Az egyik: ez a csapat még tudott énekelni és zenélni – mégpedig együtt. A másik: amikor ez a dal 1976-ban elhangzott, én ötéves kisfiú voltam. Ki gondolta volna erről az ötéves kisfiúról akkor, hogy alkoholista lesz? És az lett.

Az alkoholizmusnak elég kiterjedt az irodalma – hosszú lenne felsorolni. De hadd említsem meg *Siklós József Pohárcsere* című könyvét, amelyet *dr. Szalay Károly* áldott emlékére írt. Minden alkoholbetegnek, azok hozzátartozóinak, munka- és szolgatársainak szívesen ajánlom elolvasásra. **Nála olvastam az alkoholizmus által kiváltott jelenségek szerintem legjobb leírását:** 1. virtuskodás, 2. emlékezetkiesés, 3. tartalékolás, 4. másnapos állapot, 5. mértéktartás hiánya, 6. ürügykeresés az ivásra, 7. Pálinkás jó reggelt!, 8. életmódváltozás, 9. zugivászat, 10. elárulás, 11. gyógyulás keresése, 12. szakadatlan ittasság, 13. reszketés és remegés, 14. együttélés az alkohollal, 15. indokolatlan sértődöttség, 16. alaptalan félelemérzés, 17. fáradtság, eltompultság, 18. gátlástalanság.

Mindezt még felsorolni is sok és sokkoló. Bár nem vagyok büszke rá, de le kell írnom, hogy mindezeket átéltem – és velem együtt még sokan mások. Bármilyen nehéz, el kell mondanom, hogyan éltem át mindezt. Többet ér egy személyes vallomás belülről, mint az alkoholizmus pontos és precíz leírása kívülről.

Az alkohol mindent visz! Pszichiáterem mondta az alkoholról (amit egyébként *Jack London* „sárga sátánnak", illetve „Babszem Jankónak" nevezett): „Nézze! Az alkohol mindent visz. **Pénzt, egészséget, családot, munkahelyet és legfőképpen az önbecsülést."** Egyszóval: mindent.

Valóban sokszor ültem magam elé meredve. Amikor megkérdezték tőlem: „Miért iszol?", csak ennyit tudtam felelni: „Mert szomorú vagyok." És amikor megkérdezték tőlem: „Miért vagy szomorú?", csak ennyit tudtam válaszolni: „Mert iszom." (Ez a párbeszéd hangzott el a kis herceg és az alkoholista között az alkoholista bolygóján.)

Így sajnálkoztam magamon – és sajnáltattam magam – az ördögi körbe

* „Szabaddá válsz az áldott pohárcserére: leteszed az ördög poharát, a gonosz méregpoharat, és felveszed az Úr poharát." (Siklós József: *Pohárcsere*, 22. o.; vö. Zsolt 116,12–13; 1Kor 10,21.)

zárva. Sokszor eszembe jutottak *Babits Mihály* versének sorai: „Bűvös körömből nincsen mód kitörnöm, / csak nyílam szökhet rajta át: a vágy – / de jól tudom: vágyam sejtése csalfa. / Én maradok: magam számára börtön, / mert én vagyok az alany és a tárgy, / jaj én vagyok az ómega s az alfa." És ezt kérdeztem: „Ki szabadít ki engem?" Akik kitartottak mellettem!

Minden szerénytelenség nélkül említem meg feleségemet, aki nagy erővel viselte el azt a kegyetlen mondatot, amelyet az arcába vágtak: „Miért nem hagyod egyedül szenvedni azt a részeg disznót?" A gyermekemet, aki szenvedélyemet és szenvedésemet látva ezt mondta: **„Apa! Szurkolok neked!"** Barátomat, aki egyenesen, de a lehető legnagyobb empátiával hívta fel a figyelmemet a bajra: „Kérlek, vigyázz! Ebből még nagyobb baj is lehet!" Azt a közösséget, amely akkor sem vetett ki, amikor sokan – a hátam mögött suttogva – lemondtak rólam. Azt a baj- és sorstársamat, akivel sokat beszélgettem (akinek nagyon sokat köszönhetek), és soha nem fogom elfelejteni bölcs megállapítását: „Tudod, ha most nem beszélgetnénk egymással, ha nem lenne velünk az Isten és a családunk, akkor már a híd alatt lennénk."

Ekkor értettem meg, hogy életem – és annak minden perce – ajándék. És Isten ajándéka minden jó szándékú ember, akinek bizalmával nem élhetek vissza. De ki tart meg nekik engem? Ami megtartott és ma is életben tart! Isten igéje.

Ézsaiás próféta könyvének egyik igerészletét olvastam, amely így hangzik: „Pedig a mi betegségeinket viselte, a mi fájdalmainkat hordozta. Mi meg azt gondoltuk, hogy Isten csapása sújtotta és kínozta. Pedig a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyultunk meg. Mindnyájan tévelyegtünk, mint a juhok, mindenki a maga útját járta. De az Úr őt sújtotta mindnyájunk bűnéért." (Ézs 53,4–6)

Elmondtam ezt az igerészt egyes szám első személyben: „Az én betegségemet viselte, az én fájdalmaimat hordozta. Én pedig azt gondoltam, hogy Isten csapása sújtotta és kínozta. Pedig az én vétkeim miatt kapott sebeket, bűneim miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekem békességem legyen. Az ő sebei árán gyógyultam meg. Tévelyegtem, mint a juh, a magam útját jártam. De az Úr őt sújtotta bűnömért."

Fotó: Sz. J.

Ekkor jöttem rá, hogy mennyit ittam. Jézus Krisztus pedig kiitta helyettem a keserű poharat. Ő bűnhődött, hogy nekem életem legyen. Azóta veszem komolyan nap mint nap az ő hívó szavát: „Aki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék!" Tehát nem a szer a megoldás, hanem Isten igéje.

Jézus Krisztus nélkül a bűnbe belehalunk, és belefojtunk másokat is. Így teszszük még betegebbé az egyébként is beteg és haldokló világot. Erről már nem tudok nem beszélni!

Valaki megkérdezte tőlem: „És jó neked, hogy bevallasz egy ilyen nem is akármilyen alkoholista karriert?" Hasonló kérdést tettek fel *Lucien Almé Duval*nak (a jezsuita rend tagja, dalszerző és kitűnő énekes, a *Miért oly hosszú az éj?* című könyv szerzője). A kérdés így hangzott: „Miért határozta el magát egy szép napon, hogy elbeszéli a sötétségben tett utazását?" Válaszával teljesen azonosulni tudok: „Tartozom ezzel mindazoknak, akik bizalommal voltak irántam, amikor Jézus Krisztusról énekeltem nekik, és akiknek joguk volt megtudni, hogy mi lett belőlem."

Hála Istennek, hogy most már nemcsak magam elé bámulok, hanem ámulok, és beszélhetek másoknak arról, hogy Jézus Krisztus – az Isten Báránya – mit tett értem.

„Ámulok, hogy ő, az ártatlan, mit tesz értem. / Ámulok, hogy ő, az ártatlan, szenved értem. / Minden bűnömet magára vette, / minden vétkemet elfedezte, / büntetésemet elszenvedte ott, fenn a kereszten. / Isten Báránya, irgalmazz nekem!"

Wiczián Dezső, a Luther-kutató professzor

Wiczián Dezső a Nógrád megyei Csehberegen (ma: České Brezovo, Szlovákia) született 1901. szeptember 23-án. Besztercebányán és Aszódon járt gimnáziumba, Budapesten és Sopronban hallgatott teológiát, majd Berlinben, Erlangenben és Lipcsében tanult. Először gimnáziumi vallástanárként működött. Sopronban *Luther mint professzor* című dolgozatával szerzett doktori fokozatot. 1936-tól 1950-ig a Pécsi Tudományegyetem Soproni Evangélikus Hittudományi Kara, majd az egyetemből történt kényszerű kiválás után 1958-ig az Evangélikus Teológiai Akadémia egyetemes egyháztörténelem és egyházjog tanára volt. *Sólyom Jenő*vel együtt írt kétkötetes gimnáziumi egyháztörténeti tankönyvén kívül számos tanulmánya jelent meg külföldi és hazai történeti folyóiratokban. Sopronban feleségül vette *Hegedűs Ilonát*, aki a Keresztyén Leányegyesületek Szövetségének titkára és evangélikus ágának vezetője volt. Budapesten 1961. december 7-én hunyt el.

Wiczián Dezső, az egyetemes egyháztörténelem és az egyházjog tanszékvezető professzora tudományának igen felkészült tudósa volt. Előadásaiban az egyháztörténelmi események és a szereplők alakja mögött megvilágította azok teológiatörténeti hátterét is. Oktatta az egyházi latin nyelvet és a szimbolikát is.

Az 1956-os esztendőben jelentős események sora történt egyházunk életében. Az állam október 5-én, egyházunk október 8-án rehabilitálta a méltatlanul elítélt *Ordass Lajos* püspököt. A forradalmi események hatására október 31-én *Dezséry László* püspök lemondott püspöki tisztségéről; Ordass a lemondott püspöknek és *Horváth János*nak, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének felszólítására átvette az egyházkerület, majd *Vető Lajos* lemondása után az országos egyház vezetését is. A hivatalába visszakerült püspök november 3-ára tanácskozásra hívta össze az elérhető lelkészeket és teológiai tanárokat. A tanácskozáson a külföldön tartózkodó *Pálffy Miklós* dékán és *Ottlyk Ernő* intézeti tanár kivételével a teológiai professzorok valamennyien részt vettek. A későbbi időkben ezt a november 3-át „az Ordass-klikk ellenforradalmi összeesküvésének" nevezte az ÁEH és az akkori „evangélikus egyházi ellenzék" is. A professzoroknak ezen az értekezleten való részvételét az ÁEH sohasem bocsátotta meg. Ez volt az egyik „bűne" a később félreállítottaknak, így Wiczián Dezső professzornak is.

A másik bűne az *Evangélikus Élet* 1956. november 4-i számában megjelent nyilatkozat, amelyben a teológiai tanárok – a budapesti lelkészekkel és teológiai hallgatókkal együtt – ezt jelentették ki: „...az evangélikus egyház tanításához és hagyományaihoz hűen teljes szívvel azonosítjuk magunkat a magyar nép hősies szabadságharcával, amelyet hazánk függetlenségéért

vív." A nyilatkozók azt a reménységüket is vallották, hogy „a magyar nemzet kivívott függetlenségével együtt a teljes vallásszabadságot is elnyeri, és az egyháznak teljes szabadság biztosíttatik arra, hogy Istentől rendelt mindenfajta szolgálatát korlátozás nélkül végezhesse".

A forradalmi események miatt a lelkésznevelő intézet szakácsnője vidéken rekedt. Látva a szükséget, Wiczián Dezső felesége, Ilonka néni megragadta a fakanalat, s lelkesen főzött nemcsak a teológusoknak, de sok esetben a ház lakóinak is. Ideiglenesen Wiczián professzor vette át az intézet igazgatói feladatainak ellátását. **Azokban a hetekben derült ki, hogy a nagy tudású professzornak mélyen érző szíve van.**

Egyházunk életének csodálatos másfél esztendeje után elkezdődött az egyházpolitikai visszarendeződés. Sorban mondatták le a törvényesen megválasztott egyházi vezetőket, s az 1957. évi 22. sz. törvényerejű rendelet alapján Ordass püspöknek is át kellett adnia hivatalát. Ezek az események nemcsak egyházunk történetének, de Wiczián professzor életének is részei. Az 1957/58-as tanév második félévének közepén minden indoklás nélkül szólította őt fel *Grnák Károly,* az ÁEH evangélikus osztályának vezetője, hogy mondjon le állásáról, és önként vonuljon nyugalomba. A felszólítás érthetetlennek tűnt, hiszen a professzornak az előző nyáron a minneapolisi világgyűlésre való utazása ellen nem merült fel állami kifogás.

A professzor már előzőleg lemondott könyvtárbizottsági tagságáról és prodékáni tisztségéről is, de ez a két lemondás nem volt elegendő, ezért egyházunk egyetemes közgyűlése elnökségének szóló levelében a következőket írta: „...kérem azonnali hatállyal szabadságoltatásomat, fizetésem meghagyásával. Egyúttal kérem, tessék nyugdíjaztatásom feltételeit és részleteit a Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatalával letárgyalni." Levele mellett a dékánnak címzett kísérőlevelet is írt, amelyben a következőt kérte: „Beadványom tárgya: azonnali hatályú szabadságoltatásom. Miután ez az Akadémia munkájából történő kiválásomat jelenti, szerettem volna kartársaimtól személyesen, élőszóval búcsút venni. Mivel ez az ismert okok miatt nem lehetséges, ezúton mondok búcsút összes kartársamnak, és külön őszinte köszönetet mindazoknak, akik munkámban jóakaratú tanácsaikkal, szeretetükkel támogattak. Kérek mindenkit, bocsássa meg mindazt, amit emberi gyarlóságból, szándékom ellenére is vétettem ellene. **Isten kegyelme legyen velünk! Ő oltalmazza és segítse meg Akadémiánkat!"**

Hamarosan kiderült, miért volt Wiczián professzor eltávolítása olyan sürgős. A professzor levelének elkészülése másnapján az „ÁEH részéről Horváth János elnök és Grnák Károly főelőadó meglátogatták az Akadémiát és részt vettek a tanári kar megbeszélésén, amely a lelkésznevelés időszerű kérdéseivel foglalkozott". Az eseményről hírt adó *Evangélikus Élet* hozzátette: „A megbeszélés során kifejezésre jutott a tanári kar tagjainak az a közös meggyőződése, hogy az Akadémiáról kikerülő fiatal lelkészek olyan nevelést kapjanak, hogy szívesen és jól végezzék egyházi szolgálatukat a szocialista társadalomban." Természetesen az egyetemes egyház elnöksége azonnal hozzájárult mind a három hónap fizetett szabadsághoz, mind a nyugdíjazáshoz, jóllehet Wiczián professzor még ötvenhét éves sem volt. S miután 1950-ben megszűnt az állami egyetemi státusza, 1951–1954 között pedig nyugdíjintézet hiányában nem volt öregségi biztosítása, ezért még nagylelkű javaslatot is tettek az ún. „kivételes nyugdíj" megállapítására. Ezzel együtt nyugdíja mindösszesen 1084 Ft volt, ám emellett még – írd és mondd! – havi 102 Ft házastársi pótlék is megillette.

A tanév végén Nagy Gyula dékán búcsúzott a tanév során „kivált" tanártársától, aki „évtizedeken keresztül hűséggel szolgálta a magyar evangélikus lelkészképzés ügyét, és főleg Luther-kutató munkájával egyházunk szűkebb határain túl is megbecsült, elismert tudományos eredményeket ért el".

Wicziánék éveken keresztül titokban kifizették az egyik félárva teológustársunk tandíját. **Az illető haláláig sem tudta meg, hogy ők voltak névtelen támogatói.** Szeretetük másik jeleként a cukorbetegséggel küzdő Ilonka néni minden karácsony előtt több tucat maga sütötte süteménnyel megtöltött szeretetcsomagot postázott nyugdíjas papnéknak, idős diakonisszáknak, egyedül élő öregeknek. A Wiczián házaspár utolsó vesszőfutása az volt, amikor az általuk támogatott teológus azzal a váddal jelentette fel őket, hogy ez a karácsonyi akció rossz fényt vet „szocializmust építő országunkra, hiszen az állam mindenkiről elegendő mértékben gondoskodik". A törvényszéki bíró azonban nemcsak felmentette, de meg is köszönte Wicziánné szeretetből fakadó tevékenységét, hiszen ilyen örömszerzésre szükség van, magányos öregek minden társadalomban élnek.

A méltatlanul félreállított és meghurcolt professzor alig két hónappal élte túl hatvanadik születésnapját. A neves Luther-kutató emlékét már csak egyre fogyatkozó tanítványai őrizzük.

ID. ZÁSZKALICZKY PÁL

Fertőrákos, 1936 (Soproni Evangélikus Levéltár)

Az Őrtorony Társulat székháza New Yorkban

Hitvédelem

Beszélgetés dr. Szalai Andrással, az Apológia Kutatóközpont igazgatójával

Mit jelent az apológia kifejezés, és hogyan jött létre ez a kutatóközpont?

Az apológia szó bibliai kifejezés, védőbeszédet jelent, ez egy jogi terminus. A keresztyénséggel kapcsolatban sokszor elhangzanak őszinte kérdések, megfogalmazódnak jogos vagy jogtalan kritikák, találkozunk előítéletekkel, félreértésekkel. Ezekre reagálunk az előítélet helyretételével, a félreértések korrigálásával és a bizonyíthatóan alaptalan kijelentések cáfolatával.

Írtál egy könyvet a Jehova tanúiról, *Jehova és a szervezet* címmel. Mi volt a célod ezzel?

Magam is találkoztam tanúkkal, és azt láttam, hogy az Őrtorony Társulat nagyon nagy hatást gyakorol a gondolkodásukra. Három évig oknyomozó újságírói kutatást végeztem, ennek a kutatásnak a dokumentációja a könyv. Végigolvastam mindent, amit lehetett, a 19. századi kezdetektől egészen a kétezres évekig.

Az Őrtorony Társulat állít bizonyos dolgokat, például hogy Isten prófétája, és hogy helyreállította a Szentírást. Leírtam, hogy mit állít a szervezet, mire hivatkozik, és megvizsgáltam, hogy ez megfelel-e a tényeknek.

A féltő szeretet motivált. Láttam, hogy embereket olyan eszmék, tanítások befolyásolnak, amelyeknek utána nyomozva kiderül, hogy nem állják meg a helyüket, vagy éppen az ellenkezőjük igaz, esetleg csak félig igazak.

A kutatás eredményét úgy fogalmaztam meg, hogy inkább kérdezek a könyvben, mint kijelentek. Az ő szókincsüket használom, a számukra ismerős, sajátos kifejezésekkel érvelek, és hagyom az olvasót gondolkodni. Volt olyan tanú, aki levélben köszönte meg a könyv hangvételét.

A Szentíráshoz viszonyítva melyek azok a nagy különbségek, amelyeket a Jehova tanúi hirdetnek?

Eleve részben más forrásból dolgozunk. 2017. novemberben jelent meg a Jehova tanúi Bibliájának, az Új Világ fordításnak a legújabb verziója. Ez egy olyan bibliahamisítás, amelyből az ember nem juthat el a Szentírás eredeti szövegének Krisztus-képéhez, szentlélekképéhez, megváltástanához. Sok mindent átírnak, kihagynak. Például Jézushoz nem szabad imádkozni, mert ő csak Mihály arkangyal, Isten első teremtménye, akin keresztül minden mást teremtett. Ha szükségesnek látják, akkor például egyszerűen betoldják a Kolossé levél első fejezetébe, hogy általa teremtetett *minden más*. Négyszer-ötször betoldják ezt, ami nincs ott az eredeti görög szövegben.

Ez egy olyan vallási szervezet, amelyet annyira zavar a Szentírás eredeti szövegének tanítása, hogy képes azt átírni. Ezt ők úgy állítják be, mintha restaurálnák a szöveget. Betoldották az Újszövetségbe, hogy *Jehova,* az Úr (Küriosz) vagy az Isten (Theosz) szavak helyett. Ott toldották be, ahol szerintük ez segít különválasztani Jézus és Isten személyét. Az a céljuk, hogy bebizonyítsák, Jézusban nem Isten lett emberré. Tagadják a Szentháromságot, a Szentlélek számukra csak egy személytelen szent szellem, Jézus kereszt helyett kínoszlopon

halt meg. Aztán nem feltámadt, hanem Jehova emlékezetből újjáteremtette.

A legtöbb tanú nem ismeri a héber és görög nyelvet, nincs hozzáférése az eredeti szöveghez, bízik az Őrtorony Társulatban, és fogalma sincs, hogy hol veri őket át a szervezet.

Azt tapasztalom határon innen és túl, hogy Jehova tanúi újabb lendülettel misszionálnak. Az utcán állnak egy tábla előtt, amelyre komoly, mai kérdéseket írnak fel. Nem rohanják le az embereket, hanem azokkal beszélgetnek, akik odaléptek hozzájuk. Mivel tudják ők és más hasonló közösségek megnyerni, ott tartani és aktivizálni az embereket?

Ez az úgynevezett „Manhattan-projekt", amellyel a városokban akarnak elérhetők lenni. Nem azt csinálják, mint régen, hogy mindenhová bekopognak, vagy leszólítanak, hanem ott állnak a kis standokon az ingyenes füzetekkel, könyvekkel, és aki megáll, azzal beszélgetnek.

A keresztyén tanítást lebutítva, leegyszerűsítve adják át. Kiadtak egy bibliai lexikont, amelyben ott vannak a leírások, hogy a bibliai szövegeket hogyan kell érteni az Őrtorony Társulat szerint. Nem arra tanítják az embert, hogy gondolkodjon, kérdéseket tegyen fel, máshonnan is vizsgálja meg a szöveget, hanem ott van készen minden: a szöveg, a kérdés és a felelet.

És a félelem szerepe? Mert sokat beszélnek ítéletről, kárhozatról.

A végidőkről szóló tanítás nekik nagyon fontos, bár nagyon le van egyszerűsítve. Százharminc éve hirdetik, hogy közel a vég, dátumokat adtak meg: 1914, 1915, 1918, 1924, 1942... Nagyon a végre kihegyezett közösségről van szó. Az új világ felé tekintenek, amelyet várnak, csak közben nem a Biblia Krisztusában hisznek. Érdekes, hogy ott van a hitükben, hogy Krisztus halála révén nyert bocsánatot a bűnük, de hiányzik az, hogy ki lett benne emberré. Nem születnek újjá, az csak a száznegyvennégyezres elitnek van fenntartva; a nyolc és félmillió tanúból néhány tízezer állítja, hogy újjászületett.

Ne csupán Jehova tanúiról szóljunk, hanem a vallási jelenségről, felekezetekről, szektákról is. Használjuk ezt a fogalmat; könnyen leszektázunk közösségeket. Egy szektának induló közösség akár egyházzá is formálódhat, átalakulhat?

Jehova tanúi az utcán

Az új világ felé tekintenek, amelyet várnak, csak közben nem a Biblia Krisztusában hisznek.

A szekta szót én sem szeretem. Nem lehet úgy kezdeni a beszélgetést valakivel, hogy ilyen címkét ragasztunk rá. Épp ezért kezdtem el kutatni, hogy mi az, amit viszont érdemes használni. Mi az apostoli pedagógia, ők hogyan fogalmaztak? Azt szűrtem le, hogy az evangélium egy komplex, összetett üzenet. Amikor ezt hirdetjük, akkor van, aki az egészet elfogadja, ő az, aki keresztyén lesz, és ha ragaszkodik hozzá, az is marad. Aztán van, aki az egészet elutasítja. A harmadik csoport pedig az, aki válogat. Akinek tetszik, hogy Isten szeret minket, de az, hogy ilyen halálosan szeret, az nem.

Eretnek az, aki az evangélium üzenetéből válogat, ugyanakkor keresztyénnek vallja magát. Az *eretnek* és a *tévtanítás* szó ugyanabból a *válogatni* görög szóból származik, francia vagy olasz átvitellel. Az Újszövetségben az eretnek szót kétféleképpen fordítják, Péter levelében azt jelöli, aki veszélyes tanokat hirdet. Itt hamis tant jelent. A Galata levél ötödik fejezetében pedig szakadárságnak, pártoskodásnak fordítják. Ez azért érdekes, mert aki válogat, az előbb-utóbb más elemekkel pótolja az eredeti üzenet kihagyott elemeit, ezért garantáltan más irányba fordul. Azért ismétlődik ez, mert az evangélium mindig újabb közegbe kerül. Az emberek, akik különböző kultúrával, vallással, értékrendszerrel rendelkeznek, hallják az evangéliumot, és ennek megfelelően válogatnak. Ez az evangélium mindenkori fogadtatásáról szól.

Sokaknak nagyon vastag könyv a Biblia. Javaslod, hogy akár magyarázatos Bibliát is használjanak?

Mindenképpen. Aki ismerkedik a Bibliával, az vegyen három különbözőt: egy új fordítású protestáns Bibliát (a 2014-es revideált új fordítást), a Veritas Kiadó újonnan revideált Károli-fordítását és a Szent István Társulat egyik katolikus Bibliáját vagy az EFO-t, az egyszerű fordítást. Három-négy Bibliát összevetve látszik, hogy csak szinonimaszintű eltérések vannak a szövegben, vagy ahol mindegyik mást mond – ami elég ritka –, ott valószínűleg többféleképpen fordítható kifejezést találunk. Tehát eleve ajánlatos több Bibliát használni, és érdemes magyarázatos szöveggel kezdeni.

Az ortodoxok annak a tudatában élnek, hogy ők őrizték meg az eredeti hitet, és a nyugati egyház sajnos megromlott, emiatt következett be a reformáció. A római katolikus egyház igyekszik a sokfélesége mellett egységes maradni, a különböző irányzatokat integrálni és bent tartani. Melyik modellt látod az egészségesebbnek? Az elkülönülést vagy az „egyben tartást"?

Különbség van aközött, hogy ez egy gnosztikus eretnekség az ókorban vagy egy 19–20. századi szervezet, mint a Jehova tanúi vagy a mormon egyház, amely a keresztyénség alapjait tagadja, torzított vagy hiányos Szentírásra épül. Ezeknél és a többi álkeresztyén vallási irányzatnál az alapok hiányoznak.

A protestánsoknak a katolikusokkal és az ortodoxokkal együtt közös alapjai a teljes Szentírás (eltekintve néhány ószövetségi irattól) és az egyetemes zsinatok. Luthernek sem a katolikus egyház alapvető tanaival volt problémája, hanem az utolsó három évszázadban a latin egyház kánonjogával, a visszaélésekkel, a népi vallásossággal, a skolasztikus teológiával. Azért tudunk az ökumenében együtt dolgozni, mert közösek az alapjaink. Az a huszonkettő „egyedül üdvözítő csapat", amelyekről a *Más Jézus, más lélek, más evangélium* című könyvemben írtam, tagadja a mi Jézusunkat, és egymását is.

A harmadik dolog pedig, hogy ha egy adott egyházi közegben növünk fel, és sosem láttunk mást, akkor természetes emberi reakció, hogy a másiktól tartunk,

félreértjük. Aki nagyegyházi liturgiához van szokva, annak egy amerikai hátterű, szabadegyházi, evangéliumi közösség minimalista liturgiája nagyon hiányos. Fordított esetben pedig nem tud valaki a hagyományos, kidolgozott liturgiával mit kezdeni. Emellett még ott van az ember saját lelkiségi alkata is. Nem vagyunk egyformák, és nem véletlenül alakultak ki például a katolikus lelkiségi irányzatok, az ortodox liturgiák és a protestáns felekezetek is. Az alapítók saját lelkisége is ott van ezek mögött az irányzatok mögött.

Milyen óvatosságra intő jelekre figyeljen, aki felekezetet, közösséget keres magának?

Olyan közösséget keressen, ahol azt érzi, hogy lelkileg fejlődik. Arra figyeljen, hogy a vezető emberek lelkisége milyen. Kontrollálnak, leuralnak, meg akarják mondani, hogy mit gondolj? Ahol viszont az ember érzi, hogy az evangéliumra, Jézusra koncentrálnak, ahol az ember formálódik, növekedik Krisztusban, oda csatlakozhat. Ahogy olvassa a Szentírást, láthatja, hogy a tanításuk összhangban van-e azzal vagy sem. Az embernek saját magának is tanulmányoznia kell a Bibliát. Ez a mi felelősségünk.

Némelyek úgy definiálják az elhajlást, hogy valaki Jézus kereszthalála mellé helyez valami mást is az üdvösség feltételeként. Például az adott közösséghez való tartozást, a nyelveken szólást, a bemerítkezést vagy bármit, ami lehet, hogy önmagában érték, de nem a maga helyén kezelik.

Ezek a tanítások a másodlagos kategóriába tartoznak. Az elsődlegesen fontos tanítás az evangélium, Krisztus keresztje, a Messiás eljövetele, hogy meghalt a bűneinkért, és feltámadt. Ezt hirdetjük, ez által üdvözülünk, ha ehhez ragaszkodunk – így írja Pál apostol. Tehát vannak a lényeges dolgok, és létezik az „egyéb" kategória: az egyházszervezettel, a szentséghasználattal, a karizmákkal és a próféciákkal kapcsolatban. Vannak, akik ezeket a közösségvállalás feltételévé teszik, sőt az üdvösség feltételévé.

Egy dolog, hogy a pünkösdieknél fontos a nyelveken szólás, de az a kitétel, hogy aki nem szól nyelveken, az másodrangú keresztyén, abban nincs ott a Szentlélek, és nincs üdvössége, az már nagyon messze van a pünkösdi teológiától is.

A bemerítkezés esetében is vannak különböző formák: a fej leöntése és a teljes alámerülés; utóbbival a régi anabaptisták a világ és az egyház közé akartak határt vonni, az egyházat a világtól elkülöníteni. De amikor valahol azt mondják, hogy náluk kell bemerítkezni, és nem elég az Atya, Fiú, Szentlélek nevére, hanem Jézus nevére kell, és meg van határozva a víz mennyisége, az már intő jel lehet számunkra. Ha valaki még ördögöt is űz a bemerítkezőből, amit soha senki nem tanított, tehát speciális újdonságokat hirdet az üdvösség és a közösségvállalás feltételeként, akkor onnan menekülni kell.

SZ. J.

„Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosaknak pedig kegyelmet ad."

(1Pt 5,5)

Fotó: Dankos Ildikó

Mindenféle gyógyulás és minden bűntől való megtisztulás ott kezdődik, ahol egy ember feladja a látszatot, lemond a védekezésről, és töredelmesen bevallja: Vétkeztem az Úr ellen. Ez az, amikor az ember a saját életét, nem a másik emberét, hanem a saját életét a maga leplezetlenségében látja. Amikor az ember látja azt, hogy a bűne először is hálátlanság az Istennel szemben, aztán betörés a másik ember életébe, és károkozás abban. Harmadszor pedig alkalom ez a felháborodásra, az Isten neve gyalázására. Ezt tettem, én nyomorult ember, nincs semmi mentségem. Nem, itt nincs olyan, hogy azért, mert. Nem akarom, és nem is tudom kimagyarázni. Ahogyan ítéltem a másik embert, úgy ítélem el most önmagam. Keserves pillanat, amikor így lelepleződik az ember, amikor ezt felismeri önmagában. De gyógyító pillanat. Mert amint idáig eljut az ember, abban a pillanatban elhangzik feléje a felmentő ítélet is. Isten csak addig vádol, amíg én önmagamat mentem. És amelyik pillanatban önmagam vádolom, abban a pillanatban Isten elkezd engem menteni. Amikor valaki őszintén ki tudja mondani, hogy vétkeztem, ezzel már szinte belépett az Isten kegyelmének, szeretetének megtisztító, gyógyító fürdőjébe.

Köszönöm, Istenem, hogy Jézus keresztje alatt a te szereteted áradata, bűnbocsátó ereje tisztára mossa az életem, és újra gyermekedként élhetek. Tégy engem a mai napon áldásod hordozójává a rám bízottak számára! Ámen.

KONDOR PÉTER
püspök

Elhangzott a Kossuth rádióban 2018. augusztus 12-én.

Gyülekezeti fegyelmezés

„Úgy ítéltem, hogy miután az Úr Jézus nevében összegyűltünk, ti és az én lelkem, a mi Urunk hatalmával, átadjuk az ilyet a Sátánnak teste pusztulására, hogy lelke üdvözüljön az Úrnak ama napján." (1Kor 5,4–5)

Gyülekezeti fegyelmezésről van itt szó, az eset súlyos: az egyik testvér együtt hált apjának feleségével. Pált megdöbbenti, hogy a korinthusiak semmit nem tesznek az ügy tisztázása érdekében, és felszólítja őket, hogy a szóban forgó testvért zárják ki a gyülekezetből. Nehéz történet, de Pál indokaiból fontos alapelvet tanulhatunk: *a lélek végső sorsa fontosabb a földi élet alakulásánál.*

A korinthusiakra jellemző volt egyfajta felvilágosult nagyvonalúság, amelyet nevezhetnénk irgalmasságba csomagolt gőgnek vagy megelégedett közönynek is. Pál leleplezi ezt, és ítéletet mond felette. Ha valóban irgalomból hunytak volna szemet a botrányos bűn felett, akkor is tévedtek. A rosszul értelmezett irgalmasság azt gondolja, hogy a vétkes testvért kell védelmeznie, és nem veszi észre, hogy ezzel talán éppen a vétkes örök üdvösségének lesz akadályozója. A vétkesnek hosszú utat kell megtennie, mert még nincs benne elég bűnbánat. Meg kell tapasztalnia a külső világot, azt a sötétséget, amelyet a vágyak uralnak, *Krabat* fekete malmát. De ez az egyetlen lehetősége, hogy eljusson a bűnbánatra, és ezen keresztül az üdvösségre.

A felvilágosult nagyvonalúság és a rosszul értelmezett álirgalmasság ma is megóvná őt Istennek ettől a munkájától, hiszen „Isten szeretete és a Sátánnak való kiszolgáltatás nem férhet meg egymással". „Mi magunk is mennyi bűnt követünk el! Krisztus nem ítélni jött, hanem kegyelmet hirdetett!" – hangzik a védőbeszéd. Ezek igaz, de nem helyén mondott szavak. Ha a korinthusiak szájából is elhangzottak ilyenek, az inkább azt a tényt leplezte, hogy maguk is megalkudtak a bűn és a tisztaság kérdésében. A kicsiny kovász már megkelesztette a tésztát.

Gyülekezeti fegyelmezésre éppen ezért van szükség, hogy a kovász ne fejthesse ki hatását másokra – az egész gyülekezetre –, a vétkes pedig eljuthasson a valódi bűnbánatra. Ha bűnbánat nélkül felmentést nyer, elítélik *ama napon.* Pál arra figyelmeztet, hogy inkább most ítéljük meg magunkat, inkább most takarítsuk ki magunk közül a kovászt, hogy az Úr napján lelkünk – mindannyiunké! – üdvözülhessen. Mert az a nap végtelenül fontosabb, mint *ez* a nap.

SZABADOS ÁDÁM
https://divinity.szabadosadam.hu

Billy Graham (1918–2018)

„Ha egy nap majd azt olvassák vagy hallják, hogy Billy Graham meghalt, egy szót se higgyenek belőle. Sokkal elevenebb leszek, mint most vagyok. Csak a lakcímemet változtattam meg. Isten jelenlétébe léptem."
(Dr. Billy Graham)

William Franklin (Billy) Graham a legismertebb evangélista a világon. Több embernek hirdette személyesen az evangéliumot szerte a nagyvilágban, mint bárki más, aki Krisztus követségében valaha is munkálkodott előtte. 1993-ig mintegy 2,5 millió embert tartottak nyilván, aki az evangelizációs alkalmain fogadta el Jézus Krisztust személyes Megváltójának. 2002-ig pedig mintegy kétmilliárd ember hallhatta Graham prédikációit, beleszámítva a rádiós, illetve televíziós közvetítéseket is.

Több amerikai elnöknek – *Harry Truman, Dwight Eisenhower, John F. Kennedy, Lyndon Johnson, Richard Nixon, Gerald Ford, Jimmy Carter, Ronald Reagan, George Bush, Bill Clinton, George W. Bush* – volt személyes lelki tanácsadója és lelkigondozója. Baptista elkötelezettségű, de nyitott evangéliumi protestáns gondolkodású emberként a felekezeti határokon túllépve a keresztyén egyházak világot átfogó lelki megújulásán is fáradozott.

Billy Graham az észak-karolinai Charlotte városa közelében született 1918. november 7-én, egyszerű farmercsaládban. Szülei eredetileg a református-presbiteriánus egyházhoz tartoztak, de nem nagyon gyakorolták hitüket. **1934-ben egy városukban megrendezett evangelizációs összejövetelen Graham megtért, és átadta életét Krisztusnak.** Néhány hónap múlva bemerítkezett egy templomuk közelében található tóban mintegy háromszáz résztvevő jelenlétében, és a helyi baptista gyülekezet tagja lett. Ekkor tizenhét esztendős volt. Miután leérettségizett, beiratkozott a Bob Jones Egyetem első évfolyamára, majd iskolát váltott, és a Floridai Bibliaintézetben (ma Florida College) folytatta tanulmányait. Az iskola befejezése után avatták baptista lelkipásztorrá 1940-ben. Ezt követően kiegészítő tanulmányokat folytatott a Chicago melletti Wheaton College-ban.

Itt ismerte meg későbbi feleségét, *Ruth Bellt,* egy kínai orvosmisszionárius lányát, akivel 1943-ban kötött házasságot. Rövid ideig pásztori szolgálatot végzett a Chicago melletti Western Springs Baptista Gyülekezetben. Ebben az időben kezdte meg rádiós szolgálatát is a *Song in the Night* (Ének az éjszakában) című evangéliumi műsorban. Ez egy negyvenöt perces adás volt, amelyet az egyik chicagói nagy hatósugarú rádióállomás közvetített heti rendszerességgel. Ebben a műsorban jelenik meg két későbbi barátja és segítő munkatársa, *Cliff Barrows* zeneigazgató és *George Beverly Shea* evangéliumi énekes. Időközben Graham meghívást kapott a *Youth for Christ* (Fiatalok Krisztusért) felekezetközi keresztyén ifjúsági szervezettől utazó evangélista szolgálatra. Ezek után családját Észak-Karolina államba, Montreat közelébe költöztette egy hegyvidéki, egyszerű, fából épített családi házba. Mindvégig ez a szerény épület maradt otthonuk, ahol öt gyermeket neveltek fel.

Graham szolgálatában az igazi áttörést az 1949-es nyolchetes evangelizációs igehirdetés-sorozat adta, amelyet Los Angelesben szerveztek meg egy hatalmas autóparkolóban fölállított, több ezer ülőhelyes cirkuszi sátorban. **Az evangelizáció**

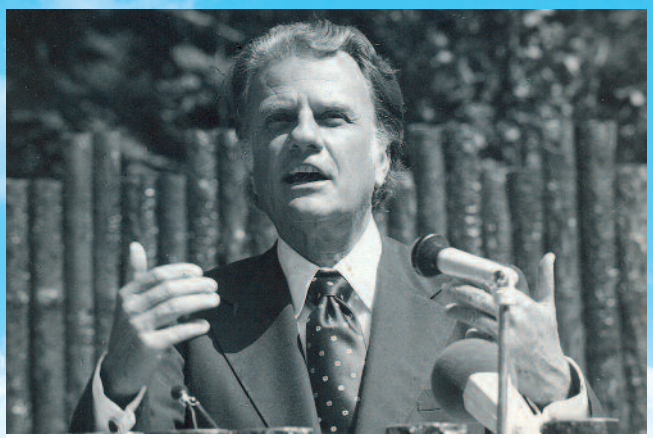
Billy Graham első magyarországi szolgálatán 1977-ben

A Debreceni Hittudományi Egyetem tiszteletbeli doktora 1981-ben

Evangelizáció 1985-ben a Budapest Sportcsarnokban

1989-ben a Népstadionban százezer embernek hirdeti az evangéliumot

nyomán nagy lelki ébredés indult el a városban. Mivel az esti igehirdetéseket a helyi rádióállomások és több állam rádióállomása is átvette és egyenes adásban sugározta, Graham szolgálatát szinte az egész ország megismerhette.

Nemzetközi szolgálata is ebben az időben indult. Első külföldi útja Angliába vezetett, ahol egy tizenkét hetes evangelizációs sorozatot tartottak nagyrészt Londonban, Cliff Barrows munkatársával együtt 1947–1948 fordulóján, ahová 1954-ben ismét visszatért. 1957-ben New York városában egy tizenhat hetes evangelizációs sorozat következett a Madison Square Garden sportarénában. A következő években aztán evangelizációs kampányai behálózták Észak- és Dél-Amerika, Európa és Ázsia, valamint Afrika és Ausztrália minden jelentősebb államát és nagyvárosát.

Az elmúlt hat évtizedben 185 országban 210 millió ember előtt hirdette személyesen az evangéliumot. 1950-ben megalapította a Billy Graham Evangelizációs Társaságot Minneapolis központtal, amely később az észak-karolinabeli Charlotte városába költözött. Itt készül az *Hour of Decision* (A döntés órája) heti rádióprogram immár több mint ötven éve, a *Decision* (Döntés) című, havonta megjelenő magazin, az ugyancsak Graham által alapított *Christianity Today* (Keresztyénség Ma) havilap, számtalan újságban megjelenő cikksorozat, valamint a *World Wide Pictures* evangelizációs filmjei.

Graham felemelte a szavát az 1960-as években fölerősödő szegregációval szemben. Baráti kapcsolatban volt *dr. Martin Luther King* baptista lelkipásztorral, akiért közbenjárt a börtönből való kiszabadulása érdekében, sőt a híres 1957-es New York-i evangelizációja során Kinget is meghívta szolgálatra maga mellé.

Elítélte Dél-Afrika apartheidpolitikáját és a kommunista országok erőszakos vallásüldöző, ateista diktatúráját. A hidegháború időszakában mégis ő volt az első amerikai evangélista, aki átjuthatott a „vasfüggönyön", és szabadon prédikálhatta az evangéliumot.

Az áttörés 1977-ben következett be, amikor először látogatott Magyarországra. Ezt követte Lengyelország (1978), Kelet-Németország és Csehszlovákia (1982), Szovjetunió (1984), Románia és ismét Magyarország (1985), Kína (1988), majd ismételten Magyarország (1989). Emlékezetes marad számunkra a rendszerváltás feszült időszakában a budapesti Népstadionban összegyűlt, Isten igéjére figyelő mintegy százezer honfitársunk reakciója, akik a döntésre híváskor tízezerszám özönlöttek le a lelátókról, hogy Bibliához jussanak, és elkötelezzék magukat Jézus Krisztus követésére. **Hitünk szerint ezek a látogatások egyértelműen hozzájárultak a kelet-európai kommunista rendszerek összeomlásához.** Mindezek után vált híressé sokat idézett mondata: „A kommunizmust nem lehet kívülről megdönteni, ezért megyek a vasfüggöny mögé!"

Az utóbbi években egészségi állapota igen megromlott. Hosszú időn keresztül Parkinson-kór gyötörte. Legutolsó nyilvános ébredési összejövetelére 2005 júliusában került sor a New York-i Madison Square Gardenben, ahol a három nap alatt összesen 230 ezer ember hallhatta az evangélista búcsúzásnak szánt igehirdetéseit. Azóta teljesen visszavonult a nyilvánosságtól, és vallomása szerint már csak a mennyei hazahívó szóra várt, amely Graham életének századik esztendejében, 2018. február 21-én meg is érkezett. Legyen áldott az emléke!

DR. MÉSZÁROS KÁLMÁN
baptista egyháztörténész

Hamvas Bélára emlékezünk halálának ötvenedik évfordulóján

ÉLETRAJZ

Hamvas Béla Eperjesen született 1897. március 23-án, és 1968. november 7-én hunyt el Budapesten. Művei ma ismertebbek, mint életében voltak. Gyerekkora óta olthatatlan tudásszomj, küldetéstudat vezette. Nemcsak író volt, hanem igen széles látókörű, hatalmas műveltségű gondolkodó is. Ma több irányból érezhető a törekvés, hogy ne csak egy szűk olvasói réteg ismerje meg életművét. Többek között a *Nevezetes névtelen* című fikciós dokumentumfilm is ennek jegyében készült. Szó esik benne Hamvas tragédiákkal terhelt életéről és kivételes szellemi horizontot megnyitó életművéről.

Spirituális tanító is volt, nyelvteremtő író, filozófus, kertész, könyvtáros és műkritikus, vallásmagyarázó, humorista és próféta, minden és semmi sem illik rá, ha kategorizálni akarjuk, mert lényegét tekintve besorolhatatlan művész és ember volt.

Minden írása esszészerű. A műfaj megengedi a konzekvens gondolkodás és a költői előadásmód vegyítését. Gondolatait csak értőn és érzőn lehet befogadni. Olyan, mint egy népmesei figura, aki az életével tanít.

Apja, *Hamvas József* evangélikus lelkész volt. Pozsonyban nőtt fel, középiskolásként az irodalom kezdte érdekelni. Hazafias lelkesedésből részt vett az első világháborúban. Erről később ezt írja a *Patmosz*ban a sötét pont, az első hazugság keresése kapcsán: „A válságot mindenütt megtaláltam, de minden válság mélyebbre mutatott. A sötét pont még előbb van, még előbb. A jellegzetes európai hibát követtem el, a sötét pontot magamon kívül kerestem, holott bennem volt."

1919-ben Budapestre költözött a család. 1923-tól három évig újságíró volt a *Budapesti Hírlap*nál és a *Szózat*nál. Húsz éven keresztül könyvtárosként dolgozott. A második világháborúban otthonát bombatalálat érte, mindene odalett. 1943–1944-ben írta a *Scientia Sacra I.* című könyvét, amely második írói korszakát nyitotta meg. A háború alatt jelent meg első esszékötete: *A láthatatlan történet,* és ekkoriban kezdett nagyszabású vállalkozásába, amelynek gyűjtőcíme: *Az ősök nagy csarnoka,* amelyet a '60-as évekig folytatott.

Könyvtári állásából elbocsátották, a tiltott írók közé került. Kétkezi munkából élt a nyugdíjazásáig. 1948-tól haláláig ignorálták, kirekesztették Magyarország szellemi életéből. 1985–1986-ban oldódott fel a tilalom, bár életműve gépelt formában mindig is cirkulált az országban. Munkásságát 1990-ben posztumusz Kossuth-díjjal, 1996-ban pedig Magyar Örökség díjjal ismerték el.

Erősen érezhető ma Hamvas Béla (újra)felfedezése, de ami a lényeg: Hamvas Bélát olvasni kell! Ehhez csinál kedvet a nyomtatott szöveget kedvelőknek *A valóságban felébredni* című kötet, amely fotókon, írásokon keresztül idézi fel és teszi érdekessé Hamvas Béla életét.

BARANYAI JUDIT

ÖTVEN IDÉZET HAMVAS BÉLÁTÓL

KORRUPCIÓ

– Mondják: 84 000 tisztátalanság van, tisztaság azonban csak egy.
– A korrupt ember létében korrupt.
– A korrupció a bepiszkolt lét.
– Azáltal, hogy az ember tisztátalan, az egész létet bemocskolja és megrontja.

FORRADALOM

– 1956-ot mindenki elárulta. Egy év múlva már úgy éltek, mintha semmi sem történt volna.
– Ahelyett, hogy elvonultak volna kapálni, fát vágni, édes volt nekik az érvényesülés és a pénz.
– Nem írni több, mint írni.
– Hol van már az a név, a börtönökön kívül, amely nem ragad a mocsoktól?

MAGYAROK

– Magyarországon mindig ugyanaz történik.
– Nem munkából, hanem hazugságból élünk.
– A világért sem álltam volna behódolók közé, nehogy összetévesszenek velük.
– Európa igazi arca Pál apostol, Ágoston, Pascal, Nietzsche...

ARLEQUIN, ZÜLLÉS, BOBÓ

– Arlequin, aki a hatalomért való küzdelemben nem vesz részt.
– A szellem olyan, mint a teve. Ha féken tartják, kitör, ha békén hagyják, meg se mozdul.
– Az embert nem a bűn fokozza le, hanem a züllés.
– A züllésben az a félelmetes, hogy elrejthető, mivel titokban zajlik.
– A világot az ördög nem tudta elpusztítani, csak bemocskolni. De ez aztán sikerült!
– Ha azt mondják, hogy szabadság, egyenlőség, testvériség, és a Conciergerie udvarán másfél méter magasan áll a kivégzettek vére, ez bobó.*

TURBA – EGY CSEPP KÁRHOZAT

– Turba: a lélek megzavarodása, a pokol. Át kell menned rajta, mint a halálon.
– Koldussá lenni, mint Jób, és megérteni, hogy koldusnak lenni jó.
– Aki a böjthöz és a magányhoz nyúl, feltehető, hogy önmagát nem csak foltozni akarja.
– A megtérés légkörét megkívántam.
– Megmutatni, megejteni és elkáprázatatni, még igazat is mondani, ha ez jól áll és hízeleg, lehetőleg közönség előtt, kellő szerénységgel beszélni róla, hogy a hatás még nagyobb legyen, ez a lényünkben mélyen-mélyen lakó sviháksag. A turba a sviháksagunk csődje.
– Ha a hazug igazat mond, rosszabb, mint ha az igaz hazudik.
– Az Antikrisztus korszakában élünk. Szüntelenül vedleni, állandó megtérésben élni.

ELADOTT, NEVETŐ, NORMÁLIS, JELENTÉKENY, TISZTA

– Már azt is eladják, ami a polgár gyomrában van.

– Ahol végzetes komolyság van, mindig megjelenik a nevetés.
– A nevetés az élet és halál összemérhetetlenségének áthidalása.
– Csak az nevet, aki sír. A nevetés a boldogtalanságból született.
– A nevetés epidémia. Mindenki tudja, hogy ahol nevetnek, ott baj van.
– „A legszenvedőbb állat találta fel a nevetést." (Nietzsche)

– A világ, amelyben élünk, egy kolosszális őstűz maradványa.
– Ugyanígy a belső világunk is elégett, összetört, felborult, megrongálódott, romhalmazzá vált.
– Cél: az alapállás helyreállítása – magamban.
– Az evangélium az egyetlen kinyilatkoztatás, mert Jézus Krisztus valóban az Isten Fia.
– Ő a világ alapanyaga, a normális ember, aki arról ismerhető fel, hogy nem közömbös, nem részvétlen, nem semleges, nem minőségtelen.
– Az egyetlen, ami a kozmikus rongálást felszámolja, az evangélium szava: „Eredj, dobd el mankódat, és gyógyulj meg!"

– Számomra egy csepp realizált igazság több, mint száz kötet érdekesség.
– Az érdekes ember érdekességében tetszeleg. Önmagát tudata teljes fényének ellenőrzése alatt tartja, de ebben aztán ki is merül, mert a megvalósításra már nem jut ereje.
– Az érdekes ember csak egyet nem tud: az igazságát realizálni.
– Egyetlen dolog ment meg bennünket, egy lépés. És még egy lépés.
– Az ökonomistáknak igazuk van. Az emberi élet alapja a világ, amit felháborító általánossággal anyagnak hívnak. Én ezt az anyagot komolyan veszem. E nélkül nem jövünk ki. Létünk minden mozzanatának anyagi feltételei és következményei vannak.

Hamvas Béla – Szentendre, 1968

– Anyagba vagyunk ágyazva, innen növünk ki, a táplálékból, a ruházatból, a lakásból, a társadalomból, a szexualitásból stb. Minden hazudozás és becstelenség ezért a matériáért folyik.
– Ebben a megehető és megfogható és felöltözhető világban láthatatlan és érzékelhetetlen pont van. Ez a valami nem valami, hanem semmi. Ez a nincs.
– A nehézség a következő: adva van a világ realitása, és mindez bármilyen szilárd és biztos, e nem létező üresség mellett egyszerűen nem számít. Azok, akik a materiális realitásra építenek, zavarban vannak, mert a nem létező erősebb, mint a létező. A nincs hatalmasabb, mint a van.
– Ebből a nullából merítünk erőt olyan fogalmakhoz, mint igazság és erkölcs és tisztesség és lélek és szellem és Isten és morál és nemesség és becsület és értelem. Mindahhoz, ami nem található sehol. Ami nem úgy látszik, mintha nem lenne, hanem ténylegesen nincs!
– Képzelje el, itt a megfogható és látható biztos anyagiság kellős közepén az ember egyszerre csak fölfedezi, hogy ennél a megfoghatatlan nincs mennyivel több.
– Biztos vagyok abban, hogy az anyagi – svindli, mert a koszt és kvártély ezen a nem létező semmin megbukik. Otthonom nem itt van, hanem ebben az ürességben, a „semmi ágán".
– Az is csődbe jut, aki behódolt, az is, aki nem hódolt be!

– Győzelem a bukásban. Átmenni a megtisztulásba. Az ember dicsősége, ha az életét megtagadja és feladja. Az egzisztenciánknak gyökeréig ható megrázkódtatásra van szüksége, teljes katarzisra, hogy a tiszta létezés helyre tudjon állni, ha csak egy pillanatra is. Ebben a megromlott életben tökéletesen élni lehetetlen. Meg kell bukni minden mániánknak! El kell dobni mindenünket, hogy az eredeti helyreállhasson.

Az idézeteket összeállította:
Weltler Sándor

* Az író kifejezése arra, ha valami démoni módon másnak látszik, mint ami.

KEKEN ANDRÁS DEÁK TÉRI LELKÉSZ BESZÉDE HAMVAS BÉLA RAVATALÁNÁL

Ha egyik művének címére gondolunk, akkor indokoltnak tűnik a megállapítás: Hamvas Béla testvérünk életének van látható és láthatatlan története. S ha arra a pátoszra gondolunk, mellyel a felszín mögött a mélységet, az akcidenciák (véletlenek) mögött a szubsztanciát (lényeget), a revelációk (kijelentések) és manifesztációk (megnyilatkozások) mögött az örök latenciát (rejtettséget) és abskonditust (elrejtőzést) kereste, az sem tűnik indokolatlannak, ha ezt a két történetet most nem külön-külön, hanem együtt nézve és egybefogva gondoljuk végig.

Az első állomás Eperjes, a halálra kínzott vértanúk és vidám diákok városa, a lutheránus szabadgondolkodás és a lutheránus ortodoxia helye. Eperjesen az atyai ház – egy olyan édesapa környezete, aki hivatást áldozott fel a boldogságért, de boldog mosolya mögött mindig ott borongott az elveszített hivatás fölött érzett bánat. Ebben az atmoszférában nevelkedett fel elhunyt testvérünk „anti-Teilhard"-rá; aki ember és kozmosz, ember és ember, ember és Isten viszonyában nem fejlődést, hanem deprivációt (megfosztottságot) látott és vallott; de itt vált személyisége Kierkegaard-szabásúvá is: a sötét égbolton észrevett egy parányi csillagot, az irreverzibilisnek (visszaváltoztathatatlannak) látszó folyamatot is megállítani és jóra fordítani tudó isteni beavatkozás csillagát, és reménytelenül is reménykedni kezdett ebben a csillagban.

A további két állomás ebben az élettörténetben: a pesti könyvtár és a palkonyai raktár. Könyvtár, ahol hallatlan mennyiségű tudást szívott fel magába. Szinte minden megismerhetőt megismert: a taoizmustól az egzisztencializmusig, az archeológiától az asztrofizikáig, a misztikától a matematikáig, a mitológiától a zeneelméletig; és ahol rájött arra is, hogy az Újtestamentumot fölösleges felvenni a száz legjobb könyv közé, mert az minden ember szívébe írott jel, s ha ez a jel valamely szívből hiányzik, azon a többi száz könyv sem segíthet.

A könyvtár után következett a raktár. Ott nem szellemi értékeket, hanem anyagi termékeket rendezgetett; deklasszált Michelangelóként még csak nem is széklábakat faragott, hanem csak anyagot szállított a faragóknak. Könyvtár és raktár feszültségében formálódott dialektikus spiritualistává, aki a tézisek és antitézisek buktatóin keresztül haladt a nagy szellemi értékek szintézise felé. Könyvtár és raktár feszültségében érlelődtek meg hitének és filozófiájának fundamentális gondolatai: mély különbség van a vegetatív lét, a biosz és a dzóé, az öröklét között; a kultusz olyan kultúra, mely magán viseli a szentség jegyét, s a kultúra olyan kultusz, mely profanizálódott. E hitbeli és művelődéstörténeti tételei után fogalmazta meg hitvallását: a sciencia a tudás és erkölcs harmóniája, a scientizmus pedig az embertelenné vált tudás.

További állomások: a deportálás helye és a zuglói otthon. Az egyik helyen a kivetettség élménye nyomasztotta: senki és semmi vagy! A másik helyen a befogadottság élménye boldogította, a meleg emberi, hitvestársi szó: mindenem vagy! Láthatatlan történetének szemszögéből nézve ezt a kettős állomást egy bibliai helységnévvel Sareptának nevezhetjük. Ő is így nevezte. Egyik kiadatlan művének is ez a címe: *Sarepta*. Sarepta Szidónban van, nem az ígéret földjén. Sarepta Illés próféta számára exilium (száműzetés), Sareptában van egy otthon, ahová a menekülő, fenyegetett prófétát befogadják. Ebben a sareptai feszültségben válik elhunyt testvérünk olyan keményhitű, sziklaerkölcsű prófétává, aki a logika, a szatíra és a könyörtelen analízis fegyverével öldökli Baál pogányhitű, laza erkölcsű papjait; de ugyanebben a sareptai feszültségben formálódik olyan gyengéd és szelíd prófétává is, aki ráborul a halott lélekre, hogy szeretetének és szellemének szikrájával megelevenítse azt.

*

És most itt van Hamvas Béla testvérünk az utolsó földi állomáson: Szentendrén, ravatalon. Mi pedig itt állunk a legnagyobb, az igazán személyes kérdés előtt: Mi ez? Finis (vég)? Annihiláció (megsemmisülés)? Teleiosz (beteljesedés)? Az bizonyos, hogy a látható történetnek itt a vége, de itt és most hangzik fel csendesen és mégis zúgó erővel, szívekig érő hatalommal az újtestamentumi bizonyságtétel: A láthatatlan örökkévaló!

Egyik esszéjében ezt írta: ha valami remekmű, azt nem kell kinyomtatni, emberekkel megismertetni. Elég az, hogy ami remekmű, az odakerül Isten elé, az ő szent és örök tudatába. Nem tudom, vajon Hamvas Béla kiadatlan műveit megismerik-e valamikor az emberek. Erről a történelem ítél. Azt sem tudom, hogy ezek a művek örökkévaló művek-e. Erről Isten ítél. Csak azt tudom, hogy láthatatlan története folytatódik a hitves és a testvér, a barátok és a tanítványok szívében, emlékező szeretetében. S azt is hirdetem, hogy láthatatlan élete belesimul Isten örök szeretetébe.

Ami Hamvas Bélából láthatóvá vált, annak vége van. Ami láthatatlan volt, az ott van az örökkévalóságban. Nem azért, mert roppant szellemi erőfeszítéssel ő odagyötörte magát a végtelenség kapujába, hanem azért, mert vezette, s most tartja őt az örök irgalom, a végtelen szeretet.

Részvéttel a „duplán foglyok” iránt

Rostás Zsuzsával Erdészné Kárpáti Judit beszélgetett

Több mint húsz éve tartasz hetente bibliaórákat a Gyorskocsi utcában előzetesben lévő nők számára. Hogyan kerültél a Magyar Evangéliumi Börtönmisszió szolgálói közé?

1990-ben kerültem személyes kapcsolatba Jézus Krisztussal. Korábban is hittem Istenben, ismertem a Bibliát, de nem értettem igazán. Megtérésem hatalmas felszabadulást és örömöt hozott.

Abban a gyülekezetben, ahova jártam, az egyik szombaton női csendesnapot tartottak, amelyen a fogvatartottak közé bejárók beszámoltak a szolgálatukról, ami nagyon megfogott engem. Meghívtak egy imaalkalomra, majd két év után szépen bevezettek a szolgálatba. Nagy örömmel mentem azok közé az emberek közé, akik duplán foglyok: rács mögött vannak, és a bűnnek is foglyai. Nagy szükségük van Jézus Krisztus szabadítására, és mivel magam is átéltem a szabadulást, tudom őket szeretni.

Korábban sem ítélted el magadban azokat, akik valamilyen köztörvényes bűn miatt börtönbe kerültek?

Mindig nagy részvéttel voltam azok iránt, akik nem élnek „normális”, nyugodt életet úgy, mint én. Már kislány koromban is foglalkoztatott a gondolat, hogy milyen borzasztó lehet annak, aki börtönben ül. Isten már akkor készítette a szívemet.

Megtörténhet, hogy a fogvatartottak bűnbánatra jussanak a börtönben? Neked milyen szereped van ebben?

Isten szeretetéhez kell vonzódniuk, és ő meg fogja mutatni, hogy az életükben mi a helytelen. Az biztos, hogy a bűn kérdése szóba kerül, de én nem terhelem őket azzal, hogy mennyire bűnösök, mert azt Isten meg fogja nekik mutatni.

Sokan úgy gondolják, hogy ha hisznek Jézusban, akkor majd kimehetnek a börtönből, és ez a szabadulás. Fontos elmondani, hogy Isten a bűn terhétől szabadít meg, de annak a következményeit vállalnunk kell. Isten munkája, ha ezt megértik.

Fotó: Erdészné Kárpáti Judit

A hit Isten ajándéka, azt nem tudunk adni, de ismeretet mindenképpen.

Hogyan zajlik egy bibliaóra?

Énekelünk, imádkozunk, felolvasunk a Bibliából. Megpróbáljuk a hallottakat az életükre alkalmazni. Négyszemközti beszélgetésre is van lehetőség.

Hogyan tudsz kísérni egy-egy nőt?

Többen vannak, akik csak rövid ideig vannak bent a Gyorskocsi utcában, mert vagy kiengedik, vagy elszállítják őket, ha megszületik az ítélet. Nem nagyon tudjuk kísérni az itt fogva tartottakat. Nehéz eldönteni, hogy valaki tényleg látja-e a bűneit, vagy csak színjáték ez a részéről; ezt csak Isten tudja.

Találtok újabb fiatal munkatársakat, akik hozzád hasonlóan nyitottá válnak erre a szolgálatra?

Imádkozunk, hogy Isten küldjön és hívjon munkásokat, főleg fiúkat. Istennek átadott életre van szükség, és hogy fontos legyen a szolgáló számára az elveszett ember. Ezt másképp nem lehet csinálni, csak ha vérzik a szívem azért, akinek nincs bűnbocsánata, és éli a maga elveszett életét.

Véleményed szerint létezik olyan helyzet, amelyben valakit a családi és a szociális helyzete predesztinál arra, hogy bűnelkövető legyen?

Nagyon hátrányos helyzetben van, aki olyan családba született, ahol nem várták, ahol bántalmazták, vagy éppen az egyik nevelőotthonból a másikba került. Nagyobb az esélye arra, hogy bűnelkövető legyen. Mindenképpen segítenünk kell, de tudjuk, hogy ez emberileg lehetetlen. Csak Krisztus tud igazán segíteni, mert az ember szívében, gondolkodásában dől el, hogy mit fog tenni. Nekik is újjá kell születniük.

Ti pontosan azon munkálkodtok, hogy Isten gondolatai, szeretete és kegyelme hasson rájuk.

Igen, Isten érthetetlen és csodálatos kegyelme az, amivel mindig kezdem és befejezem a szolgálatot.

Kitekintés

London, Anglia. Tizenöt év alatt felére csökkent az anglikán egyház híveinek száma. A brit lakosságnak már csak a 14%-a tartozik az egyházhoz. 2002-ben még 32% volt az arányszám.

Berlin, Németország. Ezrek vettek részt a *Menet az életért* mozgalom szeptember 22-i tüntetésén. Az idei mottó így hangzott: „Az emberi méltóság sérthetetlen – Mondj igent minden gyermekre – Fejezd be a szelektálást és magzatelhajtást!" A tüntetést befejező istentiszteleten Hans-Jürgen Abromeit evangélikus püspök szolgált.

Tel Aviv, Izrael. A Demokrácia Intézet kutatása szerint a teljes izraeli lakosság 47%-a az önálló palesztin állam megszervezése mellett döntene, és ezt 46% ellenzi.

Dimshaw Hashim, Egyiptom. Kopt keresztyének házait gyújtották föl muszlim szélsőségesek. Mivel nincs templomuk, házakban tartják a koptok istentiszteleteiket. A muszlimok ezt a vallásszabadsággal való visszaélésnek tekintik. Az Ezbet Sultan nevű faluban augusztus 24-én zúzták össze a keresztyének házait, „A falunkban nem tűrünk meg keresztyén templomot!" és „Nem engedjük meg, hogy ti, tisztátalanok, a falunkban imádkozzatok!" jelszavakat skandálva. Erről a vidékről származott az a húsz keresztyén férfi is, akiket dzsihadista harcosok Líbiában lefejeztek. Őket a kopt egyház hivatalosan is fölvette mártírjai sorába.

Wiesbaden, Németország. Egy itteni székhelyű biztosítótársaság összeállította a német lakosság „félelemstatisztikáját". Eszerint 69% fél az USA elnökének politikájától, 68% a bevándorlók számának túlzott növekedésétől, 63% a helyiek és a bevándorlók közötti feszültségektől, 61% a politikusok túlterheltségétől, 59% a terrorizmustól, 58% az EU adósságpolitikájától és 57% a poli tikai szélsőségektől.

Moszkva, Oroszország. A Legfelső Bíróság betiltotta a Jehova tanúi nevű mozgalmat, mert azt „extrém szervezetnek" ítéli. Megfigyelők rámutattak arra, hogy az orosz hatóságokat döntésükben lényegesen befolyásolja *Alexander Dvorkin* történész, teológus *Szektatan* című műve, amely a szekta kifejezést igen tágan értelmezi.

Fokváros, Dél-Afrika. Száz éve született *Nelson Mandela*, aki élete nagy céljául a feketék nemzeti egyesítését tűzte ki. Alig néhány évvel halála után ez az álom egyre inkább szertefoszlani látszik. Korrupt vezetők üzletelése, törzsi ellentétek újraélédése és a gazdasági káosz nem sok jót ígérnek. Egyre többen követelik, hogy azok az egyházak, amelyek annak idején az apartheidrezsim ellen aktív szerepet játszottak, most is legyenek hajtóerői a megújulásnak.

Hannover, Németország. A Németországi Protestáns Egyház (EKD) egyházjogi intézetének vezető professzora vészharangot ütött meg az egyházi-vallásos tevékenységek egyre nagyobb korlátozása végett az állami egyetemeken. Ismertek esetek, amikor rendezvények megtartásától megtagadtak előadótermeket vagy elutasították a rendezvényekre meghívott előadókat. Extrém példaként említi azt a rabiátus tiltást, amely még azt sem engedte meg, hogy a diákmenzán vallásos rendezvényre hívó szórólapokat helyezzenek el.

Bad Marienburg, Németország. Ökumenikus istentiszteletet tartottak a helyi vitorlázóegyesület repülőterén. Az istentisztelet keretében „megkereszteltek" egy új vitorlást, és megáldották a vitorlásklub tagjait. A stílusos befejezést jelentő próbarepülés ajánlatát azonban csak a római katolikus pap fogadta el.

Bázel, Svájc. December 10-én nyitja meg a Német Református Szövetség a Barth-emlékévet. Bázelben élt és működött a 20. század legnagyobb református teológusának tartott *Karl Barth* (1886–1968), akinek műveiből kiállítást rendeznek. Összeállítottak egy hordozható vándorkiállítást is, amelyet gyülekezetek, intézmények bármikor igénybe vehetnek. Ez mutatja be a nagy teológus életművét.

Berlin, Németország. A Humboldt Egyetemen, története során először, római katolikus teológiai központi intézetet készülnek szervezni. Az új intézet a 2019/20-as tanévben kezdené meg munkáját, végső felállítása pedig a berlini szenátus és a Szentszék egyezményétől várható. Az egyébként protestáns berlini főpolgármester azzal indokolta a megszervezés szükségességét, hogy a szenátusnak mint Berlin város kormányának nagy szüksége van az egyházak segítségére az egyre tornyosuló szociális és kulturális problémák megoldásához.

Vatikánváros. Az egykori USA-beli apostoli nuncius, *Carlo Maria Viganò* tizenkét oldalas memorandumban fedte fel, hogy a mostani pápa sokáig eltitkolta az egykori washingtoni érsek, *Theodore Edgar McCarrick* gyermekmolesztálási ügyeit. Azt állítja, hogy erre a veszélyre ő már 2013-ban figyelmeztette a pápát – eredménytelenül. Viganò vádja nagy port vert fel, most vizsgálják állításainak valódiságát. Követelése az eddigi egyháztörténetben egyedülálló: az ügyben érintettekkel együtt mondjon le a pápa is!

Essen, Németország. Kibékülési istentiszteletet tartottak a helyi római katolikus dómban. Az istentisztelet idejére a dómot kettéválasztotta egy kőfal, amelyre ráírták mindazokat a „nyomós" okokat, amelyek a kereszttyénség két nagy irányát eddig elválasztották. *Franz-Josef Overbeck* római katolikus püspök és *Manfred Rekowski* tartományi protestáns elnök szolgálata igen nagy visszhangot váltott ki.

Moszkva, Oroszország. Nyári tanulmányi kurzusokra gyűltek össze római katolikus és ortodox papok, hogy egymást jobban megismerjék, és megtárgyalják a papi képzés aktuális kérdéseit. Idén Olasz-, Spanyol-, Francia-, Csehországból, valamint Romániából jöttek a résztvevők. Meglátogatták a patriarchátust, Novgorodot, Szentpétervárt, és találkoztak magasrangú egyházi méltóságokkal.

Washington, USA. Új felmérés szerint az amerikai zsidóságot is elérte az elvilágiasodás hulláma: a megkérdezetteknek csaknem 50%-a nem tartja magát vallásosnak, 28% „meggyőződéses ateista" és csupán 21% zsinagóga-látogató. Ezért is lehetetlen az amerikai zsidóságot ortodox, konzervatív vagy reformált csoportokra felosztani.

Haar, Németország. A német katonaság kommunikációs szakiskolájának osztályvezető professzora sürgős határkerítés-építést követel, amelyet ő „védelmi falnak" nevezne. *Németország bizonytalan határai* című könyvében kifejti, hogy a „teljes határtalanság nem működik". Szerinte a társadalmi békét veszélyezteti az illegális bevándorlás, a határokon átívelő bűnözés, terroristák bejövetele, visszatérő egykori dzsihadista harcosok, a fegyver- és kábítószerkereskedelem. Egy ilyen fal megépítése 20 milliárd euróba kerülne, s ez még mindig olcsóbb lenne, mint az a 71,31 milliárd, amelyet az állam 2016–2021 között a migránsokra költene.

Vatikánváros. A ministránsok idei zarándoklatára ötvenezren érkeztek Németországból, de nagy számban mentek Ausztriából és Magyarországról is. A pápai misén több mint kilencvenezer fiatal vett részt. A Ministránsok Nemzetközi Szövetségének elnöke, *Csiszár Klára* örömét fejezte ki afelett, hogy a találkozó az egyház egységét erősítette.

Ramallah, Palesztina. A palesztinai hatóság oktatási minisztériuma elrendelte, hogy vizsgatárgy legyen az iskolai tanrendben a keresztyén vallás.

Ankara, Törökország. Minden hivatalos állítással szemben nincs vallásszabadság ebben az EU-ba igyekvő országban. Évek óta akadályozzák a hatóságok egy új örmény pátriárka megválasztását, az állam beleszól egyházi iskolák, kolostorok, kórházak, szeretetintézmények működésébe, teljes ellenőrzés alatt tartja az egyházi alapítványokat, és rendőrséggel ellenőrizteti az istentiszteleteket.

Szentpétervár, Oroszország. Egy Katonaanyák nevű önkéntes szervezet vizsgálja a hadsereg katonái ellen elkövetett hivatali visszaéléseket. 2017-ben egy év alatt több mint hatszáz esetben kellett jogi védelmet nyújtania, főleg újoncokkal szembeni durva bánásmód miatt. A hadsereg most megszigorította az okostelefonok használatát, nehogy az ilyen esetek hamar a közvélemény tudomására jussanak. Ez lényegesen megnehezíti a szervezet munkáját.

Esslingen, Németország. *Életvégi spiritualitás* címmel jelent meg *Edith Öxler* evangélikus lelkész könyve, amely az idős emberek lelkigondozásának nehéz kérdéseivel foglalkozik. Szerinte az időseknek hármas „kíséretre" van szüksége: rituális, felvilágosító és emberiességi. Főleg az elsőnek van az idősödés előrehaladtával egyre nagyobb jelentősége.

Vatikánváros. Mivel a halálbüntetés „a személy sérthetetlensége és méltósága ellen vét", ezért törölni kell a római katolikus katekizmusból – ez a vatikáni döntés igen vitatottan van jelen a közvéleményben. Különösen az USA-beli római katolikus ügyvédeket, államügyészeket hozza rendkívül nehéz helyzetbe, főleg azokban az államokban, amelyekben a halálbüntetés még ma is a joggyakorlat része.

Varsó, Lengyelország. A megjelent *Lengyel egyházi statisztika 2018* szerint a tízezer katolikus gyülekezetben először süllyedt a miselátogatottság 40% alá. Ez alól kivételt képeznek a délkeleti püspökségek, ahol nem ritka a 60% fölötti részvétel sem. Vannak – főleg szerzetesrendek által gondozott – nagyvárosi gyülekezetek, amelyekben a miserésztvevők száma messze meghaladja az illetékes parókia lélekszámát. Az ország negyvenegy püspökségében huszonötezer világi pap és kilencezer szerzetes dolgozik. Jelenleg kétezerháromszáz teológiai hallgató készül a papi hivatásra.

Münster, Németország. A helyi bibliamúzeum 1913 óta őriz egy nyolc kilogramm súlyú vályogtéglát a bábeli toronyból. *Robert Koldewey* régészkutató ekkor fedezte fel a torony maradványait, amelyeknek még megmaradt százötvenöt tégláját kutatók vitték szét a világba. Az Irakból származó téglát most komputertomográfiai vizsgálatnak vetették alá, és növényi maradványokat fedeztek fel rajta, valamint bitument, amelyet már akkor is használtak kötőanyagként építkezéseknél.

Összeállította: Gémes István

Hírek a szórványban élő evangélikusokról

Cleveland

Cleveland

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

Cleveland – Itt található az utolsó magyar evangélikus egyházközség az USA-ban. Mindössze hetvenöten vagyunk. Lelkes, hálás csapat. Minden korosztály megtalálható közösségünkben: a legfiatalabb a hároméves *Hargitai Maxi,* a legidősebb a száznégy éves *Tomaschek László.*

Saját templomunk már nincs, muszáj volt elárverezni. A mai napig nem kaptuk meg érte a pénzünket. Imádkozzatok, Testvéreink, hogy végre sikerüljön az Úr segítségével ezen a gondon túljutnunk. Jelenleg egy kedves amerikai evangélikus közösség templomát béreljük Rocky Riverben. A hétköznapi alkalmakat – magyar iskolát, bibliaórákat, énekkari próbákat – a parókián tarjuk. Nincs állami támogatás, így mindent saját erőnkből próbálunk előteremteni a fennmaradáshoz. Természetesen az elődleges erőforrás Isten kegyelme.

Kolbász- és töltöttkáposzta-vásárral, disznótoros vacsorákkal és ebédekkel várjuk a környékbelieket. Táncos vacsorával próbáljuk a fiatalabb korosztályt is elérni, és irodalmi estekkel azokat, akiknek sokat jelent a magyar kultúra. Fellépett már nálunk a Kaláka együttes, *Szvorák Katalin,* legutóbb *Marosán Csaba* kolozsvári színművész.

Az a reménységünk, hogy amíg együtt dobog a szívünk Istenért és egymásért, addig megmaradunk. Imádkozzatok értünk, drága Testvéreink, ígérjük, mi is azt tesszük értetek!

Cleveland

KANADA

Toronto – Kanadában egy magyar evangélikus gyülekezetünk van. Maroknyi kis csapat, *dr. Mekis Éva* felügyelővel az élen. *Tamásy Zoltán* jár át Clevelandből gondozni őket. Havonta két istentiszteletünk van. A német evangélikus templomot béreljük. Idén konfirmációi oktatás is indul, *Blumenfeld-Gulyásik Liliána* kezdte el lelkesen a tanulást. Ebben az évben több kilencvenedik életévét betöltő gyülekezeti tagunk van: *Botlik Eszter, Bakó László* és *dr. Jenei László.*

Isten szeretete legyen velünk!

Tamásy Éva

Toronto

AUSZTRIA

Bécs – 2018. szeptember 1-jétől *dr. Wagner Szilárd* evangélikus lelkész vette át az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezetben a lelkészi szolgálatot úgy, hogy közben a bécsi ottakringi gyülekezetben is félállású lelkészként tevékenykedik. Szeptember másodikán Bécsben a lindengassei kápolnában került sor egy „mindenes" istentiszteletre abban az értelemben, hogy elköszönt a gyülekezettől, megköszönve az ott töltött időt *Juhász Réka* református lelkész, aki a bécsi belvárosi osztrák református gyülekezetben folytatja szolgálatát a kisgyermekével otthon töltött egy év után, és elköszönt *Németh Kitti* evangélikus teológushallgató, aki a 2017. szeptembertől 2018. augusztusig terjedő időszakban volt a gyülekezet lelki vezetője. Ugyanezen az istentiszteleten mutatkozott be a gyülekezetnek *dr. Wagner Szilárd,* áldást kérve és kívánva a további közös munkára. Szeptember 16-án a gyülekezet grazi részén tartottak ugyanilyen jelleggel úrvacsorás istentiszteletet.

Isten áldását kívánjuk és kérjük életükre és munkájukra egyaránt!

Németh Kitti

Dr. Wágner Szilárd

SZLOVÁKIA/FELVIDÉK

Sajógömör – *Rusznyák Dezső* lelkészt szinte mindenki ismeri. A felvidéki magyar evangélikusok kapcsán az ő neve, személye jut eszünkbe először. Nemcsak honi egyházunkban, hanem Erdélyben, Németországban, Svájcban, a Lutheránus Világszövetség irodáiban, mindenütt. Több évtized szolgálat és többévi készülődés után ment nyugdíjba. A gömöri régióban sok gyülekezetet pásztorolt, gyenge hangszálaival vasárnaponként egész nap prédikált. Templomokat újított fel, kérte a segélyeket, támogatásokat. Küzdött azért, hogy legyen magyar nyelvű lelkészi szolgálat akkor is, ha ő nyugdíjba vonul. Ennek ellenére hivatalosan nincs magyarul beszélő utód, a szomszéd település szlovák lelkésze lett az adminisztrátor. De magyar nyelvű szolgálat azért mégis van, mert Isten a kövekből is támaszt fiakat és leányokat.

1990-től rendszeresen jártam Sajógömörre Dezső hívására. Szerveztünk gyermek- és ifjúsági programokat, képzést a presbiterek számára és missziós alkalmakat. Később bekapcsolódott a szolgálatba a budaörsi gyülekezet is *Garádi Péter* felügyelő és *Endreffy Géza* lelkész vezetésével. Éveken át mentek hozzájuk havonta, kétszáz kilométer távolságból.

Lóczy Tibor helyi vállalkozót – akinek súlyos balesete volt – a kórházban látogatta Rusznyák Dezső. Így lett belőle először megtért ember, azután teológiát végzett munkatárs. *Ferenczy Erzsébet* és *Bálintné Varsányi Vilma* magyarországi lelkészek az elmúlt években hűségesen, kreatívan végzik a helyettesítő szolgálatot. Keresztelnek, konfirmálnak, temetnek, látogatnak, szerveznek. Sok hittanos gyűlt így össze. Szólnak a harangok, a hangszerek. Számtalan ünnep, evangelizáció, missziós program, nyári tábor szerveződött. Szeptember 15-én sokan jöttek el a sajógömöri templomba, hogy hálát adjanak mindezekért. *Badin Ádám* előadóművész Dezső kedves zsoltárát, a 46. zsoltárt olvasta fel. *Miroslav Mato* szlovák lelkész magyarul énekelte a Miatyánkot és olvasta a szeretethimnuszt a nyugdíjba vonuló lelkész kedvéért és persze Isten dicsőségére. A Magyarországi Evangélikus Egyház nevében *Fabiny Tamás* elnök-püspök megköszönte Rusznyák Dezső szolgálatát, és felajánlotta a hazai egyház segítségét, hangsúlyozva, hogy a helyieken múlik a gyülekezetek jövője.

Sz. J.

Rusznyák Dezső

„Én adok majd a szomjazónak az élet vizének forrásából ingyen”

Országos evangelizáció – 2018. október 6.

Ezerkétszáz résztvevő osztozott a nap áldásaiban igei, ének- és zeneszolgálatokon keresztül, húsz bibliakörben, tanúságtételek, előadások által.

A miskolci Luther kórus szolgálata a forgalmas Deák téren

Dr. Ittzés Gábor Melanchthonról tart előadást.

Bence Imre budavári lelkész a Deák Téri Evangélikus Gimnázium tantermében bibliakört vezet.
A csontoknak is prédikált... (vö. Ezékiel 37)

Beszélő képek

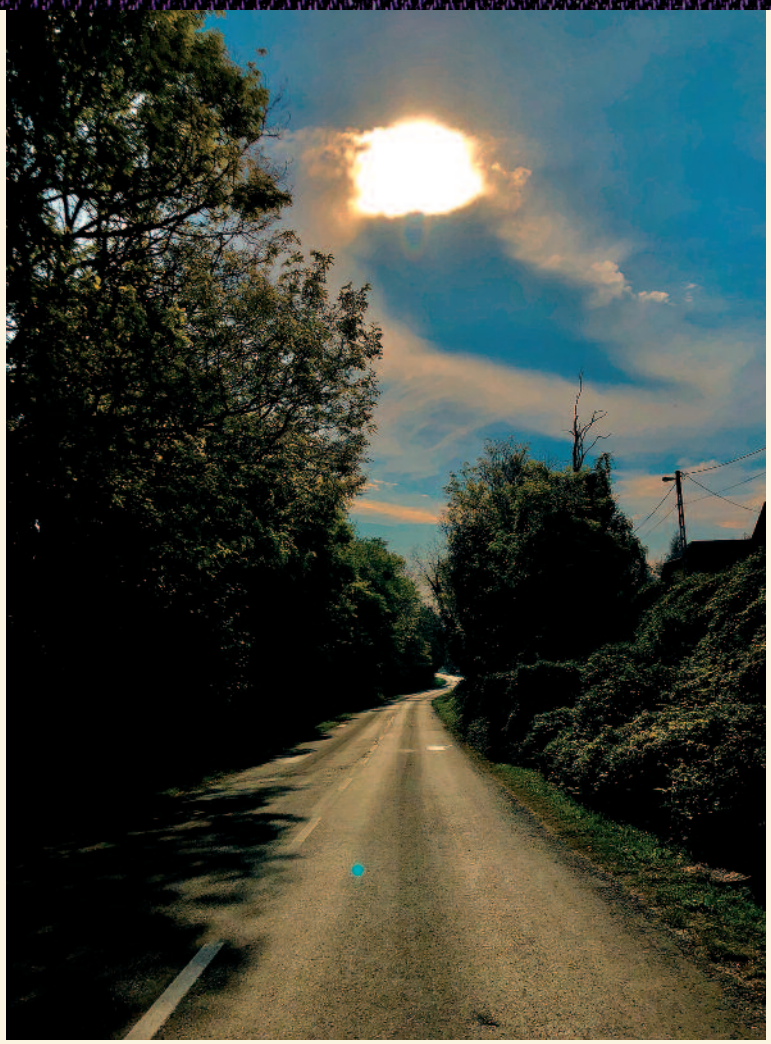

„...Hát menj, az Úr legyen veled!" (1Sám 17,37)

Megemlékezők a Terror Háza Múzeumnál
2018. október 23.

Fotók: Sz. J.

Avasi temető – Miskolc

Akácvirágzás a Benczúr utcában

Derű

Konfirmációi vizsgán kérdeztem a Tízparancsolatot. Az egyik fiú nagy lelkesen jelentkezett. Felszólítottam: hogy hangzik a kilencedik parancsolat? A válasz: Ne kívánd felebarátod társasházát!

Egy esküvőn ugyanez hangzott el a vőlegény szájából: hűséges társasháza leszek. Meg kellett ismételni a szöveget, miután megvártuk, hogy a gyülekezet és a lelkész abbahagyja a nevetést.

Olvasgatjuk a tankönyv előszavát, amely példákat ír Jézus csodatételeire. Az egyikből ilyen Biblia-ferdítés született: „kínai menyegző". Történetesen a csoportba jár egy kínai származású hittanosunk is.

Párbeszéd szabadság idején:
– Apa, gyere, szükségünk van egy papra!
– Miért?
– Temetünk!
– Mit?
– Egy bogarat!
Hát lehet egy lelkész szabadságon?!

Forrás: evangélikus lelkészek

Előzetes a 2019. év programjaiból

- január 6–13. Aliansz imahét
- január 20–27. Ökumenikus imahét
- február 20. Budapest – Aliansz teológiai műhely
- március 20. Országos iroda – országos missziói konzultáció
- március 25–30. Piliscsaba – konferencia alkoholbetegeknek
- június 24–28. Révfülöp – ökumenikus lelkészi konferencia
- június 30. – július 3. Piliscsaba – nyári konferencia (Evangélikus Missziói Központ)
- augusztus 21–25. Balatonszemes – BalatonNET evangéliumi találkozó
- október 12. Budapest-Deák tér – országos evangelizáció
- október 13. Pápa – ökumenikus missziói nap

Foró: Sz. J.

Nem láthat bár e földi szem

Henry Wellington Greatorex
(1813–1858)

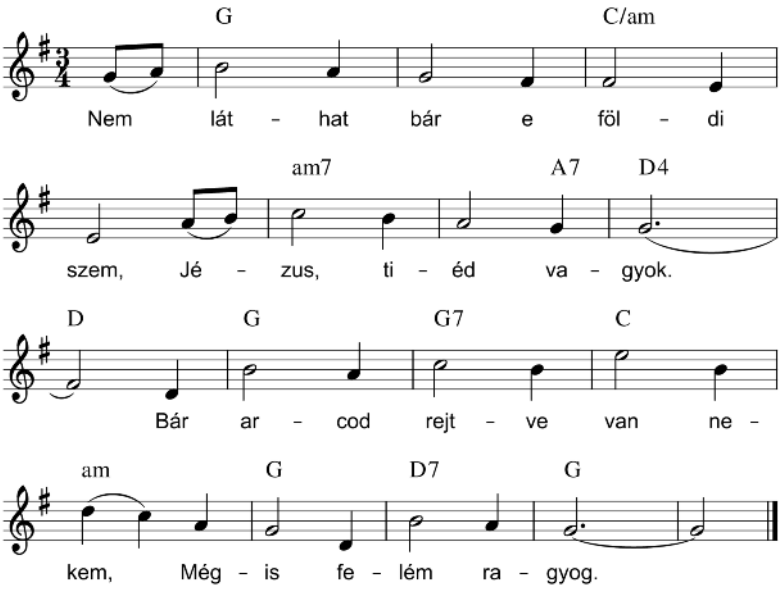

2. Fülem nem hallja hangodat,
Mégis beszélsz velem,
S boldogságot csupán az ad,
Ha szódat figyelem.

3. Képed betölti lelkemet,
Utam bármerre visz,
És mindenütt kezed vezet,
Ha azt nem látom is.

4. Kimondani, mi vagy nekem,
Ó, nincsen arra szó,
Most hitből áll csak életem,
S mégis mindez való.

5. De majd a fátyol szétszakad,
Mely most még rejteget.
Színről színre látlak magad,
S fényedben élhetek.

Fordította: Vargha Gyuláné

Kárpátalja

Sok a gond, baj, nehézség Kárpátalján. Az ország háborúban van, nagy az infláció, a szegénység, folyamatos az időszakos és a végleges elvándorlás. Az otthonmaradottak állják a sarat.

Tiszaágteleken és Kisdobronyban éltük meg a közösséget Istennel és egymással november 4-én. Hittel szólt az ima, az ének, a tanúságtétel. A templomokban szép számmal voltak jelen.

A magyar állam szerepvállalása és testvérkapcsolatok nélkül sokkal nagyobb lenne a baj, a szükség.

Hazafelé hat óra alatt jutottam át a határon, pedig az ukrán oldalon segítséget is kaptam, ami nagyjából két óra rövidülést jelentett. 1990 óta nem tapasztaltam ilyet.

Urunk, könyörülj testvéreinken, adj gyógyulást, helyreállítást, csitítsd a gyűlölködőket, aktivizáld a segítőket!

Szeverényi

Az istentisztelet utáni közösségben is folytatódott az ének.

Gyermekek szolgálata Kisdobronyban

Kiss Ernő ny. lelkipásztor. A szovjet időben végzett „házi teológiát". Harminchárom évet szolgált Kisdobronyban. Mögötte Bernát Tamás helyi lelkész. Most születtek meg ikreik, ötödik és hatodik gyermekként családjukban.

A tiszaágteleki templom címe

Forók: Sz. J.

„...elém állt annak az Istennek az angyala, akié vagyok, és akinek szolgálok. Ez azt mondta: Ne félj, Pál...”

(ApCsel 27,23–24)

A festmény Balogh Tibor alkotása

A 2018-as év igéje

„Én adok majd a szomjazónak az élet vizének forrásából ingyen.” (Jel 21,6)

Jordán